

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΑΖ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1988

ΑΡΙΘ. 6

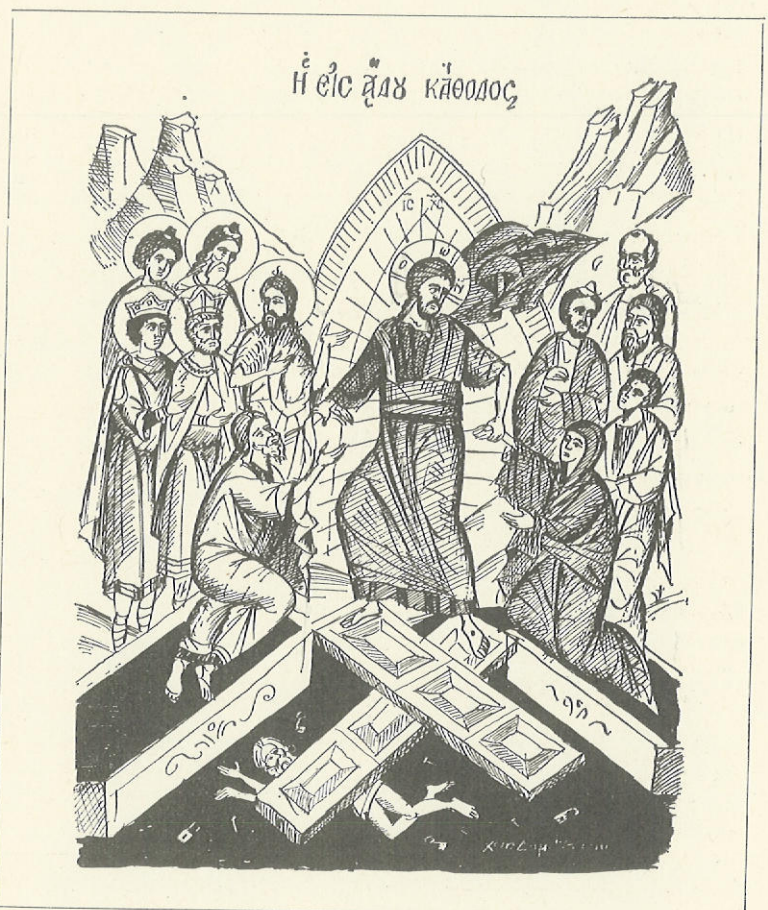
== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

«Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες...». —
Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὁ
Ἅγ. Παῦλος καὶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πο-
λιτισμὸς. — Μητροπ. Πατρῶν Νι-
κοδήμου, Μηνύματα Δεκαπεν-
ταυγούστου. — Μητροπ. Σισανίου
καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ὁ
χριστιανὸς φῶς τοῦ κόσμου. — Ἰω.
Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ
λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας
ἀπορίες. — Δημοσθ. Σαθράμη,
Ἡ Ἐκκλησία στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀν-
θρώπου. — Ἀρχιμ. Ε. Ε. Ἐλευ-
θεριάδη, Ἀνέκδοτα περὶ τὸν
Μυστικὸν Δεῖπνον καὶ τὰ ἱερὰ τοῦ
σωτηρίου Πάθους σύμβολα. — Πρω-
τοπρ. Σερ. Φαράσογλου,
Ἀπὸ τὴν τάξην καὶ ψαλμωδία στὸν
Πατριαρχικὸ Ναὸ Κων)πόλεως. —
Ἀρχιμ. Ἰωαννικίου, Ὁ ἱε-
ρεὺς καὶ ἡ θυζαντινὴ εἰκόνα. — Βα-
σιλικῆς Ψαθοπούλου, Ἡ
προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στὴ Νο-
σηλευτικὴ. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρο-
πούλου, Τόποι, ἄνθρωποι, θι-
βλία... - Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη. —
Κων. Ρ. Ἀθανασιάδη, Ἡ
Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ὁρ-
θόδοξον Ἐκκλησίαν. — Χρυσ. Ι.
Νεαμονιτάκη, Ἄνθη εὐλα-
βείας στὴν πόλιν τῶν ὀνείρων μας.
— Δημ. Φερούση, Ἐκκλησία
καὶ δημόσιες σχέσεις. — Ἐπίκτι-
ρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

“Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες ἄθανατε
ἀλλὰ τοῦ ἀδού καθείλες τὴν δύναμιν,,

«Ὀὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφρανέσθωσαν, γῆ δὲ ἀγαλλιᾶ-
σθω, ἔορταζέτω δὲ κόσμος, ὄρατός τε ἅπας καὶ ἀόρατος· Χρι-
στὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνῃ αἰώνιος».

«Ὁ σταυρὸν ὑπομείνας καὶ τὸν θάνατον καταργήσας καὶ ἀνα-
στὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν ζωὴν, Κύριε, ὡς
μόνος παντοδύναμος».

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

ΚΑΙ Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (*)

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρουσιάζεται ρηξικέλευθος σκαπανεὺς καὶ τοῦ ὑγιоῦς φ ε μ ι γ ι σ μ ο Ὡ. Διεκήρυξε πρωτοποριακῶς τὸ «Οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ» (Γαλ. γ' 28) καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ ἔχη ὡς συνεργάτιδας πλῆθος γυναικῶν. Ὑπενθυμίζομεν λ.χ. τὴν πρώτην χριστιανὴν ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους Λυδῖαν τὴν πορφυροπόλιδα εἰς τοὺς Φιλίππους (Πράξ. ιστ' 14)· τὴν Εὐδοκίαν καὶ τὴν Συντύχην (Φιλιπ. δ' 2)· τὴν λογίαν Πρίσκιλλαν (Α' Κορ. ιστ' 19. Β' Τιμ. δ' 19. Πράξ. ιη' 18,26)· τὴν Δάμαριν ἐν Ἀθήναις (Πράξ. ιζ' 34)· τὰς τέσσαρας προφήτιδας θυγατέρας τοῦ Φιλίππου (Πράξ. κα' 9)· τὴν Μαριάμ, τὴν Ἰουλίαν, τὴν Τρύφαιναν, τὴν Τρυφῶσαν, τὴν Περσίδα, τὴν μητέρα τοῦ Ρούφου, τὴν Ἰουλίαν (Ρωμ. ιστ' 6-16) καὶ ἰδιαιτέρως τὴν Φοίβην, «οὐσαν διάκονον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς (παρὰ τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου), ἡ ὁποία «προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ αὐτοῦ» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Ρωμ. ιστ' 1-2) καὶ εἰς τὴν ὁποίαν φαίνεται, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐνεπιστεύθη τὴν μεταφορὰν τῆς ἐν Κορίνθῳ γραφείσης ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς Ρωμαίους¹. Ἡ Φοίβη διὰ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ παραδείγματός αὐτῆς ἐμψυχώνει τὰς εὐχὰς τῆς βραδύτερον διαμορφωθείσης τάξεως τῆς χειροτονίας τῶν διακονιστῶν².

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 82 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

1. Παν. Ν. Τ ρ ε μ π έ λ α, Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, Ἀθήναι, 1937, σ. 11. Πρβλ. Γ. Δ. Κ (α ρ α β ι δ ο π ο Ὡ λ ο υ), Φοίβη, ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἑγκυκλοπαίδειᾳ, τόμ. 11, Ἀθήναι, 1967, στ. 1190, ἐνθα σημειοῦται, ὅτι «ἡ μνημονευομένη ἐν Ρωμ. ιστ' 1-2 Φοίβη... ὑπῆρξε, κατὰ γενικῶς κρατοῦσαν ἄποψιν, ἡ κομιστρία τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, διὸ καὶ ὁ Παῦλος συνιστᾷ αὐτὴν εἰς τοὺς παραλήπτας...».

2. Ὁ ἐπίσκοπος εὐχεται διὰ τὴν χειροτονουμένην διακόνισσαν: «Δέσποτα Κύριε, ὁ μηδὲ γυναικῆς ἀναθεμέναις ἐαυτὰς καὶ δουληθείας καθ' ὃ προσήκε λειτουργεῖν τοῖς ἁγίοις οἴκοις σου ἀποβαλλόμενος, ἀλλὰ ταύτας ἐν τάξει λειτουργῶν προσδεξάμενος» δώρησαι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Σου Πνεύματος καὶ τῆ δούλη Σου ταύτη... ὡς ἔθωκας χάριν τῆς διακονίας Σου Φοίβη, ἣν ἐκάλεσας εἰς ἔργον τῆς

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παράδοσις διὰ τὴν ἐν Ἰκονίῳ μαθήτριαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἁγίαν Θέκλαν, ἡ ὁποία τὴν 24ην Σεπτεμβρίου τιμᾶται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς «πρωτομάρτυς καὶ πρώταθλος ἐν γυναιξίν», ὡς «πολλοὺς φωτίσασα τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ», ὡς «ἐν διαφόροις πόλεσι, τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εὐαγγελισαμένη καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπισπασαμένη»³.

Ἐπειτα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τοὺς παντὸς εἶδους σημερινοὺς εἰρηγολόγους θὰ προέβαλλε «τὴν εἰρήν ἡ ν ἡ ν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν» (Φιλιπ. δ' 7) καὶ θὰ ἔλεγε: «Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν... Ἐλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς» (Ἐφ. 6' 14,17). Εἰς τοὺς πιστοὺς θὰ συνίστα νὰ «σπουδάζωσι τηρεῖν τὴν ἐνότητά τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. δ' 3), ἐφ' ὅσον «οἱ πολλοὶ ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη» (Ρωμ. ιβ' 5).

Ἐξ ἄλλου εἰς τοὺς καπηλευομένους ἢ κακοποιούντας σήμερον τὴν ἔννοιαν τῆς ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α ς θὰ ἔλεγε ὁ Ἀπόστολος: «Οὐ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ' 17) ἢ «Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος» (Α' Κορ. στ' 12). Διὰ τὸ ἴδιον ζήτημα εἰς τοὺς ἀπελευθέρους Κυρίου» (Α' Κορ. ζ' 22) πιστοὺς ἀπευθύνει τὴν προτροπὴν: «Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκατε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ε' 1).

(Συνεχίζεται)

λειτουργίας...»: Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδωροῦ, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης — Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1949, σ. 49. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονιστῶν, ἐν Ἀθήναις 1954, σ. 56.

3. Πρβλ. Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδωροῦ, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης... σ. 23. Adolf von Harnack, Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten, τόμ. 1-2, Leipzig 1924, σ. 598. J. Holzner, Παῦλος, μτφρ. Ἰερωνύμου Κοτσώνη, Ἀθήναι, 1948, σ. 128-129.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ

« Π ρ ό ς ο ἰ κ ο δ ο μ ῆ ν »

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

12. «ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΑΝΑΜΕΛΠΟΜΕΝ ΕΦΥΜΝΙΟΝ».

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ Ἁπ. Παύλου, παραγγέλλει «μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν» (Φιλιπ. 4,6).

Καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς ἱερᾶς Παρακλήσεως, ἐν τῷ μέσῳ τῶν «αἰτημάτων ἡμῶν», δὲν παραλείπει γὰρ τὰ συνδέση «μετὰ εὐχαριστίας», διὰ γὰρ ἀπευθύνῃ ταῦτα εὐλαβῶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ψάλλουσα:

«Ἀπολαύοντες, Πάναγνε, τῶν σῶν δωρημάτων,
εὐχαριστήριον ἀναμέλομεν ἐφύμνιον».

Ἄς προσέξωμεν τὸν ἀπαραίτητον τοῦτον συνδυασμὸν εὐχαριστιῶν καὶ αἰτημάτων εἰς τὰς προσευχὰς μας.

1. «Τὰ αἰτήματα», ἐπειδὴ ἀναφέρονται εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ προβλήματα μας, ποῦ μᾶς πιέζουν συνήθως καὶ τὰ αἰσθανόμεθα πολλάκις μὲ ὄλην τὴν ὀξύτητα, ἔρχονται αὐθόρμητα εἰς τὰ χεῖλη μας. Καὶ ἐπικαλούμεθα φυσικὰ καὶ ἀβίαστα, δι' αὐτά, τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τῆς Παναγίας, τῶν Ἁγίων... Μὲ ὄλην τὴν θρησκευτικότητα καὶ τὴν πίστιν μας — φωτισμένην ἢ μὴ — ἀπευθύνομεν θερμὰς πολλάκις παρακλήσεις καὶ κάνομεν τάματα, εὐχέλαια, παρακλήσεις — καλῶς ποιῶντες βεβαίως.

Ἀπαιτεῖται ὅμως θαυτέρα χριστιανικὴ καλλιέργεια, διὰ γὰρ αἰσθάνεται κανεὶς τὸ χρέος γὰρ εὐχαριστῆ τὸν Θεόν, δι' ὅσας δωρεὰς μᾶς παρέχει.

Καὶ εἶναι πάρα πολλὰ αἱ εὐεργεσίαι τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς.

Καὶ ὅχι πάντοτε ἀνάλογοι πρὸς τὴν ἀρετὴν μας. Ὑπερβαίνει τὸ μικρὸν ἠθικὸν μας ἀνάστημα ὁ Πανάγαθος. «Ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ θρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. 5,45). Μᾶς δίνει συνήθως ὑγείαν. Μᾶς χαρίζει εὐφορίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Καὶ προκοπὴν πολλάκις εἰς

τὰ ἔργα μας. Καὶ οἰκογενειακὰς χαρὰς καὶ ἰκανοποιήσεις. Καὶ ἄλλας ἐπὶ μέρους εὐλογίας καὶ δωρεὰς κατ' ἄτομον — καὶ εἰς εὐρυτέραν κλίμακα οἰκείων καὶ προσφιλῶν μας, ἢ καὶ ἀκόμη γενικωτέρας σημασίας δωρεὰς, ὅπως ἡ εἰρήνη, αἱ εὐμενεῖς καιρικαὶ συνθήκαι, ἡ ἀποτροπὴ κινδύνων καὶ συμφορῶν «ἀπὸ λοιμοῦ, λιμοῦ, σεισμοῦ, πυρός... καὶ ἀπὸ πᾶσαν ὀργῆν καὶ νόσον τὴν καθ' ἡμῶν κινουμένην» κ.λπ.

2. Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ μὴ λησιμονῇ τὸ «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε» (1 Θεσ. 5,18) καὶ τὸ «εὐχαριστοὶ γίνεσθε» (Κολ. 3,15) τοῦ Ἀποστόλου. Εἶναι συνθήματα συνεχοῦς εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν.

Εἰς τὴν σκέψιν καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ πρέπει νὰ θαυρῶνται περισσότερο ἢ εὐγνώμων ἀνάμνησις διὰ «πᾶσαν δόσιν ἀγαθὴν (ποῦ λαμβάνομεν) ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων» (Ἰακ. 1,17), καὶ ὅχι ἡ στενόχωρος μεμφιορία καὶ ὁ γογγυσμὸς διὰ τὰς ὑπαρχούσας ἀνάγκας καὶ ἐλλείψεις καὶ τυχὸν θλίψεις μας. Διότι εἰς τὸ σύνολον τοῦ βίου μας πάντοτε ὑπερτεροῦν αἱ εὐεργεσίαι καὶ δωρεαὶ τοῦ Θεοῦ, ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας περιστάσεις δυσχερεῖς, ποῦ εἶναι ἀνθρώπινον νὰ συντρέχουν εἰς τὴν ζωὴν μας.

Καὶ αἱ δυσχέρειαι δὲ καὶ αἱ θλίψεις, μὴ λησιμονώμεν ὅτι δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ἀρνητικὰ στοιχεῖα δι' ἡμᾶς, ἀλλ' εἶναι ἐντεταγμένα εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ, διὰ γὰρ μᾶς οἰκοδομοῦν καὶ γὰρ μᾶς καταρτίζουν πνευματικῶς. Εἶναι δοκιμασίαι, ἀναγκαῖαι πολλάκις, διὰ γὰρ δοκιμασθῆ «ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ» ἢ πίστις καὶ ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς ἡμῶν.

Ἡ πανάγαθος πρόνοια καὶ ἡ σοφία καὶ «χρηστότης» τοῦ Θεοῦ συνδυάζει πολλάκις τὰ πράγματα, ὥστε γὰρ ἀντισταθμίζονται, μὲ ἄλλα «δόματα ἀγαθὰ» (Λουκ. 11,13) τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, αἱ ἐπισημαίνουσαι δοκιμασίαι καὶ θλίψεις. «Πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπεργκεῖν» (1 Κορ. 10,13).

Ἐκ τοῦ Ἐθαγγελίου εἶναι γνωστή ἡ περίπτωσις τῶν δέκα λεπρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἕνας μόνον ἐπανήλθεν εὐγνωμονῶν διὰ τὴν θεραπείαν του, διὰ τὴν εὐχαριστήσῃ τὸν Χριστόν. Οἱ ἄλλοι ἐγγέα, ἐνφ' ἀπὸ κοινοῦ τὸν ἰκέτευον γὰρ εἰσακοῦσῃ «τὰ αἰτήματα αὐτῶν» — πού ἦσαν ταυτόσημα — ὕστερα διαφοροποιούνται, διὰ τὴν ξεχωρίσῃ ὁ ἕνας, ἐπανερχόμενος «μετὰ εὐχαριστίας» πρὸς τὸν Ἐδεργέτην του.

Καί, ἀπὸ τὴν Π. Διαθήκην, γνωστή πάλιν ἡ περίπτωσις τοῦ Ἰάβ, ὅστις παρὰ τὰ φοβερά καὶ ἀλλεπάλληλα πλήγματα καὶ συμφορὰς πού ἐδοκίμασεν, ἐδόξαζε τὸν Θεόν, λέγων· «Ἐἶη τὸ ὄνομα Κυρίου ἐυλογημένον».

Ὁλόκληρος ἡ Ἁγία Γραφή — καὶ τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων Πατέρων — μᾶς προσφέρουν, διὰ πολλῶν παραδειγμάτων, τὸ μάθημα τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίας «πάντων ἔνεκα». Ἀσύγκριτον δὲ καὶ ἀνυπερβλήτον ἐν προκειμένῳ τὸ παράδειγμα τῆς πονεμένης Παναγίας, ἡ Ὅποια, κατὰ τὸν ὕμνωδὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἐνώπιον τοῦ σταυρικοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου, τὸν δοξολογεῖ καὶ τὸν ἀνυμνεῖ, λέγουσα·

«Δοξάζω σου, Υἱέ μου
τὴν ἄκραν εὐσπλαγχνίαν,
ἧς χάριν ταῦτα πάσχεις».

Ἄς μᾶς ἐμπνέῃ καὶ ἄς μᾶς ἐνισχύῃ, ὡς ὑπέροχος ὁδηγὸς μας· καὶ ἀποδέκτης τῶν Παρακλήσεων καὶ τῶν «μετὰ εὐχαριστίας αἰτημάτων ἡμῶν».

13. «ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΣ ΠΑΣΗΣ ΕΚΛΥΤΡΟΥΜΕΘΑ».

Δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας καὶ τὰ προβλήματα μας — ὅπως εἶδομεν ἤδη — δεόμεθα εἰς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ἱερᾶς Παρακλήσεως, «ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου».

Μονολεκτικῶς χαρακτηρίζονται ὡς «δυσχερείαι» τοῦ θίου ὅσα γεγονότα καὶ καταστάσεις μᾶς στενοχωροῦν καὶ μᾶς πιέζουν. «Ἐκλυτρούμεθα» δέ, τ.ἔ. ἀπαλλασσόμεθα ἐξ αὐτῶν, διὰ τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν πρὸς τοῦτο ἐκζητοῦμεν «διὰ τῆς Θεοτόκου».

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν πῶς ἔχει ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως τὸ ζήτημα τῶν δυσχερειῶν τοῦ θίου.

1. Δὲν ἀντιμετωπίζονται εὐκολα ὅλα μας τὰ ζητήματα. Ὑπάρχουν καὶ πολλὰ δύσκολα καὶ δύσλυτα. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ἄλυτα καὶ ἀκατόρθωτα· «ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις». Ὁ χριστιανὸς ὁμῶς γνωρίζει ὅτι καὶ «τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστί» (Λουκ. 18,27).

Καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν διαθέτωμεν τὰ ὀλικά μέσα· καὶ ἂν στερούμεθα τῆς δυνατότητος γὰρ καταφύγωμεν εἰς τὰ ὑπάρχοντα σήμερον ἐπιστημονικὰ ὄργανα, μεθόδους, φάρμακα, Ἰδρύματα καὶ ἐπιστήμονας ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, ἢ ἂν ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη ἀδυνατῇ γὰρ προσφέρῃ πλέον τίποτε ἄλλο· ὁ χριστιανὸς δὲν θεωρεῖ ὅτι ἐφθασεν εἰς πλήρως ἀδιέξοδον. Γνωρίζει ὅτι «οὐκ ἀδυνατήσσει παρὰ τῷ Θεῷ πάντα ῥῆμα» (Λουκ. 1,37). Καὶ τὰ πλέον ἀπίθανα καὶ ἀπροσδόκητα καὶ ἀνέλπιστα «ἔχει ὁ Θεὸς» τρόπους γὰρ τὰ οικονομῆσῃ. Καὶ γὰρ δῶση αἰσίαν ἔκβασιν. Διὰ τοῦτο προτρέπει τὸν πιστὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ Ψαλμῶδου· «ἐπικάλεσά με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσεις με» (Ψαλ. 49,15). Ὅσον κρίσιμα καὶ ἂν εἶναι τὰ πράγματα, «ἡ ἐλπὶς οὐ καταίσχυεν» (Ρωμ. 5,5), ἀλλὰ πολλάκις δικαιώνει τοὺς πιστοὺς.

Κατὰ τοῦτο διαφέρει οὐσιωδῶς ὁ πιστὸς ἀπὸ τοὺς «λοιποὺς τοὺς μὴ ἔχοντας ἐλπίδα» (1 Θεσ. 4,13). Τὰ λυπηρὰ τοῦ θίου, μάλιστα τὰ σοβαρώτερα, ἐκείνους φέρουν εἰς ἀπόγνωσιν, ἐνφ' ὁ πιστὸς σκέπτεται ὅτι ἔχει στήριγμα καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ εὐρίσκει παρηγορίαν καὶ πραγματικὴν προστασίαν καὶ λύσιν καὶ διέξοδον ἐκ τῆς «δυσχερείας». Καὶ πρόνοιαν καὶ ἀσφάλειαν, παρὰ τὰ τυχὸν δημιουργηθέντα εἰς τὴν ζωὴν του σοβαρὰ προβλήματα καὶ κενά.

2. Ὑπάρχει ὁμῶς καὶ ἄλλη πλευρὰ εἰς τὰς «δυσχερείας» πού θὰ χρειασθῇ γὰρ ἀντιμετωπίσωμεν. Δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ θίου. Ἄλλ' ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας.

Ἔχει τὰς δυσκολίας του ὁ ἀγὼν διὰ τὴν ὑπερνίκησιν τῆς «εὐπεριστάτου ἁμαρτίας» (Ἐβρ. 12,1). Ἀδυναμίαι, ἐλαττώματα, κακίαι καὶ πάθη δὲν ἐξουδετερῶνται εὐκολα. Πρὸ πάντων δὲ οἱ πειρασμοὶ (ποικίλης φύσεως, κατὰ περίπτωσιν καὶ κατὰ τὰς εἰδικὰς συνθήκας ἐκάστου προσώπου) ἀπαιτοῦν ἐπαγρύπνησιν («γῆφε ἐν πάσι»· 2 Τιμ. 4,5) καὶ ἀγῶνα ἀδιάλειπτον. Καὶ περαιτέρω, ἡ θετικὴ πλευρὰ τοῦ ἀγῶνος πρὸς αὐξήσιν ἀρετῆς καὶ τελειότητος καὶ κατάρτισιν ἐν Κυρίῳ, δὲν εἶναι εὐχερῆς, ἀλλὰ ἀρκετὰ «δυσχερής», μάλιστα εἰς τοὺς ἀδυνάτους χαρακτῆρας.

Πρέπει λοιπὸν γὰρ τὸ πάρωμεν ἀπόφασιν, ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι μόνον διὰ τὰ εὐκολα. Ὅτι ὁ χριστιανικὸς «υπογραμμὸς» (1 Πέτρ. 2,21) εἶναι ἄθλος. Ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ ἀπαιτεῖ πολυάθλον ἀγῶνα.

Ὁ Κύριος εἶπεν· «ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης» (Λουκ. 13,24)· διότι εἶναι «στενὴ ἡ

πύλη και τεθλιμμένη ή ὁδὸς ή ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν», ἐνφ̄ ἐξ ἄλλου εἶναι «πλατεῖα ή πύλη και εὐρύχωρος ή ὁδὸς ή ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν» (Ματθ. 7, 13-14).

Καί εἰς ἄλλη περίπτωσιν ὁ Χριστὸς ἐτόνισεν «ή βασιλεία τῶν οὐρανῶν διαίξεται και διασταί ἀρπάξουσιν αὐτήν» (Ματθ. 11,12).

Εἶναι λοιπὸν σαφές και εὐνόητον ὅτι δὲν ἐγκρίνει και δὲν παραδέχεται τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν λεγομένην ἀρχήν τῆς «ἤσσανος προσπαθείας».

Συμπέρασμα: Εἰς μὲν τὰς «δυσχερείας» τοῦ βίου (ὕπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν θλίψεων και ἀναγκῶν) εἶναι, διὰ τοὺς πιστοὺς, «ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγή και δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὐρούσαις ἡμᾶς σφόδρα» (Ψαλ. 45,2)· εἰς δὲ τὰς δυσκολίας τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ζωήν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐγκαταλείπωμεν τὸν ἀγῶνα ὡς ριψάσπηδες, θὰ ἔχωμεν πάλιν τὸν Θεὸν συναντιλήπτορα («ὅτι χωρὶς ἡμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» —εἶπεν ὁ Κύριος— Ἰω. 15,5). Και οὕτως, εἰς ἀμφοτέρω τὰ στάδια τοῦ ἀγῶνος, «δυσχερείας πάσης ἐκλυτρούμεθα».

Ἄς ἀναλογιζώμεθα πόσας δυσχερείας ἀντιμετώπισεν ή Παναγία!... Ἀλλὰ και πῶς ὑπέμεινε ταῦτας, ἀπὸ τῆς παιδικῆς της ὄρφανίας μέχρι τῆς φοβερᾶς «ρομφαίας» πού διεπέρασε τὴν καρδίαν Τῆς, ὅταν εἶδεν ἐπὶ Σταυροῦ κρεμάμενον τὸν Υἱὸν Τῆς.

Εἶναι διὰ τοῦτο συμπαθὴς πρὸς ἡμᾶς. Και συμπαραστάτις εἰς τὰς ἰδικὰς μας «δυσχερείας» και τὰ προβλήματα. Εἶθε νὰ μὴ παρίδῃ τὰς ἰκεσίας και τὰς Παρακλήσεις μας.

14. «ΤΗΣ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ Η ΓΕΝΝΗΣΑΣΑ ΤΟΝ ΑΙΤΙΟΝ».

Εἶναι ἔμφυτος εἰς τοὺς ἀνθρώπους ή ἐπιδιώξις τῆς χαρᾶς. Στοιχεῖον παραδεισιακὸν ή χαρά. Ἄλλὰ δυστυχῶς πολὺ γρήγορα ἐχάθηκε μετὴν εἰσχώρησιν τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἐξόριστοι τοῦ Παραδείσου, ζῶντες πλέον εἰς κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, ἀπέκτησαν σύντροφον τῆς ζωῆς —ἀντὶ τῆς χαρᾶς— τὴν λύπην.

Τί φυσικώτερον λοιπὸν ἀπὸ τὴν νοσταλγίαν τῆς χαρᾶς και «εὐφροσύνης»; Ὅποιος χάσει κάτι εὐχάριστον, τὸ νοσταλγεῖ και τὸ ἀναζητεῖ ἔπειτα. Ἄν ὑπάρχῃ τρόπος νὰ τὸ ἀποκτήσῃ και πάλιν. Και νὰ τὸ κατακτήσῃ, νὰ τὸ ἐξασφαλίσῃ διαπαντός!...

Εὐτυχῶς ὁ τρόπος ὑπάρχει. Διότι ὑπάρχει —και εἶναι συμπαθὴς πρὸς ἡμᾶς— ὁ Αἵτιος τῆς χαρᾶς. Ὁ Χριστὸς!

1. Τὴν χαροποιὸν αὐτὴν ἀλήθειαν τονίζει, μεταξὺ ἄλλων, ή ἱερὰ ἀκολουθία τῆς Παρακλήσεως. Ὀνομά-

ζει τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ὡς «τ ἡ ς ε ὕ φ ρ ο σ ὕ ν η ς... τ ὸ ν Α ἴ τ ι ο ν». Και ἀντιστοίχως ἀνευφημεῖ τὴν Παναγίαν Μητέρα Του ὡς «τ ἡ ς ε ὕ φ ρ ο σ ὕ ν η ς γ ε ν ν ἡ σ α σ α ν τ ὸ ν Α ἴ τ ι ο ν». Διακηρύσσει τοιοῦτοτρόπως ὅτι ή πηγὴ τῆς χαρᾶς και τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ Χριστὸς.

Ἡ κατανόησις και ἀποδοχὴ τοῦ φρονήματος αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς πρακτικὴν συνέπειαν, ἐκ μέρους ἡμῶν, τὴν προσπάθειαν νὰ εἰσέλθῃ, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο, εἰς τὴν ζωὴν μας ὁ Χριστὸς. Και νὰ μείνῃ. Νὰ μὴ ὑπάρχῃ εἰς ἡμᾶς κάτι πού νὰ Τὸν φυγαδεύῃ. Διότι τότε «ἔσται ή ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης». Τὸ δις —και πολλάκις— ἐξαμαρτεῖν θὰ εἶναι ἀσύνητον και ἀπονενοημένον. Και ἄς μὴ αἰτιώμεθα πλέον τὸν Ἀδάμ και τὴν Εὐάν, διότι μᾶς ἐκληροδότησαν τὸν πόνον, τὴν λύπην, τὸν στεναγμόν. Διότι εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μας μία ἄλλη προοπτικὴ ζωῆς. Ζωῆς μετὸν Χριστὸν. «Ἐνθα οὐκ ἔστι πόνος, οὐ λύπη, οὐ στεναγμός, ἀλλὰ ζωὴ ἀτελεύτητος».

Και ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς «ζωῆς τῆς νῦν και τῆς μελλούσης» (1 Τιμ. 4,8).

Εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν «ή εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν» (αὐτόθι).

Ἀπαίτησις δὲ τῆς εὐσεβείας εἶναι, νὰ μὴ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ζωὴν μας τίποτε πού νὰ ἀποκλείῃ τὴν παρουσίαν και τὴν εὐλογίαν —και ἐπιδοκιμασίαν— τοῦ Χριστοῦ. Ἐξηγούμεθα:

Πολὺς κόσμος ἐπιζητεῖ τὴν χαρὰν εἰς ἁμαρτωλᾶς ἀπολαύσεις. Θὰ μπορούσέ ποτε νὰ τὸν συνοδεύῃ ἐκεῖ ὁ Χριστὸς; Και νὰ ἐγκρίνῃ και νὰ ἐπευλογῇ τὴν συμμετοχὴν εἰς ὅ,τι δὲν εἶναι ἀγνόν και σεμνόν και ἐνάρετον και εὐπρέπες; Ὅχι, θεβαίως.

«Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ και εἴ τις ἔπανος, ταῦτα λογίζεσθε... ταῦτα πράσσετε» (Φιλιπ. 4, 8-9). Και, θὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν διαβεβαίωσιν: «ὁ Θεὸς τῆς εὐφροσύνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (αὐτόθι).

Ἄς διερωτᾶται λοιπὸν κάθε φορὰν ὁ χριστιανός, προτοῦ νὰ κἀνῃ τὰς ἐπιλογὰς του διὰ πράγματα πού τοῦ ὑπόσχονται χαρὲς και ἀπολαύσεις: θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ συμμετοχὴν —ή ἔστω ἀνοχὴν— εἰς τὰς προτιμήσεις του αὐτὰς ὁ Χριστὸς; Ἐὰν δὲ αἱ προτιμήσεις μερικῶν στρέφονται εἴτε πρὸς τὸ ποτόν, εἴτε πρὸς ἁσυντείας, εἴτε πρὸς «ἀκατάλληλα» μέσα ψυχαγωγίας, εἴτε πρὸς τὰ ἀπηγορευμένα τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ἢ εἰς λύσεις «μὴ καθαρὰς» ἐπὶ ζητημάτων ἠθικολογικῶν, οἰκογενειακῶν (μὴ ἠθικὰ σχέσεις, τεκνογονία κ.λπ.), ἄς μὴ λησμονοῦν ὅτι ἄλλο κριτήριον ἐπιλογῆς ὀρίζει

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΦΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ὁ χριστιανὸς διὰ τῆς κατὰ πάντα χριστιανικῆς ζωῆς του φωτίζει τοὺς περὶ αὐτόν, διότι ὡς ἄλλος καιόμενος λύχνος, ὡς διδάσκει αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Σωτήρ, ἔχει τοποθετηθῆ «ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ»⁷². Ὡς ὁ λύχνος λόγον ὑπάρξεως ἔχει τὸ νὰ φωτίζῃ, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ γνήσιος Μαθητὴς τοῦ Κυρίου προορισμὸν ἔχει διὰ τῆς ἁγίας καὶ ὑποδειγματικῆς ζωῆς καὶ ἀκτινοβόλου ἀρετῆς του νὰ διδάσκῃ καὶ φωτίζῃ τοὺς περὶ αὐτόν. Τὸ φῶς τοῦ ζωογόνου ἡλίου θὰ ἦτο ἄχρηστον, ἐὰν ὑπῆρχε μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ ὀγκῶδες τι καὶ ἀδιαφανὲς σῶμα, τὸ ὅποσον θὰ ἠμποδίζε τὰς τόσον ζωογόνους καὶ εὐεργετικὰς ἀκτῖνας του νὰ φθάσουν μέχρις ἡμῶν. Οὕτω καὶ τὸ φῶς τοῦ χριστιανοῦ θὰ ἦτο ἄχρηστον διὰ τὸν κόσμον τῆς ἁμαρτίας, ἐὰν ἐτηρεῖτο κεκρυμμένον⁷³. Καὶ δυστυχῶς ὑπάρ-

χουν χριστιανοί, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἐννοήσει πόσον μέγα εἶναι τὸ καθήκον των, νὰ φωτίζουν τοὺς περὶ αὐτούς, καὶ πόσον μεγάλη ἡ εὐθύνη των, ἐὰν ἀποκρύπτουν τὸ φῶς τὸ ὅποσον κατέχουν πλήρως ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὴν τύχην τοῦ περὶ αὐτοὺς κόσμου. Ὁ Κύριος διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ λύχνου προσπαθεῖ νὰ προφυλάξῃ τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τοῦ σφάλματος τῆς ἀδιαφορίας πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὡς τὸν λύχνον ἀνάπτομεν ἵνα φέγγῃ, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς παρέχει τὸ φῶς εἰς τὸν χριστιανόν, ἵνα φέγγῃ. Τοῦτου ἕνεκα, ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ μεταδίδῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὰς πνευματικὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας ἔχει ἀποκτήσει ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, περὶ ἁμαρτίας, περὶ Θεοῦ, περὶ Χριστοῦ, περὶ ἀνθρώπου, περὶ κόσμου, περὶ ψυχῆς, περὶ ἁγιότητος καὶ σωτηρίας, περὶ αἰωνίου ζωῆς καὶ πῶς ἐπιτυγχάνεται, περὶ ὑψηλῶν ἰδεωδῶν, περὶ ἀρετῆς καὶ καθήκοντος. Αἱ γνώσεις αὗται εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαῖαι εἰς τὸν ἐφήμερον καὶ καθ' ἐκάστην πρὸς τὸν «βασιλέα τῶν τρόμων»⁷⁴,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 93 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

72. Ματθαίου, 5,15.

73. Πρὸς τὸν πονηρὸν καὶ ὀκνηρὸν δούλον (Ματθαίου, 25, 25-26) τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων, ὁ ὅποιος ἐκρυψε τὸ τάλαντον τὸ δοθὲν εἰς αὐτόν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν. (Ματθαίου, 25, 14-30).

74. Ἰωβ, 18,14.

ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὸ «πᾶντα δὲ δοκιμάζετε (= ἐλέγχετε)· τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (1 Θεσ. 5,22).

2. Ἄς μὴ νομισθῆ δὲ ὅτι ὁ Χριστὸς —καὶ ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ παράδοσις— ἀποκλείει τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρθῆ ἡ ἐσφαλμένη ἰδέα, ὅτι δηθεν δὲν χαίρεται τὴν ζωὴν του ὁ πιστὸς καὶ εὐσεβὴς χριστιανός, μάλιστα ὁ νέος καὶ ἡ νέα, ἀλλὰ διατελοῦν συνεχῶς ὑπὸ δεσμεύσεις καὶ ἀπαγορεύσεις («μὴ» καὶ «οὐ») τῶν χριστιανικῶν ἐντολῶν.

Συγγέουν πολλοὶ —καὶ ταυτίζουσιν— τὴν χαρὰν πρὸς συγκεκριμένας ἁμαρτωλὰς «ἀπολαύσεις». Ἄλλὰ ἕτερον ἐκάτερον. Οὐδὲ κἀν συνύπαρξις χαρᾶς καὶ ἁμαρτίας ὑπάρχει. Διότι ἡ ἁμαρτία νοθεύει καὶ φυγαδεύει τὴν πραγματικὴν καὶ γνήσιαν χαρὰν. Μόνον ψευδῆ καὶ ἀπατηλὰ ὑποκατάστατα αὐτῆς προσφέρει. Καὶ ἐνεργεῖ ὡς εἶδος μέθης, πὺν μεταφέρει εἰς φανταστικὴν ἢ εὐτυχίαν τοὺς μεθύσκοντας.

Ὁ Χριστὸς καὶ ἐπευλογεῖ καὶ προσφέρει τὴν ἀληθῆ χαρὰν.

«Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε»

πάλιν ἐρω, χαίρετε», διακηρύσσει διὰ τοῦ Ἀποστόλου (Φιλιπ. 4,4). Ἀποκλείει μόνον τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἐμφανίζεται ἀνάμεικτος πρὸς τὰ ὑποτιθέμενα εὐχάριστα καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς.

Νὰ ἀπολαύσῃς ἕνα εὐῶδες τριαντάφυλλον. Ἄλλὰ πρόσεχε καὶ φυλάξου ἀπὸ τὰ κρυμμένα ἀγκάθια του. Ἄλλως, θὰ πληγωθῆς ἀπὸ αὐτὰ.

Νὰ κόψῃς ἕνα ωραιότατον ἄνθος πὺν σοῦ ἀρέσει. Μήπως ὅμως δὲν διακρίνῃς κάποια ὀχιά (ἔχιδνα) κάτω ἀπὸ τὴν φυλλωσιάν του.

Ἡ Παναγία Παρθένος ἔμεινε «ἡδύπνοον κρῖνον», χωρὶς καμμίαν ἀρνητικὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος τῆς Ναζαρέτ.

Καὶ ἡ ἰδική μας ἐπιλογή ἄς εἶναι: Νὰ ἴσθην χαρὰν καὶ τὴν «εὐφροσύνην»⁷

Ἄλλὰ ὁ χριστιανὸς συνταύτισιν χαρᾶς καὶ ἁμαρτίας.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ πρωταρχικὸς «τῆς εὐφροσύνης Ἀΐτιος».

Καὶ μᾶς προσφέρει «πᾶσαν χαρὰν» χωρὶς ἁμαρτίας. Καὶ πᾶσαν τὴν εὐτυχίαν «ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης».

τὸν θάνατον⁷⁵, ὀδεύοντα ἄνθρωπον, ὅσον ἢ γινώσις τῆς ὁδοῦ εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν ὁδοιπόρον. Καὶ ὡς θεωροῦμεν κοινὸν καθήκον νὰ δεικνύωμεν τὴν ὁδὸν εἰς τὸν πλανώμενον ὁδοιπόρον, τοιουτοτρόπως εἶναι καθήκον παντὸς χριστιανοῦ καὶ δὴ ἀσυγκρίτως σπουδαιότερον νὰ δεικνύῃ «τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν»⁷⁶ εἰς τὸν ὁδοιπόρον τῆς προσκαίρου παρουσίας ζωῆς, ὁ ὁποῖος πλανώμενος βαδίζει «τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν»⁷⁷. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀληθῶς ἐδοκίμασεν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ εὐτυχίαν τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συμφιλίωσης, δὲν δύναται νὰ σιωπήσῃ βλέπων τὸν πλησίον του νὰ κατάκειται εἰς τὴν αὐτὴν δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς πρότερον εὐρίσκετο, πολλάκις δὲ ὅπως σῶσῃ τὸν πλησίον του ὑποβάλλεται εἰς κόπους καὶ θυσίας, τὰς ὁποίας ὁ ἁμαρτωλὸς κόσμος ἀδυνατῶν νὰ ἐννοήσῃ ἀποδίδει εἰς ἀποκρύφους σκοπούς καὶ εἰς δόλια σχέδια. Ἡ πρώτη σκέψις τοῦ εἰς τὸν Θεὸν εἰλικρινῶς καὶ γνησίως ἐπιστρέφοντος ἁμαρτωλοῦ εἶναι, πῶς νὰ ὀδηγήσῃ καὶ τὸν φίλον του, ὁ ὁποῖος εἶχε συγκινδυνεύσει μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπωλείας, εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ κίνδυνος ὁ προερχόμενος ἐκ τῆς ἁμαρτίας εἶναι μέγας, διὰ τοῦτο εἶναι ἔργον ὑπίστης φιλανθρωπίας νὰ γνωρίζωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν μέγαν τοῦτον κίνδυνον. Ὁ Ἅγιος Ἰακώβος ὁ Ἀδελφόθεος († περὶ τὸ ἔτος 62 μ.Χ.) εἰς τὴν Καθολικὴν του Ἐπιστολὴν διὰ τὸν χριστιανόν, ὁ ὁποῖος θὰ φροντίσῃ νὰ ἐπιστρέφῃ ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν πλάνην, εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος ὡς εἰς ἄλλον κακὸν καὶ ὀλέθριον δρόμον βαδίζει, θὰ σῶσῃ πολὺτιμον ψυχὴν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ θὰ ἐξαλείψῃ πλῆθος ἁμαρτιῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἀποπλανηθεὶς διέπραξεν ἢ καὶ ἐπρόκειτο νὰ διαπράξῃ, σημειώνει: «γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σῶσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.»⁷⁸.

Ὁ χριστιανὸς ἀκόμη περισσότερον ὀφείλει νὰ φωτίζει τὸν κόσμον διὰ τοῦ παραδείγματός του. Βίος καθαρὸς, ἀμειμπτος, εἰλικρινής, ἅγιος εἶναι τὸ διδασκατικώτατον καὶ ἰσχυρότατον κήρυγμα· ἐλέγχει χωρὶς νὰ προσβάλλῃ· διδάσκει χωρὶς νὰ προκαλῆ ἀντιρρήσεις· δεικνύει διὰ τῶν ἐναρέτων ἔργων του τὴν ζωσαν ἐνέρ-

75. Ὁ θάνατος, ὡς προσφυστάτα ἐξακρατηρίσθη «ὁ μέγας δημοκράτης», εἶναι κοινὸς εἰς ὅλους. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος σχετικῶς διδάσκει: «ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἀπαξ ἀποθανεῖν,» (Ἑβραίουσ, 9,27). Πρβλ. καὶ γνώμην τοῦ Ἀθηναίου κωμικοῦ ποιητοῦ Μενάνδρου (342 - 291 π.Χ.): «Βροτοῖς ἀπασι ἀποθανεῖν ὀφείλεται». Μενάνδρου, Γνώμαι Μονόστιχοι, στίχοι 69.

76. Ματθαίου, 7,14.

77. Ματθαίου, 7,13.

78. Ἰακώβου, 5,20.

γειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ παριστάνει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἀπίστου κόσμου ὅλον τὸ ἔξοχον κάλλος τῆς ἀνυποκρίτου ἀρετῆς. Ὁρθῶς ἐτονίσθη ὅτι τὸ ζῶν καὶ ἀστράπτον παράδειγμα τῆς ζωῆς εἶναι ὁ σύντομος δρόμος τῆς ἀρετῆς⁷⁹. Ἡ μακραίων ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ διδάσκει ὅτι ἐμπόδιον μέγα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ὑπῆρξεν ἡ ἀσεβὴς διαγωγὴ τῶν κατ' ὄνομα χριστιανῶν. Οὗτοι θὰ ἦτο εὐχρῆς ἔργον ἐὰν ἐπειθοντο, ἵνα μὴ καλῶνται χριστιανοί, διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ γείνουν φίλοι τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν ἠσθάνθησαν ἐντὸς τῶν τὴν ἀνακαινιστικὴν καὶ ἀναπλαστικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐὰν τοῦτο συνέβαινε τότε ὁ κόσμος θὰ ἐγνώριζε καλῶς ποῖος εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς, καὶ δὲν θὰ ἀπέδιδεν εἰς αὐτὸν ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως ἀνήκουν εἰς αὐτόν. Τότε πᾶς τις θὰ ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἐὰν εἶναι προτιμότερον δι' αὐτόν νὰ μένῃ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἢ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Κύριος διὰ τῆς Σταυρικῆς Του θυσίας καὶ ἡ ὁποία ἀσφαλῶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν μετὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς συμφιλίωσιν καὶ εἰς βίον «ἄσπιλον καὶ ἀνεπίληπτον»⁸⁰ καὶ καθαρὸν καὶ ἅγιον καὶ ἀξιοσπετή, βίον ἀπολύτως ἀρμόζοντα εἰς πλάσματα, τὰ ὁποῖα μετέχουν λογικῆς φύσεως καὶ ἀθανάτου ψυχῆς.

Ὁ γνήσιος χριστιανὸς εἶναι φῶς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, διότι δύναται ἀκριβῶς νὰ διακρίνῃ μεταξὺ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀνεπισφαλῆς ὀδηγὸς τῶν λοιπῶν τῆς οἰκογενείας του μελῶν. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς εἶναι φῶς καὶ μεταξὺ τῶν φίλων, διότι δύναται νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀρίστην συμβουλὴν. Ὁ ἀληθὴς Μαθητὴς τοῦ Κυρίου εἶναι φῶς ἀκόμη καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, διότι δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπ' ἀγαθῶν εἰς τὰ μέλη αὐτῆς, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουν εἰς αὐτόν. Ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν ὁ γνήσιος ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι φῶς, ἐπειδὴ γνωρίζει «τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς»⁸¹ καὶ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς αὐτὴν τοὺς βαδίζοντας «τὴν ὁδὸν τῆς πλάνης»⁸², τοὺς καθοιονδήποτε τρόπον πλανωμένους καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατ' ἔξοχὴν διὰ τοῦ ἀαστράπτοντος παραδείγματός του, τὸ ὁποῖον, ὡς προσφυσῶς πολλοὶ τῶν Πατέρων ἐδίδαξαν, εἶναι ὁ σύντομος δρόμος τῆς ἀρετῆς.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων συνάγεται ὅτι πᾶς χριστιανὸς δύναται, ἐὰν θελήσῃ, νὰ γείνη «φῶς τοῦ κόσμου»⁸³ ὀδηγῶν τοὺς συνανθρώπους του εἰς «τὸ φῶς τὸ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 107)

79. Τὸ καλὸν παράδειγμα ἐμφυχώνει τὰς συμβουλάς, διδάσκει εὐχλωτότερον τοῦ λόγου καὶ συγκινεῖ βαθέως τὴν καρδίαν.

80. Α' Τιμοθέου, 6,14.

81. Πράξεων, 2,28.

82. Ἰακώβου, 5,20.

83. Ματθαίου, 5,14.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την σελ. 87 του προηγούμενου τεύχους)

Υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις, όπως είδαμε να γίνεται και στην περιουσία. Οι πιο χαρακτηριστικές είναι αυτές που αναφέρονται στην έρώτησι, οι καταθασίες της Μεταμορφώσεως και της Αναλήψεως, καθώς και οι καταθασίες των Εισοδίων. Η παλαιότερα πράξις γνώριζε και άλλες παρόμοιες εξαιρέσεις, που δεν συμπίπτουν όμως πάντοτε με τις σήμερα ισχύουσες. Στο Τυπικό επί παραδείγματι του ναού της Αναστάσεως των Ιεροσολύμων, που σώζεται στον κώδικα τιμίου Σταυρού 43 του έτους 1122, στο τριώδιο της Μεγάλης Δευτέρας, στο διώδιο της Μεγάλης Τρίτης και στο τριώδιο της Μεγάλης Τετάρτης του αγίου Κοσμαΐ ψάλλονται ως καταθασίες (έκει ονομάζονται «θέσεις») οι είρμοι της επομένης ημέρας, δηλαδή αντίστοιχα της Μεγάλης Τρίτης, Μεγάλης Τετάρτης και Μεγάλης Πέμπτης. Κατά το Τυπικό της Μονής της Ευεργέτιδος της Κωνσταντινουπόλεως του κώδικος Έθνικης Βιβλιοθήκης Αθηνών 788 του 18 αιώνα εξαιρέσεις ισχύει για την έορτή της Περιτομής του Κυρίου (1η Ιανουαρίου), κατά την οποία, όπως και σήμερα, προβλέπεται η ψαλμωδία των εірμών των κανόνων των Θεοφανείων (:«έσχοντο δέ λέγομεν τας καταθασίας των Φώτων το Βυθου άνεκάλυψε και Στίθος θαλάσσης» προς μίαν οι χοροί»). Για την έορτή της Μεταμορφώσεως όμως, αντίθετα προς τα σήμερα ισχύοντα, προβλέπονται ως καταθασίες οι είρμοι του δευτέρου κανόνος (:«έσχοντο δέ τους εірμους του αυτού κανόνος (:«έσχοντο δέ τους εірμους του αυτού κανόνος [ψάλλουσιν] οι χοροί αμφοτέροι «Υγράν διοδεύσας»), για τα Εισόδια οι είρμοι πάλι του δευτέρου κανόνος, που σήμερα ψάλλεται ως πρώτος, (:«έσχάτως δέ οι χοροί ήμου τους εірμους «Ανοιξω το στόμα») και τέλος για την έορτή της Αναλήψεως οι είρμοι του κανόνος της έορτης (:«ύστερον δέ τους εірμους άπαξ οι χοροί, ήχος πλ. α' Τω σωτήρι Θεω»). Στο Τυπικό της Μονής του Σωτήρος Μεσσήνης, του κώδικος Μεσσήνης 115 του έτους 1131, θρίσκουμε σχεδόν τις ίδιες διατάξεις για τις έορτές της Περιτομής και της Μεταμορφώσεως. Η άπουσία ειδικής προβλέψεως για τις έορτές των Εισοδίων και της Αναλήψεως σημαίνει ότι κατ' αυτές ψαλλόταν ως καταθασίες οι είρμοι των κανόνων των έορτών αυτών κατά τα γενικώς κρατούντα, όπως δηλαδή και στη Μονή της Ευεργέτιδος.

Το Τυπικό της Μεγάλης Έκκλησίας Θεσσαλονίκης του 18 αιώνα του κώδικος Αθηνών 2047, που συνδυάζει κατά την μεταρρύθμισι του αγίου Συμεών Θεσσαλονίκης άσματικό και μοναχικό τυπικό, προβλέπει για την έορτή των Εισοδίων τις καταθασίες «Χριστός γεννάται» και για την έορτή της Περιτομής τις διπλές καταθασίες των Φώτων. Οι διατάξεις της έορτης της Μεταμορφώσεως και της Αναλήψεως δεν σώζονται. Τα νεώτερα χειρόγραφα Αγιορειτικά Τυπικά (Διονυσίου, Γρηγορίου, Αγίου Παύλου, Ξηροποτάμου), καθώς και τα έντυπα Τυπικά της Μεγάλης Έκκλησίας (Κωνσταντίνου και Βιολάκη) παρουσιάζουν την γνωστή ισχύουσα πράξι: στην έορτή της Μεταμορφώσεως προβλέπονται οι καταθασίες του Σταυρού, της Αναλήψεως, της Πεντηκοστής και των Εισο-

δίων οι «πεζές» των Χριστουγέννων. Αυτό άκριβώς προβλέπει για τις έορτές αυτές το Τυπικό του αγίου Σάββα, που άποτελεί μητρική μορφή όλων των νεωτέρων μοναχικών τυπικών και των ένοριακών έπιτομών τους. Πρόκειται για λάθος; Μάλλον όχι. Αν λάθουμε ύπ' όσιν μας και τις πρώτες ημέρες της Μεγάλης Έβδομάδος, φαίνεται πως, στα Ιεροσόλυμα τουλάχιστον, οι καταθασίες έπαιζαν κάποιο συνδετικό ρόλο μεταξύ των διαφόρων έορτών. Έτσι οι καταθασίες της Πεντηκοστής συνδέουν τις έορτές Αναλήψεως και Πεντηκοστής, οι καταθασίες του Σταυρού τις έορτές Μεταμορφώσεως και Υψώσεως και οι καταθασίες των Χριστουγέννων τις έορτές των Εισοδίων και των Χριστουγέννων. Έξ άλλου είναι γνωστός ο ιστορικός και θεολογικός σύνδεσμος των τριών αυτών ζευγών των έορτών, που γίνεται έμφανής και από τον συμβατικό καθορισμό των ημερών του έορτασμού των δύο τελευταίων στο έορτολόγιο, σαράντα μέρες ή σαράντα περίπου ημέρες από της Υψώσεως και των Χριστουγέννων αντίστοιχως. Σήμερα στις ένορίες ψάλλονται σχεδόν μόνο οι καταθασίες. Έτσι γίνεται έντονα έμφανές ότι άφήνουμε την άγομένη έορτή και άσχολούμαστε με την προετοιμασία μιας άλλης έπικειμένης έορτης, όσο κι αν θεωρηθή συγγενής και χρονικά κοντά στην παρούσα. Αυτό μας ξενίζει, και ίσως όχι άδικα. Αν με τις σημερινές ένοριακές προϋποθέσεις καταρτιζόταν το τυπικό άσφαλώς δεν θά είχαν την μορφή που έχουν σήμερα οι σχετικές διατάξεις. Χωρίς άμφιβολία θά ψαλλόταν ως καταθασίες οι είρμοι των κανόνων των άγομένων και όχι των άναμενων έορτών.

Στη μοναστηριακή όμως πράξι οι καταθασίες των άνωτέρω έορτών παίζουν διακριτικά τον συνδετικό ρόλο, που τους έδωσε η λειτουργική παράδοσις. Άφου δηλαδή ψαλλεί ή κάθε μία ώδη του κανόνος της έορτης και διεξοδικά αναλυθή και ύμνηθη το περιεχόμενό της, έρχεται ή καταθασία να τοποθετήση την άγομένη έορτή στο όλο έορτολογικό πλαίσιο και να άνοιξη την προοπτική προς την άλλη μεγάλη έορτή που προσεγγίζει. Ότι όμως και μετά την έπικράτησι της διατάξεως αυτής του Τυπικού του αγίου Σάββα δεν έμεινε μονολιθικά διμόφωνη ή πράξι των μονών, φαίνεται και από τις διατάξεις του παλαιού Τυπικού της Μονής Διονυσίου του Αγίου Όρους, που κατά την άπόδοσι της έορτης της Μεταμορφώσεως και κατά την έπιπτόυσα στα μεθέορτα Κυριακή προβλέπε την ψαλμωδία όχι των καταθασιών του Σταυρού, αλλά των εірμών της έορτης («Χοροί Ισραήλ...» κ.λπ.).

Για ό,τι άφορᾶ στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να άπευθύνεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», όδός Ιωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Αθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Τὸ ἐφετινὸ ἡμερολόγιο τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας εἶναι ἀφιερωμένο στὰ 25 χρόνια ἀπὸ τὴν ἴδρυσή της, πρᾶγμα ποῦ μᾶς θυμίζει ὅτι αὐτὴ ἡ Μητρόπολι συμπληρώνει αὐτὸ τὸ ἔτος (1988) ἕνα τέταρτο αἰώνα τῆς λειτουργίας της. Αὐτὴ δὲ ἡ χρονικὴ περίοδος ὑπῆρξε —ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μητροπολίτης Γερμανίας Αὐγουστίνος στὸν πρόλόγό του— «περίοδος σκληρῆς ἐργασίας καὶ συνεχοῦς ἀγώνα».

Τοῦτο δὲ δὲν ἰσχύει μόνο γιὰ τοὺς Κληρικούς, «πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους χειροτονήθηκαν... στὴν Γερμανία καὶ ἀφιέρωσαν τὴ ζωὴ τους ὁλόκληρη μέχρι θανάτου στοὺς Ἕλληνες μετανάστες». Ἰσχύει καὶ γιὰ ἑκατοντάδες εὐσεβεῖς Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες ποῦ «πρόσφεραν μὲ προθυμία καὶ ζῆλο τὴ συνεργασία τους καὶ τὴν βοήθειά τους ὡς ἱεροψάλτες, νεωκόροι, ἐπίτροποι καὶ μέλη τῆς Ὁρθόδοξης Διακονίας καὶ τῶν λοιπῶν ὁμάδων ἐργασίας τῶν ἐνοριῶν τῆς Μητροπόλεως».

Μὲ λίγα λόγια μᾶς δίνει ἐπίσης ὁ κ. Αὐγουστίνος μερικὲς πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὴν ἱστορία τῆς Μητροπόλεως τῆς Γερμανίας καὶ μὲ τὴν ἐξέλιξι τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γενικὰ στὴν Γερμανία. Ἔτσι μαθαίνουμε ὅτι στὴν Γερμανία ὑπάρχουν Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ Ὁρθόδοξες Ἐνορίες «ἐδῶ καὶ 200 χρόνια». Μετὰ τὸ τέλος ὅμως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν οἰκογενειῶν τους αὐξήθηκε πολὺ. Σήμερα δὲ ζοῦν αὐτοὶ οἱ μετανάστες 30 ἢ καὶ περισσότερα χρόνια στὴν Δυτικὴ Γερμανία καὶ τὸ Δυτικὸ Βερολίνο καὶ «βλέπουν νὰ μεγαλώνει ἡ δεύτερη καὶ ἡ τρίτη γενεὰ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐγγονῶν τους στὴ χώρα αὐτῆ».

Μὲ τοὺς πρώτους Ἕλληνες μετανάστες ἦλθαν ἐπίσης καὶ Ἱερεῖς, ποῦ «κάτω ἀπὸ ἰδιάζουσες συνθῆκες καὶ μεγάλες δυσκολίες» προσπάθησαν νὰ δημιουργήσουν γιὰ τοὺς Ἕλληνες χώρους καὶ εὐκαιρίες ποῦ πρόσφεραν σ' αὐτοὺς «τὴ γνωστὴ ἑλληνορθόδοξη ἀτμόσφαιρα» τῆς πατρίδας τους. Ἔτσι ὁργανώθηκαν ζωντανὲς ἐνορίες, ποῦ «ἀναδείχθηκαν κέντρα συναντήσεως, ἐνότητος καὶ πνευματικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων ξενιτεμένων».

Καινούργιους δριζόντες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνοίξε ἡ ἴδρυσι τῆς «Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας καὶ Ἐξαρχίας Κεντρῶας Εὐρώπης», ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως,

τὸ 1963. Κατὰ τὴν διάρκεια δὲ τῶν 25 χρόνων ποῦ πέρασαν ἀπὸ τότε «δὲν κατορθώθηκε μόνο ἡ ἴδρυσι ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐνοριῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁργάνωσι τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως». Ἐκδόθηκε ὁ Καταστατικὸς Χάρτης βάσει τοῦ ὁποῦ ἀναγνωρίσθηκε ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξη Μητρόπολι Γερμανίας ὡς Νομικὸ Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου ἀπὸ ὅλα τὰ ὁμόσπονδα κράτεια τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπόκτησι σημαντικῶν προνομίων.

Σ' αὐτὰ τὰ προνόμια ἀνήκουν καὶ ἡ ἐπίσημη εἰσαγωγή τοῦ ἑλληνορθόδοξου μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὰ γερμανικὰ σχολεῖα, ἡ διδασκαλία του στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ ἡ ἴδρυσι πανεπιστημιακῶν ἐδρῶν Ὁρθόδοξης Θεολογίας στὰ πανεπιστήμια τοῦ Muenster καὶ τοῦ Μονάχου. Ἐκτὸς αὐτοῦ χτίστηκαν —μὲ τὴν βοήθεια τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὶς «ὑπεράνθρωπες θυσίες» πολλῶν ἐνοριῶν τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας— «περικαλλεῖς ναοὶ καὶ ἐνοριακὰ κέντρα καύχημα καὶ κλέος τῶν τιμημένων Ἑλλήνων τῆς Διασπορᾶς».

Τονίζοντας ὁ Μητροπολίτης Αὐγουστίνος ὅτι ἡ Μητρόπολι Γερμανίας ἐργάσθηκε στὰ χρόνια ποῦ πέρασαν μὲ βάσι τὴν ὁρθόδοξη Πνευματικότητα, καθὼς καὶ ὅτι θὰ συνεχίσει τὸ ἔργο της καὶ στὸ μέλλον κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, διαπιστώνει ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία, «ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὡς στόχο της νὰ βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο σ' ὅλα του τὰ προβλήματα». Καὶ προσθέτει: «Σωστὴ πίστη σημαίνει σωστὸ τρόπο ζωῆς καὶ σωστὸς τρόπος ζωῆς ὑπάρχει μόνον τότε, ὅταν ὁ ἄνθρωπος βιώνει τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

Αὐτὴ δὲ ἡ διαπίστωσι γίνεται ἀκόμη πιὸ αἰσθητὴ μὲ βάσι τὸ ἐφετινὸ θέμα τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Μητροπόλεως Γερμανίας, τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται αὐτὸν τὸν χρόνο μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία. Τὸ περιεχόμενο δώδεκα μικρῶν κεφαλαίων βοηθεῖ κάθε Ὁρθόδοξο Χριστιανό, ποῦ ζεῖ στὴν Γερμανία νὰ συνειδητοποιήσει —μεταξὺ τῶν ἄλλων— τὸ ὅτι: «Ἡ Ὁρθόδοξία διετήρησε τὴν ἐκκλησιολογία (τὴ διδασκαλία περὶ τῆς Ἐκκλησίας) τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἀνόθευτη καὶ ἀμετάβλητη, ἀκριβῶς ὅπως ὑπάρχει στὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ στοὺς Πατέρες καὶ ὅπως ἀδιάκοπα παραδίδεται ἀπὸ τὴν πράξι τῆς Ἐκκλησίας μέχρι σήμερα».

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΔΕΙΠΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΙΕΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΣΥΜΒΟΛΑ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ
Ἐφημερίου - Ἱεροκήρυκος τῆς Ἀρχιεπίθ. Ἀθηνῶν

Ἐπὶ Ἐπισκόπου Ρώμης, Πάπα Λέοντος τοῦ Θ' (1048 - 1054), τοῦ ὀριστικοποιήσαντος τὸ Σχίσμα τὸ ἀπὸ τοῦ 867, εἰσῆχθη τὸ πρῶτον, παρ' αὐτοῦ, ἡ καινοτομία, νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ Λατῖνοι, εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀντὶ τοῦ πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἐν τῇ Μιᾷ, Ἀγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, χρησιμοποιουμένου κανονικοῦ καὶ τελείου ἄρτου, ἐνζύμου, τὸν Ἰουδαϊκὸν ἄζυμον Ἄρτον, γνωστὸν, ὡς Ὅστια.

Εἶναι ἀσπύρητος καὶ ἀπαράδεκτος ἡ ἐπιμονὴ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τῆς Πίστεως ἡμῶν Ἀρχηγὸς καὶ τῆς Ἐκκλησίας Κεφαλὴ καὶ Ἄκρος Ἀρχιερεὺς ἐτέλεσε τὸν Μυστικὸν Δείπνον, δι' ἄζυμου ἄρτου. Ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος Ἐπίσκοπος Σαλαμίνας τῆς Κύπρου († 403) δεβαιῶν, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία μὲ συνήθους παρασκευῆς τέλειον καὶ ἐνζυμον ἄρτον ἐτέλει τὸ Μυστήριον τῆς θ. Εὐχαριστίας, καταγγέλλει τοὺς αἰρετικούς Ἑβρωναίους, πλὴν τῶν ἄλλων βλασφημῶν διδασκαλιῶν των καὶ διότι ἐτέλουν τὸ εὐχαριστιακὸν των δείπνον, ἀντὶ τελείου ἄρτου καὶ οἴνου, μὲ Ἰουδαϊκὰ Ἄζυμα καὶ ὕδωρ μόνον (Κατὰ Αἰρέσ. XXX, 16 P.G. 41,432). Ὁ πολὺς Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Καλλίνικος († 27.10.40) μᾶς διέσωσε περιστατικὸν τοῦ Μεγάλου Πάπα Ρώμης Γρηγορίου Α' τοῦ Διαλόγου (590-604) ἐπιβεβαιῶν, ὅτι τὸν ἕβδομον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα δὲν εἶχεν εἰσαχθῆ ἔτι ἡ καινοτομία τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἄζυμου ἄρτου, ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ. «Ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ Διάλογος, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ βίῳ του, μετελάμβανε ποτε Ρωμαίαν ματρῶναν, συνοδεύων τὴν ἁγίαν κοινωνίαν μὲ τὰς λέξεις «Τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρεῖσαι σου τὴν ψυχὴν» καὶ ἡ γυνὴ ἐγέλασεν. Ἐρωτηθεῖσα δὲ τὴν αἰτίαν, παρὰ τοῦ ἱεράρχου, ἀπήντησεν, ὅτι τῇ ἐφάνη παράξενον νὰ ἀκοῆν ὀνομαζόμενον Σῶμα Χριστοῦ τὸ ψομίον, τὸ ὁποῖον αὐτὴ μὲ τὰς ἰδίας τῆς χεῖρας ἐζύμωσεν» (Ὁ Χριστ. Ναός... Ἀθῆναι 1958, σ. 336).

Ὁ Μ. Φώτιος κοιμηθεὶς λήγοντος τοῦ Θ' μ.Χ. αἰῶνος (897), ἐνῶ σπηλιτεύει μίαν πρὸς μίαν τὰς παπικὰς καινοτομίας, οὐδὲν λέγει περὶ ἄζυμου εὐχαριστιακοῦ Ἄρτου, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τεκμήριον σιγῆς, ὅτι τέλειον καὶ ἐνζυμον Ἄρτον ἐχρησιμοποιοῦν, τότε,

οἱ Λυτικοὶ ἀδελφοί μας. Ὁ Κ.λ.·Ι.Χ. «24 ὄρας ὥρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα, τελέσας τὸν Μυστικὸν Δείπνον, κατὰ τὴν Μ. Πέμπτην» ὑποστηρίζει ὁ Καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου «μετεχειρίσθη ὄχι ἄζυμα, ἀλλ' ἐνζυμον ἄρτον» (Θ.Η.Ε., τ. 1, στ. 487 - 488).

Ἡ ὁμοίωμορφος πρᾶξις τῆς Μιᾶς Ἀγίας Ἐκκλησίας Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἐπὶ μίαν ὄλην χιλιετίαν καὶ πλέον ἦτο ἡ χρῆσις, ὡς Εὐχαριστιακοῦ Ἄρτου, ἐν τῇ ἰ. Προθέσει τοῦ Ἁγίου Θουσιαστηρίου, Ἄρτου τελείου, συνήθους, ἐνζύμου. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην κρατύνουν, πλὴν τῶν Δοσιθέου Ἱεροσολύμων (Δωδεκαβίβλου βιβλ. Η', κεφ. ιβ') καὶ Νικολάου Βουλγάρεως (Κατήχησις 1681) ὁ πολὺς Χῖος Ἀπολογητὴς τῆς Ὁρθοδοξίας Εὐστράτιος Ἀργέντης (Σύνταγμα κατὰ ἄζυμων, Λειψία 1760), οἵτινες δι' ἀκαταμαχῆτων γραφικῶν τεκμηρίων καὶ ἀναντιρρήτων πειστηρίων ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ Σωτὴρ μας δὲν ἔφαγε Νομικὸν Φάσκα, κατὰ τὴν νύκτα τῆς παραδόσεώς Του, οὐδὲ δι' ἄζυμου ἄρτου, τὸν Μυστικὸν ἐτέλεσε Δείπνον.

Τὴν ἀλήθειαν καὶ πεποιθήσιν αὐτὴν καὶ συμπαθέστατοι ἐπιβεβαιοῦν θρυλοὶ, μᾶλλον σχετιζόμενοι πρὸς τοὺς Σταυροφόρους, εἰς τῶν ὁποίων καὶ ὁ κατωτέρω, εἰς Νικόλαον τὸν Ὑδροῦντος (Ὁτράντο), ἀποδιδόμενος, ἐν τῷ «Κατὰ ἄζυμων» ἀχρονολογητῷ ἔργῳ αὐτοῦ, ὑπενθυμίζον ἐξημμένην ἐποχὴν «Ἀζυμιτῶν» καὶ «Προζυμιτῶν»!... Ὁ Ἅγ. Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης († 1809), ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς Ἐρμηνείας τοῦ Ἑβδομηκοστοῦ «Ἀποστολικοῦ» Κανόνος, τὰ ἐξῆς ἀποδίδει εἰς τὸν ἀνωτέρω Ὑδροῦντος Νικόλαον: «Ὅταν οἱ Φράγγοι ἔλαβον τὴν ΚΠολιν, εἶρον εἰς τὸ Βασιλικὸν Σκευοφυλάκιον, τὰ Ἴμινα Εὐύλα, τὸν Ἀκάνθινον Στέφανον, τὰ Σανδάλια τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἓνα Καρφί. Εἶρον δὲ καὶ ἐν τινι σκευῇ χρυσῷ λιθομαργαριτοκολλητῷ ἄρτον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις. Διὸ καὶ ἐπιγραφὴν τοιαύτην εἶχεν «Ἐνθάδε κείται ὁ θεῖος ἄρτος, ὃν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ Δείπνου διένειμεν, εἰπὼν· "Λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου". Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἐνζυμος, ἠβουλήθησαν νὰ τὸν κρύψουν οἱ εὐρόντες αὐτὸν Λυτικοί, ὁ Ἀλβεστανίας Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ Βηθλεὲμ ὑ-

ποπήφιος, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησαν Θεοῦ εὐδοκίᾳ», (μαρτυρεῖ δὲ ἀληθῆ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν καὶ Γεώργιος ὁ Κερκύρας, ἀκμάσας κατὰ τὸ αἰμας' [1146] ἔτος).

Ἐκεῖνος ὅστις καὶ λόγῳ ἀρμοδιότητος κατεπολέμησε τὴν καινοτομίαν τῶν ἀζύμων, παρὰ τοῖς Ρωμαιοκαθολικοῖς, ὑπῆρξεν Ἰωάννης ὁ Ἡ' Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, μετὰ τὴν πατριαρχίαν τοῦ ὁποίου (1106 - 1156) συμπίπτει ἡ κυριαρχία τῶν Σταυροφόρων, ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐν δημοσίᾳ συζητήσει, ἀντεμετώπισεν ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης πεπαιδευμένον Θεολόγον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Σταυροφόρων, μετὰ τὴν πανηγυρικὴν ἀντίκρουσιν τοῦ ὁποίου, ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς ΚΠολιν, καταγράφας τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς πεπαρησιασμένης θέσεώς του, ἐκδοθείσης, μετὰ 550 ἔτη, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ὡς «Λόγος περὶ Ἀζύμων», ἐν Τόμῳ Ἀγάπης (Ἰάσιον 1698, σ. 516-527).

Ἵπως δὴποτε ὁ πλήρης καὶ τέλειος ἄρτος, ὁ ἐνζυ-

μος, καὶ ἐπιστημονικῶς ὑγιεινότερος, καὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν Ἑπτὰ Ἀγίων Συνόδων τῆς ἠνωμένης Χριστιανικῆς Οἰκουμένης σταθερὰ διμοιόμορφος πρᾶξις, ὡς ἀποστολικὴ παράδοσις καὶ πολὺ ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις, εἶναι τι τὸ θερμότερον καὶ εὐπροσδεκτότερον, ἀνταποκρινόμενος καὶ εἰς τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν φωνὴν νὰ ἐσθίεται ὡς ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ὃν ὅστις δὲν τρώγει, δὲν ἔχει ζωὴν αἰώνιον (Ἰω. 6, 35-59), ἢ ἡ τυποποιημένη «κασέ» τῆς ἀζύμου βιομηχανοποιημένης Ὀστίας. Νηπιόθεν τρεφόμεθα μετὰ τὸ βασικὸν συστατικὸν τοῦ εὐλογημένου ψωμίου, τοῦ ἄρτου, τοῦ ὁποίου τὸ πολὺτιμον καὶ ἀναντικατάστατον ἐκφράζουν τὰ νήπια ταυτιζόμενα εἰς τὰ ψελίσματα των τὸν ἄρτον, μετὰ τὴν γλυκυτάτην μητέρα «μαμιά, μām». Τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ δογματικὸν τοῦ θεοπνεύστου Προφητάνακτος «ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει» (Ψ. 103, 15).

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΦΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 103)

ἀληθινόν»⁸⁴ καὶ «τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας»⁸⁵. Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ προσέχη ἵνα, τὸ φῶς τοῦ ὁποίου εἶναι κάτοχος, μὴ κρύπτῃ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀργούμενος τὸν ἐξ αὐτοῦ φωτισμὸν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν. Ὁ Κύριος ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ διδάσκει: «Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθῃσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λυχνίας ἐπιτίθῃσιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι δλέπωσι τὸ φῶς.»⁸⁶. Ὁ λύχνος καὶ ὃν ἀκόμη ἔχει ἔλαιον πολὺ καὶ ἐὰν παρέχη καὶ φῶς ἰσχυρόν, εἶναι ἄχρηστος, ὅταν καλύπτεται καὶ ἀποκρύπτεται. Δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ εἶναι τις χριστιανὸς διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ὁφείλει νὰ μεταδίδῃ ἐκ τοῦ φωτός τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἐὰν οἱ θεοκῆρυκες Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι τῶν πρώτων αἰώνων χριστιανοὶ ἐτήρουν τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ δι' ἑαυτοὺς ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς τύχης τοῦ λοιποῦ κόσμου, τότε ἡ εἰδωλολατρία θά ἤκιμαζεν ἀκόμη καὶ ἡ ἠθικὴ κατάπτωσης τῆς ἀρχαιότητος.

Οἱ χριστιανοὶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Οὐρανοβάμονος Παύλου συνιστοῦν μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστός⁸⁷: «Ἵμεῖς

δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»⁸⁸. Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν ἢ κεφαλὴ νὰ ἐργάζεται πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς διαφθορᾶς, καὶ τὰ μέλη νὰ ἀδιαφοροῦν πρὸς τὸ ἔργον τῆς κεφαλῆς⁸⁹; Ὁ Κύριος ἀπεκάλεσε τοὺς διὰ μέσου τῶν αἰώνων γνησίους ὀπαδοὺς Του φῶς τοῦ κόσμου: «Ἵμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου»⁹⁰. Ἡ τιμὴ εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλῃ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἄκρω βαρεῖα ἢ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἠτύχησε νὰ εἶναι «φῶς τοῦ κόσμου».

Ὅλοι οἱ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀναδειχθέντες φῶτα πνευματικὰ, τὴν μὲν ἐπιγείον ζωὴν διήλθον ἐν ἀνεκφράστῳ πνευματικῇ ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον εἰσῆλθον εἰς τὴν αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον ἐκείνην «πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός»⁹¹, γινόμενοι «συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκείοι τοῦ Θεοῦ»⁹².

(ΤΕΛΟΣ)

88. Α' Κορινθίους, 12, 12, 27. Πρβλ. Ἐφεσίους, 5,30: «ὅτι μέλη ἐσμεν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ.»

89. Ἐφεσίους, 5,23: «... καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος.»

90. Ματθαίου, 5,14.

91. Ἐβραίους, 11,10.

92. Ἐφεσίους, 2,19.

84. Α' Ἰωάννου, 2,8.

85. Β' Πέτρου, 2,2.

86. Λουκᾶ, 8,16. 11,33.

87. Κολοσσαεῖς 1,18: «καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος...».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΨΑΛΜΩΔΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ Κ/ΠΟΛΕΩΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΦΑΡΑΣΟΓΛΟΥ

Καὶ ὁ Καθηγητὴς τοῦ ᾠδείου καὶ Πρωτοφάλτης τοῦ ναοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου Ἀθηνῶν Θεόδωρος Χατζηθεοδώρου πού «ἐπὶ 42 συναπτά ἔτη κατέστησε τὸν Ἱερὸν Ναὸν πρακτικὸν διδασκαλεῖον ἱεροψαλτικῆς μορφώσεως»²³ γράφει σχετικὰ στὸ βιβλίο του «Ἀπλὴ μέθοδος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς» τὰ ἑξῆς: «Τὰ ᾠδεῖα δὲν δημιουργοῦν Ἱεροψάλτας, ἀλλὰ ἀπλῶς καταρτίζουσι μουσικῶς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶς τὸν μαθητὴν. Ὁ ὑποψήφιος ὀφείλει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μὲ τὴν φοίτησιν νὰ πλησιάσῃ ἔμπειρον Ἱεροψάλτην εἰς τὸν Ναόν, νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ παρακολουθῇ τὸν ψάλλοντα, ἕως ὅτου δυναμώσῃ μουσικῶς»²⁴.

Τέλος, ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ καὶ ὁ καθορισμὸς καὶ ἡ διάκριση τῶν ὄρων: «ὕφος πατριαρχικὸ» καὶ «πατριαρχικὴ παράδοση».

«Ἦ φ ο ς π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ὸ» εἶναι αὐτὸ πού διατηρήθηκε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων διαδοχικὰ καὶ μὲ τὴν ἀκοή, ὅπως ἀναφέραμε, καὶ ψάλλεται μέσα στὸν Πατριαρχικὸ Ναό, ἀ λ λ ἄ καὶ σ' ὄλους τοὺς ναοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ ὅ καὶ «Κωνσταντινουπολίτικο ὕφος», ἀκόμη δὲ καὶ κατ' ἐπέκταση καὶ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὀρθόδοξην Ἐκκλησίαν ἐν γένει.

«Π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ῆ π α ρ ἄ δ ο σ η» εἶναι τὰ μαθήματα καὶ οἱ γραμμὲς ἐκείνες πού αὐστηρὰ καθιερώθηκαν καὶ διατηρήθηκαν νὰ ψάλλωνται ἔτσι μ ἔ σ α στὸν Πατριαρχικὸ Ναό.

Ἔτσι ὅταν ψάλλει ὁ Πρωτοφάλτης καὶ ὁ Λαμπαδάριος τὶς γραμμὲς αὐτές, οἱ μελωδίαι πού θγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα του εἶναι τὰ ΔΟΓΜΑΤΑ τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς πού ταυτίζονται «ὕ φ ο ς π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ὸ» καὶ «π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ῆ π α ρ ἄ δ ο σ η».

Σὰν παράδειγμα τῶν ἀναφερομένων παραπέμπομε κάθε ἐνδιαφερόμενο στὰ ἔργα τοῦ Κωνσταντίνου Πρίγγου «Ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάς, τὸ Ἀναστασιματάριον, Ἡ Μουσικὴ Κυψέλη» καὶ στὸ ἔργο τοῦ Θρασύδουλου Στανίτσα «Μουσικὸν Τριῶδιον», γιὰ νὰ συγκρίνει τὶς πατριαρχικὰς αὐτὰς γραμμὰς, τὶς ὁποῖες, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πρίγγος στὸν Πρόλόγόν του, τὶς «κατέγραψε κατὸ-

πιν παρακλήσεων πολλῶν φίλων καὶ μαθητῶν του... Τὰ δὲ λοιπὰ, λέγει, ...τὰ παραλειπόμενα ψάλλονται ἀπαραλλάκτως ὡς ἔχουσιν ἐν ταῖς προγενεστέραις ἐκδόσεσι τοῦ Ἀναστασιματαρίου Πέτρου Πελοποννησίου καὶ Ἰωάννου Πρωτοφάλτου»²⁵.

Τελειώνουμε τὸ κεφάλαιο μὲ τὴν ἀποψη ὅτι γιὰ τὴν τέλεια ἀπόδοση τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἐνὸς ψάλτη, πρέπει αὐτὸς νὰ συγκεντρῶναι τὰ ἑξῆς τρία στοιχεῖα: α) νὰ γνωρίζει καλὰ τὴ θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, β) νὰ εἶναι καλλίφωνος, καὶ γ) νὰ ἔχει ἀκούσει παλαιότερους δασκάλους.

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΝΑΟ

Ο ἰ κ α μ π ἄ ν ε ς. Χαρούμενα κυτᾶνε οἱ καμπάνες. Καλοῦν τοὺς πιστοὺς στὸν Ἑσπερινό.

Στὴν Πόλη, στὴν Κωνσταντινούπολη εἶναι σκάνδαλο μεγάλο τῶρα οἱ καμπάνες σὲ ὄσους ἀπὸ τοὺς ἀλλόπιστους τὶς ἀκοῦν. Ἄλλοι βρίζουνε, ἄλλοι εἰρωνεύονται, ἄλλοι παραπονοῦνται πῶς ἐνοχλοῦνται καὶ ἄλλοι στέκονται περίεργα καὶ κοιτᾶζουν αὐτὸν πού τὶς κυτᾶνει.

Ἄλλοτε δὲν ὑπῆρχε κανένας περιορισμὸς στὶς καμπάνες. Καὶ σήμερα ἐπίσημα δὲν ὑπάρχει περιορισμὸς. Ὑπάρχει ὅμως ὁ φόβος καὶ «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων», ἀλλὰ καὶ γιὰ αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ σύνεση, ὑπάρχει ὁ π ε ρ ι ο ρ ι σ μ ὸ ς.

Μὲ τὴν κρούση τῆς καμπάνης στὶς τέσσερις τὸ ἀπόγευμα τὸ χειμῶνα καὶ στὶς πέντε τὸ καλοκαίρι οἱ χοροὶ στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ παίρνουν τὶς θέσεις τους.

Εἶναι «πλήρεις οἱ χοροὶ» στοὺς Ἑσπερινοὺς τοῦ Σαββάτου. Ὅλοι φοροῦνε προηγουμένως τὰ μαῦρα ράσα τους. Κανεὶς δὲν ἀνεβαίνει στὸ ἀναλόγιο χωρὶς ράσο. Ὁ Πρωτοφάλτης, ὁ Λαμπαδάριος καὶ οἱ δύο Δομέστιχοι φοροῦνε στὸ κεφάλι μαῦρο σκουφο, τὸ «καλπᾶκι», πού τὸ παίρνουν μὲ χειροθεσία ἀπὸ τὸν Πατριάρχη²⁶.

Ἡ ἀνοδὸς τους στὰ ἀναλόγια γίνεται μὲ τὴν ἀκούθη τάξιν: Πρῶτα ἀνεβαίνουν οἱ κανονάρχες, βοηθοὶ ἢ παραδομέστιχοι· κάνουν τρεῖς φορές τὸ σταυρὸ τους

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 63 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους

23. Παναγιώτου Ἀντωνέλλη, Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, Ἀθῆναι 1956, σελ. 157.

24. Θεοδώρου Χατζηθεοδώρου, Ἀπλὴ μέθοδος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, Ἀθῆναι 1977, σελ. 105.

25. Κωνσταντίνου Πρίγγου, Ἡ Πατριαρχικὴ Φόρμιγξ - Ἀναστασιματάριον, Κωνσταντινούπολις 1952, τόμος Β', σελ. 4.

26. Δὲς σχετικὰ στὴ μελέτη αὐτὴ στὸ κεφ. Πότε οἱ Ψάλτες ἐγάζουν τὸ «καλπᾶκι» τους.

στραμιμένοι πρὸς τὸ Ἱερό καὶ περιμένουν. Ἀκολουθοῦν οἱ δύο Δομέστιχοι ποὺ ἔρχονται συγχρόνως, ὁ Α' ἀπὸ τῆς Νότια Πύλης καὶ ὁ Β' ἀπὸ τῆς Βόρεια, παίρνουν τὶς θέσεις τους σὲ ἓνα σκαλί κάτω ἀπὸ τὸ στασιδί τους, κάνουν κι αὐτοὶ τρεῖς φορές τὸ σταυρὸ τους στραμιμένοι πρὸς τὸ Ἱερό, κάνουν «σχῆμα» μεταξύ τους, ποὺ σημαίνει τὸν ἐπίσημο χαιρετισμὸ καὶ τὴ συναδελφικὴ ἀλληλεγγύη καὶ περιμένουν τὸν Πρωτοφάλη μετὰ τὸ Λαμπαδάριο. Λίγο ἀργότερα ἔρχονται κι αὐτοὶ, ὁ Πρωτοφάλης ἀπὸ τῆς Νότια Πύλης καὶ ὁ Λαμπαδάριος ἀπὸ τῆς Βόρεια, γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὸ ἀναλόγιο, γιὰ νὰ πάρουν τὶς θέσεις τους, κάνουν τρεῖς φορές τὸ σταυρὸ τους πρὸς τὸ Ἅγιο Βῆμα, κάνουν «σχῆμα» μεταξύ τους καὶ μεταξύ τῶν Δομεστίχων χιαστί καὶ περιμένουν τώρα ὅλοι νὰ κατέβει ὁ Πατριάρχης.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ποὺ ἀνεβαίνουν στὸ ἀναλόγιο κανεὶς δὲν ἐγκαταλείπει τὴ θέση του μέχρις ὅτου τελειώσει ἡ ἀκολουθία, δὲν κατεβαίνει οὔτε σκαλί ἀπὸ τὸ στασιδί, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς καθορισμένες στιγμὲς²⁷ καὶ δὲν πᾶνε νὰ φιλήσουν τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου ὅταν ἀνεβαίνει στὸ θρόνο γιὰ νὰ χοροστατήσει, δὲν κάθονται στὰ στασιδία, παρὰ μόνον σὲ ὀμίλιες ὀμιλητῶν, ἐκτὸς τοῦ Πατριάρχου, δὲν συνομιλοῦν ἢ συζητοῦν στὸ ἀναλόγιο καὶ κανεὶς δὲν ἀνεβαίνει καθυστερημένος, ὕστερα ἀπὸ τὴ χοροστασία τοῦ Πατριάρχου.

Ὁ Πρωτοφάλης, ὁ Λαμπαδάριος καὶ οἱ δύο Δομέστιχοι ἔχουν καθορισμένες θέσεις στὸ ἀναλόγιο. Ὁ Πρωτοφάλης ἔχει στὰ δεξιὰ του τὸν Α' Δομέστιχο, ὁ Λαμπαδάριος στὰ ἀριστερά του τὸ Β' Δομέστιχο. Μεταξὺ τῶν στασιδίων τοῦ Πρωτοφάλη καὶ τοῦ Α' Δομέστιχου, καθὼς καὶ ἀντίστοιχα τοῦ Λαμπαδάρου καὶ τοῦ Β' Δομέστιχου ὑπάρχει στὸ μέσον μικρὸ κενὸ διάστημα. Αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ πολὺ γιὰ τὴν ἀνετη στάση καὶ τῶν δύο καὶ βοηθεῖ ἀκουστικὰ γιὰ τὸ καλλίτερο φάλασμο. Σὲ περίπτωσι ἀπουσίας τους, εἴτε γιὰ ἀσθένεια εἴτε γιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη δικαιολογημένη αἰτία, ἡ θέση τοῦ ἀπουσιάζοντος μένει κενή.

Οἱ ὑπόλοιποι, βοηθοὶ καὶ κανονάρχες, ἔχουν τὶς θέσεις τους στὸ ἀμέσως ἐπόμενο σκαλί τοῦ στασιδίου καὶ εἶναι τοποθετημένοι σύμφωνα μετὰ τὴν κρίση τοῦ Πρωτοφάλη στὸ δεξιὸ καὶ τοῦ Λαμπαδάρου στὸ ἀριστερὸ ἀναλόγιο.

Οἱ τίτλοι τοῦ Πρωτοφάλη καὶ τοῦ Λαμπαδάρου εἶναι: «Ἄρχων Πρωτοφάλης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» καὶ «Ἄρχων Λαμπαδάριος τῆς Με-

27. Δὲς σχετικὰ στὴ μελέτη αὐτὴ στὸ κεφ. Πότε οἱ χοροὶ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ στασιδία τους.

γάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἀντίστοιχα καὶ εἶναι Ὁφφικίαιοι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Οἱ μαθητὲς, τοὺς φωνάζουν μετὰ τὶς λέξεις: «ΔΑΣΚΑΛΕ» ἢ «ΑΡΧΩΝ».

Στὸ μεταξύ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς ἀνεβαίνουν ἐπάνω, στὰ ἰδιαίτερα τοῦ Πατριάρχου γιὰ νὰ τὸν παραλάβουν καὶ ὁ Μέγας Ἐκκλησιάρχης κτυπᾷ τὴν πόρτα τοῦ Γραφείου τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ λέγει «καιρός»²⁸.

Ἔτσι ξεκινᾷ ἡ κἀθοδος καὶ ἡ πομπὴ τοῦ Πατριάρχου ἀπὸ ἐπάνω, ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ μετὰ ἀπόλυτη σιωπὴ. Προηγεῖται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀκολουθεῖ ὁ Μέγας Ἐκκλησιάρχης μετὰ τὴν πατερίτσα τοῦ Πατριάρχου, οἱ ἱερεῖς ποὺ φοροῦν ἐπανωκαλύμμαχο, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιστήθιο σταυρὸ, ὁ Πατριάρχης μεγαλοπρεπῆς στὸ μέσον τῆς πομπῆς²⁹ καὶ ἀκολουθοῦν ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος καὶ οἱ διάκονοι: Μέγας Ἀρχιδιάκονος, Δευτερεύων, Τριτεύων καὶ Διάκονος τῆς Σειράς.

* * *

Τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη» (τῆς εἰσόδοιο)³⁰: Ὅταν φθάσει ἡ πομπὴ στὸν Νάρθηκα ἐκεῖ ἀναμένει ὁ Πριμικήριος μετὰ τὸ Διδάμβουλο καὶ ὁ Πατριάρχης παραδίδει τὴ ράβδο του στὸ Νεωκόρο, ἐνδύεται τὸ μανδύα ἀπὸ τὸ Μ. Ἀρχιδιάκονο καὶ τὸ Δευτερεύοντα, ὁ ὁποῖος στὴ συνέχεια κρατᾷ τὴν ποδειὰ τοῦ μανδύα, παραλαμβάνει ἀπὸ τὸ Μέγα Πρωτοσύγκελλο τὴν πατερίτσα, ὁ ὁποῖος λέγει τὸ «Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότου» καὶ τὴν κρατᾷ μετὰ τὸ ἀριστερὸ χέρι, καὶ μετὰ τὴν ἴδια τάξιν τῆς καθόλου καὶ μετὰ τὸν Πριμικήριο τώρα μπροστὰ εἰσέρχονται στὸ Ναό.

(Συνεχίζεται)

28. Γερασίμου Παυλίδου (Μ. Ἐκκλησιάρχου), Κἀθοδος τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ Ἑορτὰς καὶ τὰς Ἐπισήμους Χοροστασίας (Πατριαρχικὴ Τάξις - Πατριαρχικὴ Ἀδελφία), Ἀνέκδοτον 1961, εἰς Βασιλείου Σταυρίδου, Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι: 1860 — Σήμερον, Θεσσαλονίκη 1978, τόμος Β', σελ. 143.

29. Ὁ Πατριάρχης φορεῖ πάντα στὸ στήθος μόνον ἐγκόλπιο τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἴδιο πάντα. Στὶς ἐπίσημες ἐμφανίσεις καὶ στὶς πατριαρχικὰς λειτουργίας φορεῖ σταυρὸ μετὰ δύο ἐγκόλπια (τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β' [1861]).

30. Τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη» παραλείπεται τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν τὸ βράδυ (ὁ πατριάρχης εὐλογεῖ μόνον καὶ ἀνέρχεται στὸ θρόνον), καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου (ὁ πατριάρχης κατ' εὐθείαν ἀνεβαίνει στὸ θρόνον καὶ ἀφοῦ ἀσπασθεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ποὺ τοποθετεῖται χοροστατεῖ ἀπὸ τὸ Παρθρόνιον).

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ

Ἄν γιὰ τὸν κάθε πιστὸν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὶς ἱερὲς εἰκόνες μας «ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνουν», τοῦτο συμβαίνει ἀσυγκρίτως περισσότερον γιὰ τὸν ὀρθόδοξον ἱερέα. Τὸν ἱερέα τῆς «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας τοῦ Θεοῦ».

Ὁ εὐλαβὴς ποιμὴν τοῦ λογικοῦ ποιμνίου ζεῖ προσωπικῶς καὶ ἐμπειρικῶς τὸ ἐσωτερικὸ βίωμα, αἰσθάνεται τὴν ἐσωτερικὴ αἴσθησι τῆς παρουσίας τῶν ἱερῶν εἰκόνων τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ, τῆς Θεοτόκου Παναγίας Μητρός, τῶν ἁγίων μας ἔντονα, βαθιά, ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ, ἀποδιώκων πᾶσαν ἐξωτερικὴ τυπικὴν σχέσι μετὰ τὰ ἅγια εἰκονιζόμενα πρόσωπα.

Ἡ βυζαντινὴ εἰκόνα εἶναι ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα καὶ ἀποτελεῖ ἔκφρασι τῆς δογματικῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι σχολεῖο, εἶναι μάθημα, εἶναι θεολογία τῆς Ὀρθοδοξίας μας ἡ βυζαντινὴ, ἡ ὀρθόδοξος εἰκόνα. Ὅποτε ἕνας ἱερεὺς, ὅσον ὀλιγογράμματος καὶ ἂν εἶναι μπορεῖ νὰ γίνῃ θεολόγος, ἀρκεῖ νὰ τιμᾷ, νὰ εὐλαβῆται καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ, μελετῶν τὶς ἅγιες βυζαντινὲς εἰκόνες μας.

Ὅταν εἰσέρχεται μέσα στὸν Ἱερὸ Ναὸ ὁ ἱερεὺς ἀσπάξεται εὐλαβῶς τὶς ἅγιες εἰκόνες. Ὅχι ἀπὸ συνήθεια. Ὅχι τυπολατρικῶς. Ὅχι ὑποκριτικῶς. Ἀλλὰ μετὰ πίστι ὅτι εἶναι ἀοράτως παρὼν ὁ Κύριος ἐκεῖ, ἡ Θεοτόκος Παναγία μας, οἱ ἅγιοι, ποὺ εἰκονίζονται οἱ ἱερὲς εἰκόνες, ἡ Χάρις καὶ ἡ θεϊκὴ, ὑπερφυσικὴ ἐνέργεια.

Στὴν Ὀρθόδοξη Λατρεία μας ὅλα εἶναι ἐνωμένα, τύπος, σύμβολα καὶ οὐσία, ἐπίγεια καὶ οὐράνια, ἀνθρώπινα καὶ θεϊκά. Ὅλα φέρνουν τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγιάζουν σῶμα καὶ ψυχὴ. Σωματικὲς καὶ ψυχικὲς αἰσθήσεις.

Ἐπάρχουν ἱερεῖς —πλάσματα δύο φορὲς πῶς δυστυχισμένα ἀπὸ ἄλλους χριστιανούς— ποὺ δὲν ἀσπάζονται τὶς ἅγιες εἰκόνες. Ἀπὸ ἄγνοια, ἀπὸ ἀδιαφορία, ἀπὸ θανάσιμη ἐξοικείωσι μετὰ τὸν ἱερὸ καὶ πανάγιο χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ; «Κύριος οἶδεν». Καὶ ὠρισμένοι δὲν παίρνουν «καιρὸν» πρὸ τῆς Θείας Λειτουργίας!! Ὅσῳ νὰ μὴ χρειάζονται οἱ ταλαίπωροι τὴν θεῖαν βοήθειαν, τὸν θεῖον φωτισμόν, «τὴν ἀποστολὴν τῆς Χάριτος ἐξ ἁγίου Κατοικητηρίου καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὴν προκειμένην διακονίαν, ἵνα ἀκατακρίτως παραστάντες τῷ φοβερῷ Βήματι τοῦ Κυρίου, τὴν ἀναίμακτον ἱερουργίαν ἐπιτελέσωσι...».

Ἐπάρχουν καὶ ἄλλοι ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀσπάζονται τὶς ἅγιες εἰκόνες ὡσὰν νὰ ἐγγίξῃ ἓνα ψυχρὸ μάρμαρο τὸ ἄλλο, χωρὶς συναίσθησι, χωρὶς μέθεξι, χωρὶς ἐσωτερικὴ ἀνταπόκρισι, χωρὶς ἅγιον κραδασμὸ, χωρὶς καρδιακὴ δόνησι.

Ἐπάρχουν καὶ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἀποδίδουν συνειδητὴ τιμητικὴ προσκύνησι στὶς ἅγιες εἰκόνες μας, ἀλλὰ φροντίζουν νὰ ἔχουν πάντοτε τὴν ἀνάλογον εἰκόνα τῆς ἐορτῆς, τὸ Δωδεκάορτον, καὶ τὶς εἰκόνες ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἁγίων, ποὺ τοποθετοῦν μάλιστα στὸ προσκυνητᾶρι γιὰ τὴν προσκύνησι καὶ τὸν ἁγιασμὸ τῶν Χριστουγέννων.

Πόση Χάρις καὶ χαρὰ, πόση εἰρήνη καὶ δύναμις, πόσο μυστήριον καὶ θαῦμα (ἀνάλογα μετὰ τὴν πίστι καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ ἱερέως) ξεχύνεται ἀπὸ τὶς ἱερὲς εἰκόνες μας καὶ τὶς προσωπικὲς προσευχητικὲς σχέσεις τοῦ ἱερέως στὸν ναὸ Του ἢ στὸ προσωπικὸ ἢ οἰκογενειακὸ του προσκυνητᾶρι. Μόνον ὁ ἴδιος καὶ ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζουν. Ὅλοι οἱ ἅγιοι ζοῦσαν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου καὶ τῶν ἁγίων Του καὶ ἀπελάμβαναν τὰ θαυμαστὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐμπειρικῆς κοινωνίας. Ὁ ἱερεὺς π. Δημήτριος Γκαγκαστάθης εἶχε φθάσει σ' αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς κοινωνίας μετὰ τὴν χαρισματικὴ παρουσία τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Ὅσον ὀλιγογράμματος καὶ «ἀγροῖκος» —ὅπως ἔλεγε— καὶ ἂν ἦτο, εἶχε ἀποκτήσει αὐτὴ τὴν ἄνωθεν σοφία τῆς προσωπικῆς μετοχῆς στὸ γεγονός τῆς ὀρθοδόξου εἰκόνας.

«Οἱ εἰκόνες τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Παναγίας, μόνες τους, ἀπαυγάζουν τὸ πλήρωμα τῆς θείας οἰκονομίας. Βλέποντας τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἁγίου, βλέπουμε τὴν θέσι καὶ τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει αὐτὸς ὁ ἅγιος μέσα στὴν Ἐκκλησίαν, καθὼς καὶ τὸν ἰδιαιτέρου τρόπον ποὺ ὑπηρέτησε τὸν Θεὸν ὡς προφήτης, ὡς μάρτυς, ὡς ἀπόστολος κ.λπ. ποὺ ἐκφράζονται μετὰ τὰ εἰκονογραφικὰ γνωρίσματα καὶ μετὰ τὰ συμβολικὰ χρώματα κάθε ἁγίου...» (Ἡ ΕΙΚΟΝΑ, Λεωνίδα Οὐσπένσκη. Μετάφρασι Φώτη Κόντογλου).

Ὁ ἱερεὺς, ὁ ὁποῖος εἶναι μία ἐμφυχὸς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἔτσι αἰσθάνεται τὶς ἅγιες εἰκόνες καὶ προσεύχεται διαρκῶς στὸν γλυκύτατον Θεάνθρωπον Ἰησοῦ: «Ἀνακαίνισον ἐν ἐμοί, Κύριέ μου, τὰς μορφὰς τῆς σῆς εἰκόνας».

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ(*)

Τῆς ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΨΑΘΟΠΟΥΛΟΥ
Προϊσταμένης Ἀδελφῆς τῆς Νευροχειρουργικῆς
στο Γενικό Νοσ. ΑΧΕΠΑ Θεσσαλονίκης

Ἡ νοσηλευτικὴ «τὸ ἀρχαιότερον τῶν γυναικείων ἐπαγγελμάτων» ὅπως χαρακτηριστικὰ ἔχει γραφεῖ, ἀρχίζει σχεδὸν μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ γῆ. Χαρακτηριστικὸ τῆς εἶναι ἡ φροντίδα γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν γέννησή του μέχρι καὶ τὸν θάνατό του. Γιατὶ νοσηλευτικὴ σημαίνει: «περιποίηση ἀσθενούς, θεραπεία, ἰατρικὴ μέριμνα».

Οἱ γυναῖκες τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, ἐντελῶς αὐθόρμητα, ἀσκοῦσαν νοσηλευτικὰ καθήκοντα, ὅταν γαλουχοῦσαν τὰ βρέφη, περιποιοῦνταν τοὺς γέροντες, ἀγρυπνοῦσαν καὶ ἀνακούφιζαν τοὺς ἀσθενεῖς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπέζησαν χάρις στὴ γυναικεία φροντίδα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὴν πρώτη ἐκφραση τῆς Νοσηλευτικῆς. Γιὰ τὴν μακροχρόνια ὅμως περίοδο τῶν προχριστιανικῶν χρόνων δὲν μπορεῖ νὰ γίνει λόγος γιὰ συστηματικὴ ὀργανωμένη νοσηλεία, εἴτε ἰδιωτικῆς εἴτε κρατικῆς πρωτοβουλίας.

Τὸ δρόμο γιὰ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς συστηματικῆς φροντίδας τῶν ἀσθενῶν, τὸν ἀνοιξε πρῶτος ὁ Χριστὸς μὲ τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον καὶ μὲ τὸ Ἅγιο παράδειγμά Του. Στὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου περιλαμβάνεται ὅλο τὸ ἔργο Του. Τρία ὀλόκληρα χρόνια, κατὰ τὴν δημόσια δράση του, ὁ Κύριος ἦταν ἀκούρατος Καλὸς Σαμαρείτης ποῦ «Διῆλθεν εἰς ἐρηγετῶν καὶ ἰώμενος πᾶσαν νόσον». Ἐκφραση ἀγάπης πρὸς τὸν ἑαυτὸ Του θεωρεῖ ὁ Χριστὸς τὴν στοργικὴ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν: «Ἦσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με».

Ἔτσι, ἡ μέριμνα γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς, κατὰ τὴν χριστιανικὴ ἐποχὴ, προσλαμβάνει χριστοκεντρικὸ χαρακτήρα, ἀφοῦ οποιαδήποτε συμπαράσταση πρὸς τὸν ἀσθενή, σημαίνει συμπαράσταση πρὸς τὸν ἴδιο τὸ Χριστό. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τονίζει: «Ἔως ἔστι καιρὸς, Χριστὸν ἐπισκεψώμεθα, Χριστὸν θεραπεύσωμεν, Χριστὸν θρέψωμεν, Χριστὸν ἐνδύσωμεν, Χριστὸν συναγάγωμεν, Χριστὸν τιμῆσωμεν».

Τὸ πνευματικὸ θεμέλιο τῆς Νοσηλευτικῆς, τῆς στοργικῆς φροντίδας γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς, τέθηκε ἀπὸ τὴ Θεία νομοθεσία μὲ τὴν καινὴ ἐντολὴ ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐξύψωση τῆς γυναικῆς σὲ προσωπικότητα ἴση

πρὸς τὸν ἄνδρα. «Οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θήλυ. Ἵμεῖς εἰς ἓστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Ἡ διακονία τῶν πασχόντων, ἔμπρακτὴ ἀπόδειξη τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑπακοῆς στὴν καινὴ ἐντολή, καλλιεργεῖται συνεχῶς καὶ ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ ἀκόμη Ἐκκλησία.

Ἀπὸ τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου πληροφοροῦμαστε ὅτι ἤδη ὑπῆρχε, κατὰ τὸ ἔτος 58 μ.Χ., ὁ θεσμὸς τῶν Διακονισσῶν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης: «Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοῖδην τὴν ἀδελφὴν ὑμῶν, οὗσαν Διάκονον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς...» (Ῥωμ. ιστ' 1). Μὲ βάση αὐτὴ τὴν ἀποστολικὴ σύσταση, ἡ Φοῖδη θεωρεῖται ἡ πρώτη διακόνισσα καὶ ἡ πρώτη ἐπισκέπτρια ἀδελφὴ υγιεινῆς. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ μοναδική. Ἀπὸ τὸν Τερτυλλιανὸ πληροφοροῦμαστε ὅτι, κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, «οἱ χριστιανῆς γυναῖκες ἐπαιζαν τὸ ρόλο τῆς ἐπισκέπτριας ἀδελφῆς ἐπισκεπτόμενες συστηματικὰ κατ' οἶκον τοὺς πτωχοὺς ἰδίως ἀσθενεῖς». Ἔτσι ἔχουμε τὴν ἱστορικὴ πληροφορία ὅτι τὸ ἔργο τῶν διακονισσῶν δὲν ἦταν μόνο ἐκκλησιαστικὸ, ἀλλὰ ἦταν καὶ νοσηλευτικὸ.

Τὸ νοσηλευτικὸ ἔργο τῶν διακονισσῶν ἦταν ἡ ἔμπρακτὴ ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν Χριστό, τὴν ὁποία εὐκολὰ κανεῖς ὁμολογεῖ, δύσκολα ὅμως δίδωνει. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη δὲν διέκρινε τοὺς ἀνθρώπους σὲ τάξεις καὶ φυλές, σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους, σὲ πιστοὺς καὶ ἄπιστους. Δίνονταν ἀμέριστη σὲ ὅλους, γιατί ἦταν καθολικὴ καὶ παγκόσμια. Ἦταν ἡ ἀγάπη τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ὠραιότερη ὅμως παράδοση, γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ ἔργο τῆς Νοσηλευτικῆς, τὴν δημιούργησε καὶ τὴ διατήρησε ἐπὶ χιλιετηρίδα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Βυζαντίου. Οἱ μεγάλες μορφές τῶν Ἀρχιεπισκόπων ποῦ κόσμησαν τὸν Πατριαρχικὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποτισμένες θαθεῖα ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸ παράγγελμα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ πλησίον, ἤσκησαν ἓνα τεράστιο κοινωνικὸ ἔργο ποῦ τὸ θαυμάζουν οἱ αἰῶνες καὶ οἱ ἐποχές. Ἦταν ἐκπληκτικὴ ἡ πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀρρώστια, τὸ γῆρας, τὴν κήση καὶ τὴν λοχεία, τὴ βρεφοκομία καὶ τὴν παιδοκομία. Τὰ νοσοκομεία τοῦ Βυζαντίου, μὲ τὴν μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας ἦταν τόσο ὀργανωμένα, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ

* Εἰσήγησις ποῦ ἐγίνε τὴν 3η Σεπτεμβρίου 1987 στὸ 14ο Ἐτήσιο Πανελλήνιο Νοσηλευτικὸ Συνέδριο.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Τόποι, άνθρωποι, βιβλία...

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τρόπος ἀνάγνωσης καὶ ἄσκηση ἐπὶ χάρτου

Στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, ὡς μικρὴ πρόγευση τοῦ τμήματος Γενικά τῆς «Ποιμαντικῆς Βιβλιοθήκης» —θὰ δημοσιευθεῖ σὲ ἐπόμενο τεῦχος—, παρουσιάσαμε τὸ βιβλίον τῆς Τατιάνας Γκορίτσεβα, «Εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ μιλάς γιὰ τὸ Θεό». Θέλουμε μάλιστα νὰ πιστεύουμε, ὅτι ἡ παρουσίαση ἐκεῖνη μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ὡς π ρ ὁ τ α σ η γιὰ συγκεκριμένο τρόπο ἀ ν ά γ ν ω σ η ς βιβλίων μὲ στόχο τὴν συγκέντρωση στοιχείων γιὰ τὴν ἔρευνά μας «Σχεδιάγραμμα Πνευματικῆς Γεωγραφίας». Μὲ τὴν βοήθεια μάλιστα τοῦ ἐρευνητικοῦ ἐρωτηματολογίου ποὺ δημοσιεύσαμε παλαιότερα¹, οἱ ἀναγνώστες μας μποροῦν νὰ ἀποτυπώσουν συστηματικά, στοιχεῖα ἀπ' ὅλες τὶς κατηγορίες βιβλίων τῆς «Ποιμαντικῆς Βιβλιοθήκης» γιὰ δική τους χρήση, σύνταξη ὁμιλιῶν, εισηγήσεων κ.τ.π.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὶς ἀνάγκες μᾶς ἔρευνας, ὁ «βιβλιογραφικὸς ὁδηγός», καὶ ἰδιαίτερα τὸ τμήμα Γενικά μὲ τὰ δημοσιεύματα ποὺ περιλαμβάνει, μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός μας γιὰ μιὰ «ἐπὶ χάρτου» ἄσκηση, πρὶν ἀναλάβουμε τὴν περιπλάνησή μας σὲ τόπους πνευματικῆς γεωγραφίας σὲ ἄσκηση πᾶς «ἐπὶ τοῦ πεδίου». Ἄς σημειώσουμε ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι βιβλία ποὺ δὲν τὰ παίρνεις μαζί σου στὰ ταξίδια γιὰ νὰ περνᾷς ἢ ὠρα σου, ἀλλὰ σὲ κάνουν νὰ ταξιδεύεις πρὶν ἀκόμα ξεκινήσεις, σοῦ ἐρεθίζουν τὸ ἐνδιαφέρον, σοῦ διεγείρουν τὴν ἐπιθυμία καὶ σοῦ δυναμώνουν τὴν βούληση γιὰ νὰ ἀναλάβεις μιὰ τέτοια ὁ δ ο ι π ο ρ ί α. Δὲν ἀποκλείεται, στὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ, νὰ συντάξεις καὶ σὺ τὸ δικό σου ὁ δ ο ι π ο ρ ι κ ὸ ἑπιπέδου, ἐφόσον ὅλα αὐτὰ σκοπεύουν σ' ἕναν «θεραπευτικὸ τουρισμὸ» ὅπως τὸν ἔχουμε χαρακτηρίσει ὅταν κάναμε λόγο γι' αὐτὸν σὲ περασμένο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ.

Ἀνάγκη προετοιμασίας γιὰ τὸ ἐξωτερικό...

Μὲ τὴν εὐκαιρία μάλιστα τοῦ σημερινοῦ μας ση-

μειώματος θέλουμε νὰ κάνουμε ἐκκλήση στοὺς εὐλαβεστάτους ἐφημερίους νὰ μὴν ἀφήσουν τὸν χρόνο νὰ κυλίσει ἀνεκμετάλλετος. Ἡ «ἐξοδος» τοῦ Πάσχα μᾶς φέρνει στὸ νοῦ τὴν μεγάλη ἐξοδο τοῦ καλοκαιριοῦ ποὺ πλησιάζει κι αὐτὴ καὶ μᾶς θυμίζει, ὅτι ὅλοι κάτι πρέπει νὰ κάνουμε γιὰ νὰ προετοιμασοῦμε σωστὰ ὥστε νὰ δίνουμε ἐξακριβωμένες πληροφορίες παντὶ τῷ αἰτοῦντι· σὲ ὅσους θὰ ἔλθουν νὰ μᾶς ἐπισκεφθοῦν στὸν τόπο μας καὶ σὲ ὅσους θὰ ταξιδέψουν ἐκτὸς Ἑλλάδος².

Ὁ Ἕλληνας, τελευταῖα, δὲν περιορίζεται μόνο στὸν ἐσωτερικὸ τουρισμὸ ἀλλὰ ξεκινᾷ ὡς περιηγητὴς εἴτε ὀργανωμένα εἴτε ἀνοργάνωτα καὶ σὲ χώρες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μήπως καὶ σ' αὐτὸν δὲν θὰ πρέπει νὰ ὑποδειχθοῦν τὰ ἀξιοθέατα τοῦ τόπου ποὺ ἐπισκέπτεται; Πόσοι Ἕλληνες δὲν ἐπισκέπτονται τὰ Βαλκάνια, χώρες τῆς Βόρειας, Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, τὴν Τουρκία, τὴν Μέση Ἀνατολή καὶ ἄλλες χώρες;

Δὲν θὰ ἦταν χρήσιμο, νὰ ὑποδείξουμε καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ταξιδιώτες, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποσκευῶν νὰ πάρουν μαζί τους ὀρισμένες χρήσιμες ἐκκλησιαστικὲς δ ι ε υ θ ύ ν σ ε ι ς Ὁρθόδοξων καθὼς καὶ β ι β λ ί α ποὺ νὰ τοὺς κατατοπίζουν γιὰ τὴν κατάσταση καὶ τὰ προβλήματα τῶν ἐκεῖ Ἐκκλησιῶν; Δὲν εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖο νὰ συμφωνοῦμε ὅπωςδήποτε μὲ θέσεις ποὺ προβάλλονται σὲ μερικὲς σελίδες τους. Ὁ κάθε συγγραφέας ἐκτιμᾷ διαφορετικὰ καταστάσεις, γεγονότα, συμβάντα καὶ εἶναι πιθανὸν νὰ προωθεῖ δικές του ἐρμηνεῖες μὲ τὶς ὁποῖες νὰ μὴ συμφωνοῦμε πάντα. Αὐτὸ δὲν σημαίνει καὶ ἀπόρριψη τοῦ ὅλου ἔργου. Μποροῦμε ἀσφαλῶς νὰ τὸ συστήσουμε ἄσχετα ἀπὸ κάποιες ἐπιφυλάξεις, γιὰτὶ ὀρισμένα ἀπ' αὐτὰ εἶναι μιὰ πρώτης τάξεως εἰσαγωγή καὶ μύηση σὲ χώρους ποὺ μέχρι τώρα ἀγνοοῦσαμε καὶ παρέχουν πολύτιμη βοήθεια στὸν ταξιδιώτη. Μποροῦμε ἄλλωστε μὲ τὴν ἐπιστροφή τῶν τουριστῶν νὰ κουδεντιάσουμε μαζί τους καὶ νὰ ζητή-

σοιμε τίς δικές τους προσωπικές έντυπώσεις και αντι-
παράθεσεις σέ όσα τούς είχαμε συστήσει.

...και για τὸ ἐσωτερικό

Μπορούμε ὅμως και ὡς διοικοῦσα Ἐκκλησία και ὡς μεμονωμένοι ἐφημέριοι νά ὀργανώσουμε καλλίτερα τὸν ἐσωτερικό θεραπευτικό τουρισμό τῆς περιοχῆς μας. Νά εἴμαστε, δηλαδή, ἔτοιμοι και πρόθυμοι νά δώσουμε χρήσιμες πληροφορίες γιά χριστιανικές ἀρχαιότητες, ἐκκλησιαστικά μουσεῖα, τοπική ἀγιολογία με τὰ πανηγύρια τῆς, μοναστήρια, ἅγιες εἰκόνες και ἄγια λείψανα. Νά ἔχουμε ἐνδεχομένως ἐπίσης καταρτίσει ἀπὸ πρὶν πρόσωπα πού νά χρησιμεύουν και ὡς ντόπιοι ὁδηγοὶ γιά τέτοιου τύπου μικροεκδρομές και ἐπιτόπιες ξεναγήσεις. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μας θά ἐμπλακοῦν σέ ἀνταγωνισμούς γιά νά ἐκτοπίσουν ἀρχαιολογικούς φύλακες και ξεναγούς. Ἄλλωστε θά ἦταν ἐνδιαφέρουσα μία συνεργασία με τούς τελευταίους.

Πέρα ὅμως ἀπ' αὐτὴ τὴ συνεργασία, θά ἦταν πολὺ χρήσιμο, δίπλα στὴν προσπάθεια πού γίνεται γιά τοποθέτηση τῶν πτυχιούχων τῶν Τμημάτων Θεολογίας και Ποιμαντικῆς σέ θέσεις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, νά ὑπάρξει μέρμινα ὥστε φοιτητές ἢ ἀπόφοιτοι τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν νά σπασοῦν οἱ ἴδιοι ξεναγοὶ ὥστε νά διακονήσουν και ἀπὸ τὴν θέση αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία και τὴν ἐλληνική παράδοση.

Μία πρόταση «διακονίας πρὸς τὰ ἔθνη»

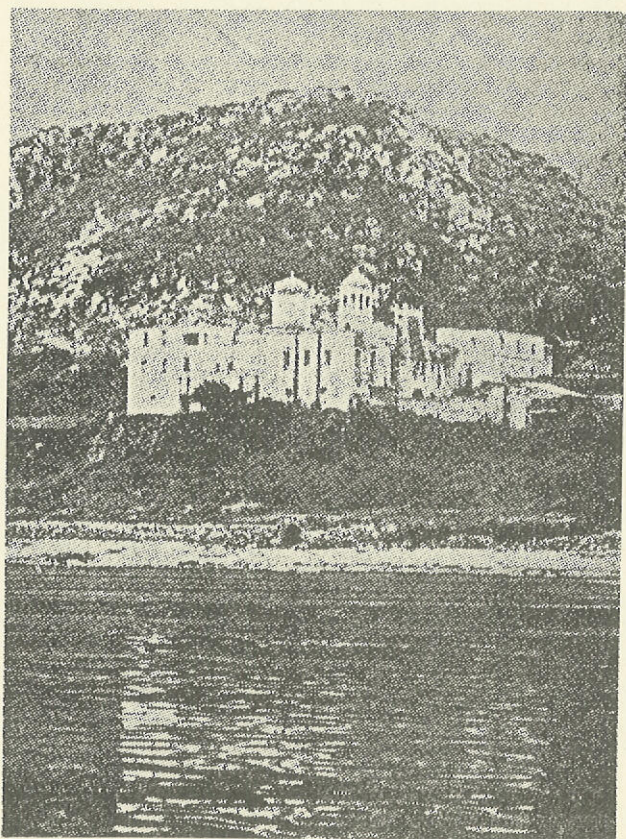
Ἡ γνώμη πού μόλις ἀναφέραμε δὲν μᾶς ἀνήκει. Τὴν προτείνει ἡ πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν και διπλωματοῦχος ξεναγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Τουρισμοῦ Εἰρήνη Οἰκονομίδου σέ ἐπιστολὴ πού μᾶς ἔστειλε τέλη Φεβρουαρίου. Εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νά συζητήσουμε τὸ θέμα μαζί τῆς και ἡ χαρὰ μας ἦταν μεγάλη γιατί ἡ πρότασή τῆς ἀνοίγει μία νέα και πρακτικὴ διάσταση γιά τὴν ὑλοποίηση τοῦ θεραπευτικοῦ τουρισμοῦ στὰ πλαίσια μιᾶς πνευματικῆς γεωγραφίας. Παράλληλα μπορεῖ νά ἀποτελεῖ και μία καλὴ πηγὴ οικονομικῆς ὠφελείας γιά ὅποιον ἀποφασίσει νά ἐργασθεῖ ἐπαγγελματικά.

Πέραν τούτου «ἂν ὁ ξεναγὸς ἔχει καλὴ ἱστορικὴ και θεολογικὴ κατάρτιση, ἡ ἐργασία του μπορεῖ νά ἀπο-

θεῖ πραγματικὴ Διακονία γιά τὸν πολιτισμὸ και μάλιστα τώρα πού ἐτοιμάζεται ἡ ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης. Γιατί ἡ γνώση και ἡ βίωση αὐτῶν τῶν ἀξιῶν θά βοηθήσουν αὐτὴν τὴν ἐνοποίηση...». Σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ἐπιστολῆς τῆς χαρακτηρίζει αὐτὴν τὴν ἐργασία ὡς «διακονία πρὸς τὰ ἔθνη» συσχετίζοντάς τὴν πρὸς τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Καταλήγοντας μάλιστα ἐπισημαίνει: «Εἶναι, λοιπόν, πολὺ σοβαρὸ τὸ θέμα' πρόκειται γιά τὰ ἱερά και τὰ ὅσια τῆς ἱστορίας και τοῦ πολιτισμοῦ μας Ἀρχαίου και Χριστιανικοῦ. Οἱ Τοῦρκοι δίνουν στοὺς τουρίστες κατήχηση ἰσλαμικὴ στὴν Κωνσταντινούπολη! Καὶ τὴν εἶδα νά πωλῆται στὰ μαγαζιά τῆς Ἐφέσου στὰ ἀγγλικά!»⁴.

Μία ἄλλη γεύση τοῦ τόπου μας

Με μία τέτοια συναίσθηση χρέους, ὁ θεολόγος ξε-

«Μονὴ Γωνιάς», Κολυμπάρι Χανίων. Σταματημένη μπάλα κανονιοῦ στὸν τοῖχο τοῦ ἱεροῦ (7.6.1984).

ναγδός αλλά κι ο καθένας από έμάς που καλείται να υπηρετήσει προς αυτήν την κατεύθυνση, θα μπορέσει να δει τον γεωγραφικό του τόπο μέσα στον όποιο ζει μ ε ξ λ λ α μ ά τ ι α. Θα λειτουργήσει με τις πνευματικές του αισθήσεις και τότε ο τόπος εκείνος που τον περιδιαβάσει και διαβάσει γι' αυτόν θα του γίνει γνωστός μ' έναν διαφορετικό τρόπο. Θα «γινώσκει», τότε, αυτά που «αναγινώσκει». Κι ο τόπος αυτός, ή 'Ελλάδα μας, που έχει χαρακτηριστεί ως «τόπος κλειστός» (Γ. Σεφέρης) θ' ανοίξει τότε και θα του αποκαλύψει τα μυστικά του για να μπορέσει κι ο ίδιος στη συνέχεια να τ' αποκαλύψει σε άλλους («να μάθει και να μάθει»).

Είναι χαρακτηριστικό ένα ποίημα της ίδιας από την συλλογή της «Πενηθήτω Φώς», 'Αθήνα 1985, σελ. 119⁵.

*Είδα την Κρήτη πνιγμένη στα λουλούδια της.
Τ' αληθινά κεντίδια που ο Θεός έκέντισε γι' αυτήν.
'Εκεί που άλλοτε του Ξένου τὰ θόλια την πληγώνανε,
τώρα γαλήνη βασιλεύει, κι ο Ξένος έρχεται κι αυτός
να την γενιτή.*

"Ας εδχηθούμε, με τον θεραπευτικό τουρισμό, να

1. Βλ. τον «'Εφημέριο» της 1/15 Σεπτεμβρίου 1985, σ. 231-234.

2. «'Ο 'Εφημέριος» 1/15 Σεπτεμβρίου 1987, σ. 272-273. 'Ο «θεραπευτικός» αυτός τουρισμός, που χαρακτηρίζεται έτσι από τὰ θεραπευτικά αποτελέσματα ψυχών και σωμάτων που επιδαφισεύει στους εύλαβεϊς προσκυνητές, έχει την άρχή του από τών αρχαιοτάτων χριστιανικών χρόνων. 'Η 'Εκκλησία περιέβαλλε πάντοτε με θεμελιωμένη θεολογικά και ένταξημένη στη λατρεία ποιμαντική πράξη όλα αυτά τὰ προσκυνηματα. 'Η εὐθύνη τών ποιμένων είναι πολύ μεγάλη ώστε να αποφευχθεί, ο προσκυνηματικός θεραπευτικός τουρισμός να αποκλίνει και να υποστεί επικίνδυνες αλλοιώσεις. Τὸ θέμα αυτό είναι πραγματικά τεράστιο και άξίζει να γραφτεί μάλιστα ειδική ποιμαντική μονογραφία. Οί σχετικές μελέτες είναι σπάνιες. Δίαν άξιόλογο είναι τὸ αφιέρωμα τού περιοδικού «la maison-Dieu», τεύχος 170, δεύτερο τρίμηνο τού 1987. 'Ιδιαίτερα διαφωτιστικό μ.ά. είναι τὸ άρθρο τού Pierre Maraval, «Liturgie et pèlerinage durant les premiers siècles du christianisme», σ. 7-28. 'Αποφεύγουμε σήμερα να επεκταθούμε σε πρόσθετα βιβλιογραφικά στοιχεία επιφυλασσόμενοι για τὸ μέλλον.

3. 'Εδῶ, τηρουμένων τών αναλογιών, έχουν την θέση τους ὡσα εισηγήθηκε ο Βάσος Κωνσταντινόπουλος σε διεθνές συνέδριο τὸ 1976. 'Η εισήγησή του, «'Η επαγγελματική συνείδηση τού δημοσιογράφου τουρισμοῦ και ἡ ὑποχρέωσή του να διατηρεῖ μίαν άμεση γνώση και να επαληθεύει τις πηγές του», βρήκε τὴ θέση της στο τέλος τού χρήσιμου ὁδηγοῦ του Γ υ ρ ν ὶ ν τ α ς τ ἠ ν 'Ε λ λ ᾶ δ α, 'Αθήνα 1977, σ. 144-146.

μπορέσουμε ὅλοι, ξένοι και δικοί, να γευτοῦμε αυτόν τον τόπο και τὴν γαλήνη που αποπνέει. Καλὸ Πάσχα!

4. 'Επειδή, πολλοί κατά τις ξεναγήσεις της τὴν έρωτοῦν για τὴν οὐσία τῆς 'Ορθοδόξιας και τις ὑφιστάμενες διαφορές κυρίως μεταξὺ ὀρθοδόξων και ρωμαιοκαθολικῶν, ἡ ἴδια συνέγραψε στα γαλλικά ένα βιβλίο που ἀφορᾶ σ' αυτές, δίνονται πληροφορίες, μαρτυρίες, διευθύνσεις και βιβλία που ὑπάρχουν στην γαλλική, ἀγγλική και γερμανική γλώσσα περὶ ὀρθοδόξου 'Εκκλησίας. 'Ο τίτλος τού βιβλίου: *Irène Économides, Différences entre l'Église Orthodoxe et le Catholicisme Romain*, Athènes, 1987, 100 σ.

5. Τὰ ποιήματα αυτά, — ποιητικό ἡμερολόγιο μιᾶς ξεναγοῦ, 1960-1985 — που πήραν διάκριση ἀπὸ τὴν Χριστιανική Λογοτεχνική Συντροφιά, γεννήθηκαν, ὅπως ἡ ἴδια γράφει στον πρόλογο της, τὰ τελευταία 25 χρόνια. 'Ενα χρονικό διάστημα που πέρασε με σκληρή δουλειά μέσα στα βουνά, στους κάμπους και στις θάλασσες τῆς πατρίδας μας. Με πολλή εὐαισθησία ἡ συγγραφέας καταγράφει ποιητικά έντυπώσεις και βιώματα ἀπὸ διαδοχικούς σταθμούς που ὀριοθετοῦν ένα πνευματικό ὁδοιπορικό και μᾶς δίνουν μιᾶ θεά ἀπὸ Θεο και 'Ελλάδα που «σοῦ χαμογελάει» (σ. 104). Σύντομα πρόκειται να κυκλοφορήσει ένα νέο βιβλίο της, *Les deux visages de la Grèce* (τὰ δύο πρόσωπα τῆς 'Ελλάδος).

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

Θ Ε Ο Μ Η Τ Ο Ρ Ι Κ Α Μ Η Ν Υ Μ Α Τ Α
ΤΟΜΟΣ Α'

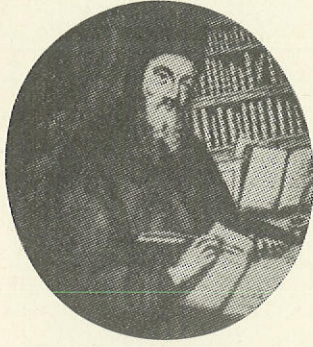
'Ανάθιστος "Υμνος· 'Η 'Ωδή τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν 'Εορτολόγιον (Γενέσιον, Εισόδια, Εὐαγγελισμός, Κοίμησις, «'Απόδοσις», Σύναξις, 'Υπαπαντή, Ζωοδ. Πηγὴ, 'Αγία Σκέπη, Τιμία 'Εσθῆς, 'Αγία Ζώνη, 'Εορταί θαυμάτων και Εἰκόνων Τῆς).

'Ενας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικό θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, που ἀνταποκρίνεται στις λειτουργικὲς και εορτολογικὲς ἀπαιτήσεις τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράφατε: 'Αποστολικὴ Διακονία, 'Γασίου 1 — 115 21 'Αθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ*

ΕΙΠΕ ΓΕΡΩΝ... Τὸ «Γεροντικόν» σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση ὑπὸ Βασιλείου Πέντζα, Ἀθήναι, ἐκδ. «Ἀστήρ», 1983, 305 σ.

ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΣΙΝΑ, Τσάμη Δημητρίου Γ. (Συναίτικα Κείμενα 1), Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς τοῦ Θεοβαδίστου Ὁρους Σινᾶ, 1988, 288 σ.

ΠΑΣΧΟΥ, Π. Β., Τὸ Ἔαρ τῆς ἐρήμου. Μικρὸ Γεροντικὸ. Ἐπιλογή ἀπὸ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα Γεροντικά σὲ λογοτεχνικὴ ἀπόδοση. (Ὁρθόδοξη μαρτυρία 21), Ἀθήναι, ἐκδ. «Ἀκρίτας», (1985), 172 σ.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ, Μοναχοῦ, Λαυσαϊκὴ Ἱστορία, Εἰσαγωγή, μτφρ. Μοναχοῦ Συμεῶν (Ἄνθη τῆς Ἐρήμου 16), Ἅγιον Ὄρος, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Σταυρονικήτα, 1980, 178 σ.

ΝΕΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΣ. Ἐπιμ. Γαβριὴλ Διονυσιάτου, Ἀρχιμ., (Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη), Ἐν Βόλφ 1974³, 72 σ.

ΛΑΥΡΙΩΤΙΚΗ ΚΥΨΕΛΗ. Ἐπιμ. Παντελεήμονος Λαυριώτου, Μοναχοῦ, (Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη), Ἐν Βόλφ 1954, 138 σ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Μ., Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, Ὁ Μέγας Ἀντώνιος Βίος καὶ Πολιτεία. Διηγήσεις, ἀποφθέγματα καὶ ἐπιστολαὶ ἐκ διαφόρων ἀσκητικῶν συλλογῶν. Παραίνεσις ἐκ τῆς φιλοκαλίας τῶν Ἱερῶν Νηπιτικῶν. Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, 1984³, 288 σ.

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Μοναχοῦ, Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς (Διηγήσεις - Ἐπιστολές - Διδασκαλίαι), Ὁρωπὸς Ἀττικῆς, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1980, 109 σ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Μ. (:), Βίος τῆς Ἁγίας Συγκλητικῆς. Ἀπόδοση Παυλίνας μοναχῆς (Ἄνθη τῆς Ἐρήμου 13), ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Τριάδος Κιθαιρώνος, 1986², 108 σ.

ΒΙΟΣ ΟΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Εἰσαγωγή, μτφρ. Πολυκάρπου Κοροδέση Ἀρχιμ. (Ἄνθη τῆς Ἐρήμου 19), Ἀθήναι, ἐκδ. «Τῆνος», 1983, 86 σ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Νύσσης, Ἐφραίμ ὁ Σῦρος. Εἰσαγω-

γή, κείμε., μτφρ., σχόλια Σεραφεῖμ μοναχοῦ, Ὁρωπὸς - Ἀττικῆς, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1979², 76 σ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Νύσσης, Εἰς τὸν βίον τῆς Ὀσίας Μακρίνης, Σπέτσαι, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Ἁγίων Πάντων, ἄ.χ., 131 σ.

ΑΒΒΑ ΗΣΑΪΟΥ τοῦ Ὀσίου Πατρὸς ἡμῶν, Λόγοι ΚΘ', ἐκδ. Σχοινᾶ Σωτηρίου Ν. (Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη), Ἐν Βόλφ 1962², 219 σ.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ Ἀββᾶ, Ἡ ζωὴ στὰ κοινοβία τῆς Αἰγύπτου περὶ τῶν κανονικῶν τῶν κοινοβίων διατυπώσεων, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1979², 76 σ.

ΒΙΟΣ ΟΣΙΟΥ ΔΑΝΙΗΛ ΤΟΥ ΣΤΥΛΙΤΟΥ, Εἰσαγωγή, ἀπόδοσις Κοτταδάκη Ἀθανασίου (Ἄνθη τῆς Ἐρήμου 4), Ἀθήναι, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Βαρλαάμ Μετεώρων, 1972, 148 σ.

ΑΓΙΟΥ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ, Κανονισμὸς τοῦ Ὁρθόδοξου Μοναχικοῦ βίου, μτφρ. ἐκ τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου Παύλου Ἱερομονάχου Ἀγιορείτου, ἐκδ. Γέροντος Νήφωνος Ἱεροδιακόνου καὶ συνοδείας αὐτοῦ, Ἅγιον Ὄρος - Ἄθω 1986, 342 σ.

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ, Διάλογοι, ἦτοι Βίοι καὶ Θαύματα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ὀσίων καὶ περὶ ἐξόδου ψυχῶν καὶ αἰωνιότητος, διβλία τέσσαρα, μτφρ. ἐκ τοῦ λατινικοῦ μὲ τίτλο Βίοι ἀγνώστων ἀσκητῶν, Εἰσαγωγή, σημειώσεις Στεφάνου δ. μ., Πρόλογος Ἱερομ. Ἰωάννου, ἐκδ. συνοδείας Ἱερομονάχου Ἰωάννου, κελλίον «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» Ἁγία Ἄννα, Ἅγιον Ὄρος 1988, 422 σ.

ΒΙΒΛΟΣ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ, ψυχοφειλεστάτη, ἐπιμ. Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, 1984², 388 σ.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ Ἀββᾶ, Ἔργα ἀσκητικά, Εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια, πίνακες ἐκδ. «Ἐτοιμασία» Ἱ. Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1983, 470 σ.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ, Βίος τοῦ Ὀσίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, παράφραση Ἀρχιμ. Νικοδή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 91 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

μου Γιαννακοπούλου (Ἄνθη τῆς Ἐρήμου 10), ἔκδ. Ἱ. Μητροπόλεως Καρυστίας καὶ Σκύρου, 1975, 213 σ.

ΙΣΑΑΚ, Ἐπισκόπου Νινευτῆ Σύρου, Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, ἀνατυπούμενα ἐπιμελεία Ἰωακείμ Σπετσιέρη Ἱερομονάχου, Θεσσαλονίκη, ἔκδ. Β. Ρηγοπούλου 1977, 429 σ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ, Κλίμαξ, Εἰσαγωγή, κείμε., μτφρ., σχόλια Ἀρχ. Ἰγνατίου, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1984², 455 σ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ, Ἐπισκόπου Θεοπόλεως Ἀντιοχείας, Βίβλος καλουμένη Ὀδηγός, ἔκδ. Γέροντος Χρυσάνθου Σκουρτανιώτου μοναχοῦ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Γερασίου Ἱερομονάχου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, Ἅγιον Ὅρος 1970³, 248 σ.

ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ, 1. Μεγάλη κατήχησις, Θεσσαλονίκη 1982, 523 σ.

2. Μικρὰ κατήχησις, Θεσσαλονίκη 1984, 378 σ.

3. Ἐπιστολαί, 1987, 664 σ., ἔκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη».

Χαρίσματα καὶ χαρισματοῦχοι. Ἀνθολογία χαρισματικῶν ἐκδηλώσεων, Μοναχοῦ Σεραφεῖμ, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1987, 285 σ.

Πῶς ἀντιμετώπισαν τοὺς σαρκικούς πειρασμούς, Καλπούζου Γεωργίου, Α., Ἀθήνα, ἔκδ. «Φωτοδότες», 1987, 117 σ.

ΑΝΔΡΕΟΥ Μοναχοῦ, Ἀγιορείτου, Γεροντικό τοῦ Ἁγίου Ὁρους, Τ. Α', Ἀθήνα 1980², 325 σ. Τ. Β', Ἀθήνα 1981, 351 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ Ἀγιορείτου, Ὁ ἀόρατος πόλεμος, Ἀθήνα, ἔκδ. «Τῆνος», ἄ.ἔ., 272 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ Ἀγιορείτου, Πνευματικὰ γυμνάσματα, Ἀθήνα, ἔκδ. «Ἅγιος Νικόδημος», ἄ.ἔ., 610 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ Ἀγιορείτου, Συμβουλή σύντομος καὶ γλαφυρὰ πρὸς τὸν μετανοοῦντα, Ἀθήνα 1985, 106 σ.

ΗΛΙΑ ΜΗΝΙΑΤΗ, Ἐπισκόπου Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων, Διδαχαὶ καὶ Λόγοι, Θεσσαλονίκη, ἔκδ. Β. Ρηγοπούλου, 1969, 512 σ.

ΝΕΙΛΟΥ Σόρσκυ, Ἄπαντα τὰ σωζόμενα ἀσκητικά, Εἰσαγωγή, βίος, μετάφρασις τῶν κειμένων ἐκ τῆς ἀρχαίας Ρωσικῆς καὶ σχόλια ὑπὸ μοναχοῦ Βασιλείου (Grolimund), Θεσσαλονίκη, ἔκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», 1985, 499 σ.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ.

Α. Διδαχὲς Ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ἐπιμ. Μπότση Πέτρου. Α., Ἀθήνα 1984², 143 σ.

Β. Ἀββάς Ναζάριος, μτφρ., ἐπιμ. Μπότση Πέτρου Α., Ἀθήνα 1986, 110 σ.

ΤΥΧΩΝΟΣ τοῦ Ζαντόνσκ, Πορεία πρὸς τὸν οὐρανόν, (μτφρ. ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ Τιμοθέου Ἀρχιμ.), Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1986, 190 σ.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ τοῦ Ἐγγλεῖστου, Ἀπάνθισμα Ἐπιστολῶν, (μτφρ. ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ Τιμοθέου Ἀρχιμ.), Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1984, 172 σ.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Ἐγγλεῖστου, Ἐπισκόπου Βισένσκ, Πρὸς τὶς ἀδελφές Μοναχές, (μτφρ. Τιμοθέου Ἀρχιμ.), Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1979, 127 σ.

ΙΩΑΝΝΟΥ Πρωθιερέως Κρονστάνδης, Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ, (μτφρ. ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ Μιχαήλ Κωνσταντινίδου, Μ. Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Οἴκ. Θρόνου), ἄ.τ., ἔκδ. Μυστικοῦ Ρ., ἄ.ἔ., 333 σ.

ΙΩΑΝΝΟΥ τῆς Κρονστάνδης, Ὁ οὐρανὸς στὴ γῆ, Διασκευὴ ἀπὸ τὰ Ρωσικὰ Τιμοθέου, Ἀρχιμ., Καθηγουμένου, Ὠρωπὸς Ἀττικῆς, ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1987, 111 σ.

ΜΠΑΛΑΝ Ἰωαννικίου Ἱερομονάχου, Ρουμανικὸ Γεροντικό, (μτφρ., ἐπιμ. ἀδελφῶν Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὁρους), Θεσσαλονίκη, ἔκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», 1985, 491 σ.

ΜΠΑΛΑΝ Ἰωαννικίου Ἱερομονάχου, Πνευματικὸι διάλογοι μετὰ Ρουμάνους Πατέρας, (μτφρ., ἐπιμέλεια Μοναχοῦ Διαμασκηνοῦ Γρηγοριάτου), Θεσσαλονίκη, ἔκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», 1986, 492 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Πενταπόλεως, Περί ἐπιμελείας ψυχῆς ἕνδεκα ἑμίλια, Ἀθήνα, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1986³, 127 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Πενταπόλεως, Κατηχητικὰ καὶ Ἐπιστολαὶ πρὸς τὰς μοναχὰς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης, ἐπιμέλεια Τίτου Ε. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου, Ἀθήνα 1984, 260 σ.

ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ Πενταπόλεως, Ὁρησκουτικὰ καὶ Μελέται, ἐπιμέλεια Τίτου Ε. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου, Ἀθήνα 1986, 188 σ.

ΔΑΝΙΗΛ Κατουνακιώτου, Ἀγγελικὸς βίος, Ἅγιον Ὅρος - Θεσσαλονίκη, ἔκδ. Μοναστικῆς ἀδελφότητος Δαμηλαίων, 1981, 183 σ.

ΔΑΝΙΗΛ Κατουνακιώτου, Μοναχικὰ ἐντροφήματα, Ἅγιον Ὅρος - Θεσσαλονίκη, ἔκδ. Μοναστικῆς ἀδελφότητος Δαμηλαίων, 1982, 238 σ.

ΔΑΝΙΗΛ Κατουνακιώτου, Πατρικαὶ Διδαχαί, Τ. Γ', Ἅγιον Ὅρος - Θεσσαλονίκη, ἔκδ. Μοναστικῆς ἀδελφότητος Δαμηλαίων, 1983, 237 σ.

ΔΑΝΙΗΛ Κατουνακιώτου, Ἐξ ἐρήμου διατυπώσεις,

Τ. Ε', "Άγιον Όρος - Θεσσαλονίκη, έκδ. Μοναστικής αδελφότητας Δανιηλαίων, 1985, 255 σ.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ήλια Αρχιμανδρίτου, Εύσεβίου Ματθαιοπούλου παραλειπόμενα (Νεοελληνική Όρθόδοξος Βιβλιοθήκη 2), Άθήναι, έκδ. «Τήνος», 1985², 272 σ.

ΙΩΣΗΦ Γέροντος, "Έκφρασις μοναχικής έμπειρίας, Άγιον Όρος, έκδ. Ίεράς Μονής Φιλοθέου, 1985³ 464 σ.

ΙΩΣΗΦ Μοναχού, Λόγοι παρακλήσεως, Νέα Σκήτη - "Άγιον Όρος, έκδ. Καλύδης «Ό Εύαγγελισμός τής Θεοτόκου», 1984, 334 σ.

ΓΕΡΩΝ ΙΩΣΗΦ "Ό Ήσυχαστής" Πατρικαί υποθήκαι, "Άγιον Όρος 1986, 91 σ.

Άποφθέγματα και νουθεσίες του Πατριού Ίερομονάχου Άμφιλοχίου Μακρή, Καθηγουμένου Ί. Μ. Ίωάννου Θεολόγου και κτήτορα Ί. Μονής Εύαγγελισμού Μητρός Ήγαπημένου Πάτριου (1888 - 1970), Ί. Μ. Χατζηφώτη, «Μοναστηριολογία», επιστημονικό περιοδικό σύγγραμμα, Δωδεκάνησα (Β'), Άθήνα 1987, τ. 2, 59 - 64.

Παπα ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΑΓΚΑΣΤΑΘΗΣ (Ό ζυθρωπος του Θεού 1902 - 1975), Θεσσαλονίκη, έκδ. «Όρθόδοξος Κυψέλη», 1975, 752 σ.

ΦΙΛΟΘΕΟΥ Ζερδάκου Αρχιμανδρίτου, "Ό Όδοιπόρος, Έν Βόλφ 1963³, 175 σ.

ΦΙΛΟΘΕΟΥ Ζερδάκου, Πατρικαί νουθεσίαι, Θεσσαλονίκη, έκδ. «Όρθόδοξος Κυψέλη», τεύχος Α', 1980, 128 σ. Τεύχος Β', 120 σ. Τεύχος Γ', 128 σ.

ΓΑΒΡΙΗΛ Διονυσιάτου, Καθηγουμένου Ί. Μονής Διονυσίου, Λαυσαϊκόν του Άγίου Όρους (Άγιορειτική Βιβλιοθήκη), Έν Βόλφ 1976², 119 σ.

ΓΑΒΡΙΗΛ Διονυσιάτου, Φωνή βοώντος εκ τής έρήμου (Άγιορειτική Βιβλιοθήκη), εν Βόλφ 1976², 93 σ.

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. Φούσκα, Πρεσβυτέρου, Γρηγόριος ό Νεοκαισαρείας Έπίσκοπος, ό Θαυματουργός (Ca 211/3 - 270/5), Άθήναι 1969, 272 σ.

PLACIDE Deseille, L' Evangile au desert, Paris, YMCA - PRESS /O.E.I.L., 1985, 379 σ.

ΝΙΚΑ, Άθανασίου Θ., Θεόδωρος τής Ραιθού, ήτοι Βίος, Έργα και Διδασκαλία αυτού, μεθ' ένός παραρτήματος, περιέχοντος τó κείμενον του έργου του Θεοδώρου: Προπαρασκευή, μετ' αποδόσεως εις την νεοελληνικήν, έκδ. Ί. Μονής του Θεοβαδίστου Όρους Σινά, έπιμελεία Παναγιώτου Φ. Χριστοπούλου, Άθήναι 1981, 255 σ.

MENTHON, Bernardin, Τα Μοναστήρια και οι Άγιοι του Όλύμπου τής Βιθυνίας (μτφρ. Ναταλίας Βασιλοπούλου), Θεσσαλονίκη, έκδ. «Όρθόδοξος Κυψέλη», 1980, 319 σ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Αρχιμανδρίτου, Καθηγουμένου Ί. Μονής Σταυρονικήτα, Άββάς Ίσαάκ ό Σύρος: Ένα πησίασμα στον κόσμο του, Άθήνα, έκδ. «Δόμος», 1983², 45 σ.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ Μοναχού, Τό "Άγιον Όρος: μύηση στην Ίστορία του και τή ζωή του, Κατερίνη, έκδ. «Τέρτιος», (1986), Τ. Α', 559 σ. Τ. Β', 285 σ.

ΧΡΗΣΤΟΥ, Παν. Κ., Τό "Άγιον Όρος: άθωνική πολιτεία — Ίστορία, τέχνη, ζωή, Πατριαρχικόν ίδρυμα πατερικών μελετών, Άθήναι, έκδ. «Έποπτεία», 1987, 488 σ.

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ Βαφείδη Αρχιμανδρίτου, Καθηγουμένου Ί. Μονής Σήμωνος Πέτρας, Τό μαρτύριον ως άφετηριακόν στοιχείον εις τον Όρθόδοξον Μοναχισμόν, "Άγιον Όρος, έκδ. «Σήμιαντρο», ά.έ., 34 σ.

ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ Αρχιμανδρίτου, Νήψις και προσευχή («φιλοκαλικές σελίδες» 1), Θεσσαλονίκη, έκδ. Ίερού Ήσυχαστηρίου Άγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, 1985, 164 σ.

ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ Αρχιμανδρίτου, "Ό Νους («φιλοκαλικές σελίδες» 2), Θεσσαλονίκη, έκδ. Ίερού Ήσυχαστηρίου Άγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, 1985, 125 σ.

ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ Αρχιμανδρίτου, Ή Θεία Χάρις («φιλοκαλικές σελίδες» 3), Θεσσαλονίκη, έκδ. Ίερού Ήσυχαστηρίου Άγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, 1986, 157 σ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κριβοσέν Αρχιεπισκόπου, Μέσα στο φώς του Χριστού: Άγιος Συμεών ό Νέος Θεολόγος 949 - 1022. Βίος - Πνευματικότητα - Διδασκαλία (μτφρ. Πίτσας Σκουτέρη), Θεσσαλονίκη, έκδ. «Τό Περιοδίκι τής Παναγίας», 1983, 509 σ.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ Διονυσιάτου Μοναχού, "Ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμᾶς. (Ό Βίος και ή Θεολογία του 1296 - 1359), "Άγιον Όρος - Θεσσαλονίκη, έκδ. «Τό Περιοδίκι τής Παναγίας», 1984², 290 σ.

ΜΕΥΕΝΔΟΡΦΦ, Jean, "Ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμᾶς και ή Όρθόδοξη Μυστική παράδοση (μτφρ. Έλ. Μάινα), («Όρθόδοξη μαρτυρία» 12), Άθήνα, έκδ. «Άκρίτας», 1983, 223 σ.

ΕΦΡΑΙΜ Αρχιμανδρίτου, Καθηγουμένου Ί. Μονής Εηροποτάμου, "Ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμᾶς Μέγας Διδάσκαλος τής νοεράς προσευχής, "Άγιον Όρος, έκδ. Ί. Μονής Εηροποτάμου, 1984, 39 σ.

ΖΕΡΝΩΦ, Ν., Οι Ρώσοι και ή Έκκλησία τους

(μτφρ. Στεφοπούλου Γ.), Ἀθήναι, ἐκδ. «Ἀστὴρ», 1972, 219 σ.

ΑΡΣΕΝΙΕΦ, Νικολάου, Ἡ Ρωσικὴ εὐσέβεια. (μτφρ. Μπούμη Ἰωάννου Ἡ.), (Βιβλιοθήκη Ὁρθόδοξου μαρτυρίας), Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Β. Ρηγπούλου, 1973, 173 σ.

ΤΙΜΟΘΕΟΥ Ἀρχιμανδρίτου, Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, Ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, 1988, 400 σ.

ΜΕΝΟΥΝΟΥ, Ἰωάννου Β., Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Διδαχῆς (καὶ Βιογραφία). Φιλολογικὴ μελέτη - Κείμενα, Ἀθήναι, ἐκδ. «Τῆνος», 1979², 319 σ.

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ Ράντοβιτς Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ φιλοκαλικὴ Ἀναγέννησι τοῦ XVIII καὶ XIX αἰ. καὶ οἱ πνευματικοὶ καρποὶ τῆς, Ἀθήναι, Ἰδρυμα Γουλανδρῆ - Χόρν, 1984, 36 σ.

ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡλία Ἀρχιμανδρίτου, Ἀναγεννητικὸ κίνημα. Παραφυάδες τῶν Κολλυβάδων, Ἀθήναι, ἐκδ. «Ζωή», 1986, 107 σ.

ΠΑΤΜΟΣ. Ἱ. Κ. Μονὴ «Εὐαγγελισμὸς Μ. Ἡ.»

καὶ τὰ γύρω Καθίσματα, Ἀθήναι, ἐκδ. Ἱ. Κ. Μονῆς «Εὐαγγελισμὸς Μ. Ἡ.», 1986, 166 σ.

ΓΕΩΡΓΑΝΤΖΗ, Πέτρου Α., Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ τὸ Εἰκοσιένα (ἀντίδραση ἢ προσφορά;), Ἐάνθη 1985, 422 σ.

ΝΙΝΙΚΑ, Σόλωνος Ν., Οἱ Ὁρθόδοξοὶ ἀδελφοὶ μας τοῦ Βορᾶ, Ἀθήναι, 1986, 181 σ.

Τὸ μαρτύριο καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴ Ρωσία σήμερα (μτφρ. Ἡσυχίου Μοναχοῦ), Θεσσαλονίκη, ἐκδ. «Τὸ Περιῶβλι τῆς Παναγίας», 1985², 280 σ.

ΤΙΤΟΥ Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς Μητροπολίτης Πενταπόλεως (1846 - 1920), Ἀθήναι 1985², 486 σ.

ΜΥΡΟΥ, Παναγιώτῃ Γ., Ἡ ἀντίσταση τῆς ἀγάπης, Θεσσαλονίκη 1985, 406 σ.

Ὁ Γέρον Φιλόθεος Ζερδάκος (Ὁ οὐρανοδρόμος ὁδοιπόρος) 1884 - 1980, Τ. Α', Θεσσαλονίκη, ἐκδ. «Ὁρθόδοξος Κυψέλη», 1980, 718 σ.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ ζωὴ Του ζωῆ μου, Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Π. Πουρναῶ, 1983, 188 σ.

Ἡ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελ. 111)

παραβλήθουν μὲ τὰ σύγχρονα. Μόνο μέσα στὴν Κωνσταντινούπολη ὑπῆρχαν 40 Νοσοκομεία, καὶ τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ μέσα στὸ χῶρο τῶν ἱερῶν Μονῶν. Τὰ Νοσοκομεία στὰ ὁποῖα νοσηλεύονταν δωρεὰν οἱ πτωχοὶ ἀσθενεῖς, ὀνομάζονταν καὶ «φροντιστήρια τῶν πτωχῶν». Μ' αὐτὰ τὰ «φροντιστήρια τῶν πτωχῶν» ἰδιαίτερα ἀσχολήθηκαν οἱ 3 Ἱεράρχες, ποὺ τὰ ὀνόματά τους ἔχουν συνδεθεῖ μὲ ἕνα ἀπὸ τὰ τεράστια φιλανθρωπικὰ καὶ νοσηλευτικὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι ὁ Μ. Βασίλειος, ὑπηρέτησε συστηματικὰ τὸν ἄρρωστο ἄνθρωπο ἰδρύοντας πτωχοκομεῖο, νοσοκομεῖο, ὄρφανοτροφεῖο, λεπροκομεῖο καὶ ξενώνα. Στὴν περίφημη ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΑ ὑπῆρχαν ἰδιαίτερα οἰκῆματα γιὰ τοὺς γιατροὺς, τοὺς νοσοκόμους καὶ ὅλο τὸ βοηθητικὸ ἰατρικὸ προσωπικό. Ὁ ἱερὸς Γρηγόριος, περιγράφοντας τὴ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΑ, τὴν ὠραία καὶ πρωτότυπη ἐκείνη πόλη γράφει: «Ἐκεῖ κοιτάζεται ἡ ἀρρώστεια μὲ μάτι γυμνασμένο ἀπὸ τὴν Χριστιανικὴ φιλοσοφία, μαλακώνει ὁ πόνος, ἐξασκεῖται ἡ συμπόνια» καὶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸ Μ. Βασίλειο γράφει ὅτι «Ὁρίσε κοινὴ προσπάθεια σὲ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικούς προΐσταμένους τὴν περίθαλψη τῶν πτωχῶν, τὴν φιλανθρωπία καὶ μεγαλοφυχία γιὰ τὸν καθένα ποὺ ἔπασχε».

Τὴν φιλανθρωπικὴ γραμμὴ τοῦ Μ. Βασιλείου ἀκολούθησε καὶ ὁ ἐπιστήθιος φίλος του, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Βοήθησε τὸν Βασίλειο στὴν ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΑ σὰν ἀπλὸς νοσοκόμος καὶ ἔπειτα σὰν διευθύνων. Ἦταν ὁ πραγματικὸς ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἐπισκοποῦσε στὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ, μὲ τὴν προσωπικὴ του παρκαλούθησι, διόρθωνε τὶς διάφορες ἐλλείψεις στὸ ἔργο τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενῶν.

Ἀκολουθεῖ, στὴ συνέχεια, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ βιογράφος του Παλλάδιος παρατηρεῖ: «Κτίζει πλείονα νοσοκομεία προκαταστήσας δύο τῶν εὐλαβῶν πρεσβυτέρων, ἔτι μὴν καὶ ἰατροὺς καὶ μαγείρους καὶ χρηστοὺς τῶν ἀγάμων ἐργάτας τούτοις εἰς ὑπηρεσίαν ὥστε τοὺς ἐπιχωριάζοντας ξένους καὶ ἀπὸ νόσου ληφθέντας, τυγχάνειν ἐπιμελείας».

Πολὸ ὠραία ζωγραφίζει ὁ ἱστορικὸς Θεοδώρητος τὴν ἔξοχη φιλανθρωπικὴ δράση τοῦ μεγάλου πατρὸς: «Κάποιος νοσεῖ καὶ εἰς ἱατρὸν ὁ τροφεὺς μεταβάλλεται· κάποιος περιπίπτει εἰς πένθος καὶ ὁ νοσοκόμος γίνεται παρηγορητής. Ἐχρειάσθη φροντίς διὰ τοὺς ξένους, καὶ ἀναδεικνύεται ξενοδόχος ἐκεῖνος ποὺ ἔγινε τὰ πάντα τοῖς πάσι».

(Συνεχίζεται)

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ρ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ κορυφαία ἐορτή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦ θεολογικοῦ καὶ λειτουργικοῦ της περιεχομένου σφραγίζει ὅλην τὴν σκέψιν καὶ ὅλον τὸν βίον τῆς Ἐκκλησίας μας. «Ν ὕ ν π ά ν τ α π ε π λ ή ρ ω τ α ι φ ω τ ό ς, ο ὕ ρ α ν ό ς τ ε κ α ι γ ῆ κ α ι τ ά κ α τ α χ θ ό ν ι α», ψάλλομεν εἰς τὸν ὄρθρον τοῦ Πάσχα.

Εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἡ Ἀνάστασις ἔχει πολὺ μεγάλην σημασίαν, μεγαλυτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Γέννησιν. Καὶ αὐτό, γίνεται φανερόν, ἂν κάνωμεν μίαν σύγκρισιν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν κορυφαίων γεγονότων τῆς Θείας Οἰκονομίας. Τῆς Γεννήσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ἐκεῖνο, ποὺ παρατηροῦμεν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, εἶναι ὅτι καὶ τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα, ἔγιναν μέσα εἰς σπήλαια. Ἀπὸ τὸ πρῶτον σπήλαιον, τῆς Βηθλεέμ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐνεφανίσθη ὑπὸ «μορφῆν δούλου»¹, ὡς Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου². Καὶ κατὰ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον «ο ὕ γ ά ρ ὡ ς εἰ ς ἄ ν θ ρ ω π ο ς μ ε τ έ θ ε σ ε ν ὁ Θ ε ό ς Λ ό γ ο ς, ο ὕ δ ε ο ὕ ς ι α μ ε τ ε β λ ή θ η, ἄ λ λ ' ὡ ς ἄ ν θ ρ ω π ο ς ἐ φ ά ν η ς»³. Ἀπὸ τὸ δεύτερον σπήλαιον, τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὸν κῆπον τοῦ εὐσχήμονος Ἰωσήφ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου τελειωθείς κατ' ἄνθρωπον καὶ θεώσας τὸ ἀνθρώπινον, ἐξέρχεται ἐκ τοῦ κόσμου «ὡ ς Υἱ ό ς τ ο ὕ Θ ε ο ὕ τ ο ὕ ζ ῶ ν τ ο ς»⁴ καὶ οὐχὶ «τ ὶ ν ν ε κ ρ ῶ ν εἰ δ ὶ ὡ λ ω ν»⁵, κατὰ τὸν Ζιγαβηρόν. Ἐντετυλιγμένος ἐν σπαργάνοις ἦτο εἰς τὴν Βηθλεέμ, ἐν συνδόνι καθαρᾷ εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Εἰς τὴν Βηθλεέμ ἄγγελοι ὕμολογοῦν τὸν γεννηθέντα Σωτῆρα. Εἰς τὴν Γεθσημανῆ πάλιν ἄγγελοι πληροφοροῦν ὅτι «ἡ γ έ ρ θ η ὁ Κ ύ ρ ι ο ς ο ὕ κ ἔ ς τ ι ν ὧ δ ε ς»⁶. Εἰς τὴν Βηθλεέμ ἦλθον μάγοι μετὰ δώρων. Εἰς τὴν Γεθση-

μανῆ γυναῖκες μετὰ μύρων. Ἀπὸ τὸ ἕνα σπήλαιον οἱ οὐρανοὶ ἐχάρησαν τὸν Θεὸν εἰς τὴν γῆ ὡς ἄνθρωπον. Ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ γῆ ἀποδίδει Αὐτὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὡς θεωθέντα Ἀνθρωπον.

Συγκρίνοντας, λοιπόν, τὰ γεγονότα μεταξὺ Γεννήσεως καὶ Ἀναστάσεως, ἀντιλαμβανόμεθα πόσον ὑπερέχουν τὰ δεύτερα τῶν πρώτων, διότι διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐπλήθε ἡ Θέωσις, δηλ. ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου εἰς τὸ «κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν»⁷, ποὺ εἶναι προσφιλεῆς ὄρος τῆς ἀνατολικῆς Θεολογίας, τὸ κέντρον τῆς σωτηριολογίας.

Ἡ Θέωσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐκκληροῦται τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, δίδεται μέσφ τῆς Ἀναστάσεως. Πέραν τῆς Ἀναστάσεως, τὸ ἀνθρώπινον γένος συνεγείρεται μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐπανευρίσκει τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος. «Διότι, ὅπως διὰ τοῦ πρώτου Ἀδάμ πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης παρεσύρθη εἰς τὸν θάνατον, οὕτω διὰ τοῦ δευτέρου Ἀδάμ συνανέστη αὕτη καὶ ἀποκατέστη εἰς τὸ ἀρχαῖον»⁸. Τοῦτο παρατηρεῖ καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὅταν λέγῃ: «Καθάπερ ἡ ἀρχὴ τοῦ θανάτου, ἐν ἐνὶ γενομένῃ, πάση συνδιεξῆλθε τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀναστάσεως δι' ἐνός ἐπιπᾶσαν διατείνει τὴν ἀνθρωπότητα»⁹. Καὶ ἔκτοτε κατὰ τὴν ὥραϊαν ἔκφρασιν τοῦ ἀποστολικοῦ πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ὑψώθη «σύσσημον εἰς τοὺς αἰῶνας διὰ τῆς Ἀναστάσεως εἰς τοὺς ἁγίους καὶ πιστοὺς Αὐτοῦ ἐν ἐνὶ σώματι τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ»¹⁰. Ὑψώθη ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ὡς σημαῖα καὶ λάβαρον τῆς Ἐκκλησίας, «ἀπαύστως ἀνεμιζόμενον καὶ κυματίζον ἀπὸ

1. Φιλίπ. 2,7.

2. Ἰωάν. 5,27.

3. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς ἐπιστολάς Κ. Διαθήκης, τόμος 2, σελ. 187.

4. Ματθ. 16,16.

5. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, σελ. 313.

6. Μάρκ. 16,6.

7. Γεν. 1,26.

8. Ἰωάν. Ν. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, σελ. 91.

9. Ἐνθ' ἄν. καὶ Γρηγ. Νύσσης, Λογ. Κατηχ. 16, PG 45,52.

10. BEH, 2, 312, 30.

τάς ἐπάλξεις τῆς, διὰ τὴν διαλαλή, ὅτι πρὸς στιγμὴν ἐπιτρέπεται πρὸς τὸ κακὸν νὰ βρεθῆται»¹¹.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀσκεῖ μεγίστην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ὅλην ζωὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατέχουσα θέσιν ἀνάλογον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἴσως καὶ μεγαλυτέραν ἀπὸ ἐκείνην, πού κατέχει ἡ ἐφορτὴ τῶν Χριστουγέννων εἰς τὴν Δύσιν, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ «Λαμπρὴ» ἢ «Λαμπρά». Καὶ εἶναι πράγματι ἡ λαμπροτέρα καὶ ἐπισημοτέρα ἐφορτὴ του. Χαίρει δὲ βαθύτατα ὁ λαὸς μας διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, διότι ὁ Κύριος ἐξῆλθε θριαμβευτῆς ἀπὸ τὸν Ἄδην «θανάτῳ θάνατον πατήσας».

Αὐτὸν τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστοῦ ἀναπαριστᾷ καὶ ἡ γνωστὴ σκηνὴ τοῦ «Ἄρατε Πύλας», ἡ ὁποία ἐσυνήθιζτο νὰ γίνεται μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς πομπῆς τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καθ' ἣν ὁ ἐντὸς αὐτῆς ὑποδύμενος τὸν Ἄδην ἦτο τρομερὸς καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι εἰσῆρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ φωνὰς καὶ θόρυβον νικητῶν¹².

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ ἀσφαλῶς ἔχει ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θορύβων, πού ἐγίνοντο, ὅταν ὁ Χριστὸς κατῆλθεν εἰς τὸν Ἄδην. Καὶ τότε, ὅπως ἀναφέρουν τὰ Ἱερὰ Εὐαγγέλια, ἐγιναν γεγονότα θορυβώδη: «Τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο... καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν»¹³. «Ὅλοι, λοιπόν, οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅλα τὰ κακὰ πνεύματα, πού φθοιοῦν τὴν Ἀνάστασιν, κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν, πρέπει νὰ ἐκδιωχθοῦν καὶ νὰ κυνηγηθοῦν. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἐξήγησις, πού δίδεται εἰς τοὺς διαφόρους τεχνητοὺς θορύβους (πυροβολισμοὺς, χαλκούνια, κροτίδες κ.λπ.), πού, ἀκόμη καὶ σήμερον, προκαλοῦνται κατὰ τὴν ὥραν τῆς Ἀναστάσεως»¹⁴.

Συνδεδεμένον μὲ τὸν θόρυβον εἶναι καὶ τὸ ἀναστάσιμον φῶς. Ὀλίγον δηλ. πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἀναστάσεως σβήνουν τὰ φῶτα τοῦ Ναοῦ καὶ ὁ Ἱερεὺς ἀνάβει τὴν λαμπάδα του ἀπὸ τὸ ἄσβεστον κανδήλι τοῦ ἀγίου βήματος καὶ μεταδίδει τὸ φῶς εἰς τὰς λαμπάδας τῶν πιστῶν, ψάλλον: «Δ ε ὕ τ ε λ ά β ε τ ε φ ῶ ς ἐ κ τ ο ὕ ἀ ν ε σ π ἔ ρ ο υ φ ω τ ὸ ς κ α ἰ δ ο ξ ά σ α τ ε Χ ρ ι σ τ ὸ ν τ ὸ ν Ἀ ν α σ τ ά ν τ α ἐ κ ν ε κ ρ ῶ ν». Εἶναι τὸ φῶς, πού δὲν σβήνει ποτέ. Εἶναι τὸ φῶς τῆς νίκης, τῆς ἐλπίδος, τῆς χαρᾶς τὸ φῶς. Εἶναι τὸ φῶς τῆς δό-

ξης τοῦ Ἀναστάσιμου Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο «σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία»¹⁵.

Τὰς ἀναμμένες αὐτὰς λαμπάδας, μετὰ τὴν νυκτερινὴν Λειτουργίαν τοῦ Πάσχα, οἱ πιστοὶ μεταφέρουν εἰς τὰς οἰκίας των, πρὸς μετάδοσιν τῆς εὐλογίας τοῦ φωτὸς τῆς Ἀναστάσεως εἰς αὐτάς. Ἀνάβουν τὸ κανδήλι των καὶ φροντίζουν νὰ διατηροῦν τὸ φῶς του ἄσβεστον ὡς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως. Πολλοί, μάλιστα, φυλάσσουν τὰς λαμπάδας αὐτάς, τὰ λαμπροκέρια, σθησμένας εἰς τὰς οἰκίας των, καθ' ὅλον τὸ ἔτος, πρὸς ἀποφυγὴν διαφόρων κακῶν (βασκανίας, ἀσθενειῶν, σεισμῶν, τρικυμίας διὰ τοὺς ναυτικούς κ.λπ.)¹⁶.

Ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ ἀνάγνωσις, κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα, τοῦ προομίου τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου (1, 1-16), ἐκ τοῦ ὁποίου προκύπτει ἡ στενὴ σχέσις τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως μετὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως. Διὰ τῶν μυστηρίων αὐτῶν ἐπετεύχθη τὸ μέγιστον δῶρον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ Ἰ ὀ θ ε σ ἰ α. Σχετικῶς ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὡς ἀνώθεν ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ οὐρανοῦ διακύβησεν ἡμῖν διαλέγεται τὸν Παράκλητον ἔχων φθειγμένον ἐν ἑαυτῷ, τὸ πνεῦμα τὸ εὐθές, τὸ ἡγεμονικόν, τὸ χειραγωγοῦν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τὸ ποιοῦν ὀφθαλμοὺς ἐτέρους, τὸ παρασκευάζον τὰ μέλλοντα ὡς τὰ παρόντα ὁρᾶν τὸ καὶ μετὰ σαρκὸς τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κατοπτεῖν παρέχον»¹⁷.

Ἄλλο ἔθιμον, κληρονομηθὲν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, εἶναι ὁ ἀνταλλάσσόμενος ἀσπασμὸς τῆς συγγνώμης, κατὰ τὴν ἐφορτὴν τοῦ Πάσχα. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐκτελεῖται παρ' ἡμῖν κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τοῦ Πάσχα, τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, καὶ καλεῖται «Ἀγάπη». Κατὰ τὸν αὐτὸν ἑσπερινὸν διαβάζεται καὶ μεταφράζεται εἰς πολλὰς γλώσσας ἡ περικοπὴ (20, 19-25) ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, γνωστὴ ὡς τὸ «Εὐαγγέλιον τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης»¹⁸.

Ἐπίσης κατὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς «Ἀγάπης» ἐγίνετο ἄλλοτε, καὶ εἰς ἐλάχιστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, μικρὰ ἱεροτελεστία τῆς «ἀδελφοποιίας» ἢ τῶν «ἀδελφοποιητῶν», οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο ὡς πραγματικοὶ ἀδελφοί. Ἀκολούθως ἐκάθητο εἰς κοινὴν τράπεζαν, πού ἐθύμιζε τὴν ἀποστολικὴν «Ἀγάπην»¹⁹.

Αὐτὴν τὴν ἀδελφοποίησιν καὶ ἀγάπην μεταξὺ τῶν πιστῶν τονίζει καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς λό-

11. Κ. Καλλινίκου, Τὰ Θεμέλια τῆς Πίστεως, ἔκδ. Β', σελ. 180.

12. ΘΗΕ, τόμ. 2, σελ. 623.

13. Μστθ. 27, 51-52, Μάρκ. 15, 38, Λουκ. 23, 45.

14. ΘΗΕ, ἔνθ' ἀν.

15. Α' Ἰωάν. 1, 5.

16. ΘΗΕ, ἔνθ' ἀν.

17. Π. Τρεμπέλα, Ἰπόμν. εἰς κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, σελ. 30.

18. ΘΗΕ, ἔνθ' ἀν. σελ. 624.

19. ΘΗΕ, ἔνθ' ἀν.

γον του δια τὸ ἅγιον Πάσχα, ὡς ἐξῆς: «Ἀναστάσεως ἡμέρα, καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει, καὶ ἀλλήλους περιπτυσώμεθα. Εἰπωμεν, ἀδελφοί, καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς, συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει, καὶ οὕτω βοήσωμεν Ἐπιφάνειαν Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν χαρισάμενος»²⁰.

Ἐπίσης χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ χρησιμοποίησις, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα καὶ καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα, τοῦ ὕμνου τῆς βαπτίσεως μετὰ τὰς λέξεις τοῦ Ἀπ. Παύλου: «ὁ σοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἀλλήλοῦ ἰσχυροῦ»²¹. Ὁ ὕμνος αὐτὸς ὑπενθυμίζει τὸ ἔθιμον τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησίας νὰ βαπτίζῃ τοὺς κατηχομένους κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα παρηκολούθουν οἱ νεοφώτιστοι μετὰ λευκὰ ἐνδύματα, «λευχαιμονοῦντες διὰ τὸν ἐνδόμυχον λευκασμόν»²², τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα. Διὰ τοῦτο ἡ ἑβδομάς τοῦ Πάσχα ἐλέγετο «ἑβδομάς ἐν λευκοῖς», εἰς μερικὰ δὲ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ «Ἀσπροδόξα». Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ ἑβδομάς αὕτη, ὡς γνωστόν, καλεῖται «Διακαινήσιμος», δηλ. ἑβδομάς «νέας ζωῆς», συμφώνως καὶ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν»²³. Καὶ κατὰ τὸν Θεόδωρον Μοψουεσίαν: «Καθάπερ Κύριος ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς εἰς ἑτέραν καινὴν τινὰ κατέστη ζωὴν, οὕτω καὶ αὐτοὺς ἐν καινῇ τινι ζωῇ καθίστάναί μετὰ τὸ Βάπτισμα»²⁴. Ὁλητὴ δὲ ἡ ἑβδομάς τῆς Διακαινήσιμου θεωρεῖται ὡς μία ἡμέρα καὶ διὰ τοῦτο ἔχει προσλάβει ἐπίσημον χαρακτῆρα ὡς πρώτη μεθεόρτιος ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Ἔχει δὲ ἑορταστικῶς τὴν αὐτὴν ἀξίαν, πού ἔχουν καὶ ἡ 2α ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων (26 Δεκεμβρίου), ἡ μετὰ τὰ Θεοφάνεια ἡμέρα (7η Ἰανουαρίου) καὶ ἡ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν Δευτέρα, τοῦ ἁγίου Πνεύματος²⁵. Διὰ τοῦτο τελεῖται ἡ θεία λειτουργία, κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινήσιμου, καθημερινῶς καὶ ἀνακλυοῦνται

οἱ οἰκτῶ ἦχοι τῆς Παρακλητικῆς, εἰς τὰ τροπάρια τῆς ὁποίας ἐξυμνεῖται ἐνθουσιωδῶς ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῆς ἑβδομάδος αὐτῆς εἶναι ὅτι οἱ Ἱεροὶ Κανόνες²⁶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας συνιστοῦν τὴν καθημερινὴν προσέλευσιν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καὶ τοῦτο ἀπ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς ἐνότητος, τῆς ἱερότητος καὶ τῆς λαμπρότητος τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ἀπ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν πιστῶν, ἀναλόγου πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν ἁγίων ἡμερῶν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Τοῦτο ἀκριβῶς τονίζει καὶ ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς Θεολόγος καὶ Κληρικὸς Beauduin, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν περισοῦδαστον μελέτην του μετὰ τὸν τίτλον: «Ἡ Δύσις μαθητεύουσα εἰς τὴν Ἀνατολὴν» καὶ εἰς τὴν ὁποίαν κυρίως ἀσχολεῖται μετὰ τὸν ἑορτασμόν τοῦ Πάσχα, λέγει χαρακτηριστικῶς: «... οἱ χωρισμένοι ἀδελφοί μας τῆς Ἀνατολῆς δίδουν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως μίαν βασικὴν θέσιν μέσα εἰς τὴν λατρείαν των. Αὐτό, συνεχίζει, ἀποτελεῖ πράγματι τὴν κατ' ἐξοχὴν λατρείαν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Λειτουργία των δὲν λησιμονεῖ ποτὲ τὸ Πασχάλιον Μυστήριον: Κάθε ἔτος κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, κάθε ἑβδομάδα κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς Κυριακῆς, κάθε ἡμέραν κατὰ τὴν τέλει τῆς Θείας Λειτουργίας, μετὰ τὸν τριπλοῦν αὐτὸν ἑορτασμόν —ἐτήσιον, ἑβδομαδιαῖον, καθημερινόν— ἡ Ἀνατολικὴ Λειτουργία ξαναζῆ αὐτὴν τὴν νέαν ζωὴν, τὴν ὁποίαν προσφέρει ὁ Θριαμβευτὴς Χριστός»²⁷. Ὁ δὲ Ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει: «Ὁ ὑδὲν πλέον ἔχει τὸ ἐν τῷ Πάσχα μυστήριον τοῦ νῦν τελοῦμένου. Ἐν ἐστὶ καὶ τὸ αὐτό. Ἡ αὐτὴ τοῦ Πνεύματος χάρις. Ἀεὶ Πάσχα ἐστίν»²⁸.

Εἶναι δὲ ἄξιον προσοχῆς, ὅτι, ἐνῶ εἰς τὸν Προτεσταντισμὸν τονίζεται περισσότερο ἡ σημασία τοῦ Ἰλαστηρίου σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν καὶ Ἐκκλησίαν τονίζεται ἰδιαίτερος ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, διότι διὰ τῆς Ἀναστάσεως ὑπερενικήθη ὁ θάνατος καὶ ἐξησφαλίσθη ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀφθαρσία τοῦ ἀνθρώπου.

Τοῦτου τοῦ γεγονότος τὴν ὑπερκόσμιον ἀτμόσφαιραν ἀναπνέει ὁ Ἀπ. Παῦλος καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐμπνέεται τοὺς ἐνθουσιώδεις ἐκείνους λόγους του, τοὺς ὁποίους εὐρίσκομεν εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν του: «ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ

20. Ἐδαγγ. Θεοδώρου, Ἀνθολόγιον Πατερικῶν Κειμένων, σελ. 102-104.

21. Γαλατ. 3,27.

22. Κ. Καλλινίκου, Ὁ Χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελοῦμενα ἐν αὐτῷ, ἔκδ. Β', σελ. 433.

23. Ρωμ. 6,4.

24. Π. Τρεμπέλα, Ἰπρόμνημα εἰς ἐπιστολὰς Κ. Διαθήκης, τόμ. 1, ἔκδ. Β', σελ. 95.

25. ΘΗΕ, τόμ. 4, σελ. 1138.

26. Κανὼν 66, 6ης Οἰκ. Συνόδου.

27. Νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι 1956, σελ. 106.

28. Κ. Καλλινίκου, Ὁ Χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελοῦμενα ἐν αὐτῷ, σελ. 393.

τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος. Ποῦ σου, θάνατε τὸ κέντρον, ποῦ σου Ἄδη, τὸ νίκος;»²⁹.

Ἄλλὰ μετὰ τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, πιστεύομεν, ὅτι ἀνέστη δυνάμει ὅλη ἡ ἀνθρωπότης καὶ ὅλη ἡ κτίσις καὶ προεξαγγέλεται ἡ «παλιγγενεσία». Καὶ πράγματι ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου προσλαμβάνει ἀκόμη μεγαλύτεραν λαμπρότητα, διότι συνορτάζει καὶ ἡ φύσις, ἡ ὁποία «ἀγάλλεται καὶ χαίρει, ὅτι Χριστὸς ἀνέστη καὶ Ἄδης ἐσκυλεύθη».

Αὐτὸν τὸν Πασχαλινὸν ἑορτασμὸν τῆς φύσεως ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης περιγράφει ὡς ἐξῆς: «Τὸ ἔαρ συνορτάζει μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ φύσις συναλλάσσεται μετὰ τῆς πίστεως. Οἱ θύμοι τῶν Ὁρέων μοσχοβολοῦν, ὁ σμαράγδινος μανδύας τῶν πεδιάδων ἀνακινεῖται ἡρέμα ὑπὸ τῆς ζεφυριτίδος αὔρας καὶ στίλβει διακέννητος ἐκ λευκανθέων, αἱ εὐωδία τῶν ἐσπεριδοειδῶν βυθίζουσι τὰς ψυχὰς εἰς μυστικὰς ἐκστάσεις, τὰ ρόδα τὰ ἐφήμερα, τὰ αἰώνια ρόδα, ξανθά, λευκά, ὀχρά, πορφυρά, διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἄνοιξις, ὡς ἄλλη μυροφόρος, ὡς τῆς Μαγδαληνῆς Μαρίας ἀδελφῆ, κηρύσσει διὰ μυρίων στομάτων ὅτι "ἔώρακε τὸν Κύριον". Δεῦτε ἐξέλθωμεν τῶν σκοτεινῶν θόλων τῶν Ναῶν, ὑμνήσωμεν τὸν Κύριον ὑπὸ τὸν σαπφείρινον καὶ ἀστερόεντα θόλον τοῦ Οὐρανοῦ καὶ λάβωμεν τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον καὶ ἀναμείνωμεν τὰ πρῶτα μειδιάματα τῆς κροκοπέπλου Ἡοῦς»³⁰.

Ἐπόμενον, λοιπόν, εἶναι ὅτι μετὰ ἀπὸ βαθεῖαν συγκίνησιν, ποῦ αἰσθάνεται ὁ λαὸς μας κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ, ἰδίως κατὰ τὴν Μ. Παρασκευὴν, νὰ ἀναζητῇ ἐντονώτερον τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως. Κατὰ τὴν λαμπροτάτην δὲ αὐτὴν ἡμέραν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐνδύεται τὰ καλύτερά του ἐνδύματα (τὰ λαμπριάτικα) καὶ τρώγει τὰ καλύτερα φαγητά του. Ἐπίσης ἔθνικὴ μας συνήθεια εἶναι, ἡ ὁποία χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, κάθε οἰκογένεια, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, νὰ ἔχη τὸν ἀμνὸν τῆς, τὸν ὁποῖον τρώγει ψητὸν εἰς τὴν σούβλαν. Τὸ ἔθιμον αὐτὸ ἔχει ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασιν ἀφ' ἐνὸς μὲν Ἰουδαϊκοῦ Πασχαλικοῦ ἐθίμου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ χωρίου τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Κ α ἰ γ ἄ ρ τ ὸ Π ἄ σ χ α ἡ μ ὶ ν ὑ π ἔ ρ ἡ μ ὶ ν ἔ τ ὑ θ η Χ ρ ι σ τ ὸ ς»³¹.

Ἄλλο ἔθιμον εἶναι τὸ Πάσχα νὰ τρώγομεν καὶ νὰ δωρίζωμεν κόκκινα αὐγά. Ἴσως διότι τὸ αὐγὸ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δημιουργίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς Π. Διαθήκης, ὅταν δηλ. οἱ οἰ-

κογενεῖαρχαι ἔχρουν τὴν φλιάν καὶ τὰς παραστάδας τῶν θυρῶν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σφαγέντος Πασχαλικοῦ ἀμνοῦ. «Καὶ λήψομαι ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν ἐν τοῖς οἴκοις, ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς»³². Τὸ δὲ τσίγκρισμα τῶν αὐγῶν ὑποδηλοῖ τὴν ἐκ τοῦ τάφου ἔγερσιν τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὴν βαθυτέραν ὁμως ἐπίδρασιν τῆς μεγίστης αὐτῆς ἑορτῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ζωὴν μας, εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, συντελοῦν καὶ ἱστορικοὶ λόγοι, μάλιστα δὲ καὶ ἡ Ἐθνικὴ μας παράδοσις, δεδομένου ὅτι τὸ Πάσχα διὰ τὸν ἐπὶ τετρακόσια χρόνια ὑπόδουλον Ἕλληνα ἦτο καὶ Ἐθνικὴ Ἑορτή.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἐσυμβόλιζε καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ δούλου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. «Χ ρ ι σ τ ὸ ς ἀ ν ἔ σ τ η κ α ἰ ἡ Ἐ λ λ ἄ ς ἀ ν ἔ σ τ η» ἦτο τὸ σύνθημα πολλῶν Ἐθνικῶν ἐξεγέρσεων, ἔστω κι ἂν δὲν συνέπιπτον χρονολογικῶς μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τὸ Πάσχα, τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὡς τὸ σημαντικώτερον γεγονός τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ζῆ καὶ ἀποκαλεῖ «ἑορτὴν ἑορτῶν καὶ πανήγυριν πανηγύρεων».

Καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας, τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὁ ἄνθρωπος, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τοὺς ὀδυνηροὺς πειραματισμούς, ποῦ ἔγιναν διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς εὐτυχίας, ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Νικητὴν τοῦ θανάτου καὶ Λυτρωτὴν του, διὰ νὰ εὕρῃ ἐλπίδα καὶ χαρὰν καὶ νὰ πάρῃ τὸ φῶς τῆς ζωῆς, τὸ ἀνέσπερον φῶς, καὶ νὰ δοξάσῃ Χριστὸν τὸν Ἀναστάνα ἐκ νεκρῶν.

32. Ἐξοδ. 12,7.

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μετὰ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη»

* πληροφροεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργον ποῦ ἀσκεῖ σήμερον ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

* περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφῶν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἔθνη», Ἰω. Γεωργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

29. Α' Κορινθ. 15,54.

30. ΘΗΕ, τόμ. 2, σελ. 628.

31. Α' Κορινθ. 5,7.

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ(*)

Τοῦ κ. ΧΡΥΣ. Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗ

Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ ΚΑΙ Η ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΩΝ ΘΕΟΔΟΣΙΑΝΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Τὸ πρόγραμμα εἶναι τοπικὰ καὶ χρονικὰ φτωχικό. Γύρω μας ἀπέραντος εἶναι ὁ ἱστορικός καὶ προσκυνηματικός χώρος. Προσφέρεται σὲ μᾶς ἓνα προσκύνημα-ἀστραπή στὴ Ζωοδόχο Πηγὴ καὶ στὰ δυτικὰ Θεοδοσιανὰ Τείχη πρὸς τὴν Πύλη τῆς Σηλυβρίας. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς πρώτης, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, διασώθηκε μέσα στοὺς αἰῶνες. Καὶ ἡ Μητέρα Ἐκκλησία, μ' αὐτήν, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, τίμησε τὴν Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, καθιερώνοντας στὸ κινητὸ ἑορτολόγιο, μιὰν ἀπὸ τίς πιὸ μεγάλες, γιὰ κάθε χριστιανό, γιορτὲς τῆς Χαρᾶς τοῦ Πάσχα, τὴν Παρασκευὴ τῆς Διακαινήσιμης Ἑβδομάδας.

Τὸ Προσκύνημα αὐτὸ, ἐδῶ στὴν Πόλη, ἔχει τὴν εἰδικώτερη ὀνομασία «Μπαλουκλί». Αὐτὴ εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ φάρια τοῦ γλυκοῦ νεροῦ —στὰ τουρκικὰ «μπαλούκ»—, ποὺ ζοῦν καὶ κινοῦνται στὰ νερά τῆς μαρμάρινης λεκάνης τοῦ ἀγιάσματος, ποὺ ἀναδύεται ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς εὐλογημένης γῆς. Ἄραγε, ποιὸς νὰ ξέρη ἀπὸ πότε;... Θρύλοι ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὰ δάθη τῶν αἰῶνων συνδέονται μὲ τὴν Ἐκκλησιὰ καὶ τὸ ἀγίασμα τῆς. Σύμφωνα μ' ἓναν ἀπ' αὐτούς, τὸ ἀγίασμα ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ ἓνα χαρισματικὸ ἄνθρωπο, ποὺ ἦταν προσωρισμένος ν' ἀνέβη πολὺ ψηλά, στὸν αὐτοκρατορικὸ θρόνο...

Σ' ἓνα θρακιώτη στρατιώτη, τὸν Λέοντα, ποὺ ὑπηρετοῦσε στὰ χρόνια τοῦ αὐτοκράτορα Μαρκιανοῦ (450-457), στὴν στρατιὰ τοῦ πανίσχυρου ἀλλανοῦ στρατηγοῦ Ἀσάρ, δόθηκε ἡ χάρις τῆς εὐρέσεως. Στὰ 450 περίπου πεζοπορώντας πήγαινε πρὸς τὴν Πόλη, μέσα σὲ μιὰν ἀτιμόσφαιρα ἀποπνυκτικὴ ἀφόρητης καλοκαιριάτικης ζέστης. Στὸ δρόμο του, συνάντησε ἓναν τυφλὸ ποὺ παρὰ τὴν ἀναπηρία του, ἐπέμενε, χωρὶς καμμιά ἄλλη βοήθεια, ἐξαντλημένος ἀπὸ τὸν καύσωνα νὰ φθάσῃ κι αὐτὸς στὴ μεγάλη Πολιτεία. Τὸν ἄκουσε νὰ ζητᾷ βοήθεια, τὸν εἶδε νὰ τρικλίζῃ ἐξουθενωμένος, καὶ θέλησε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ παρέχοντάς του, σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη ὥρα, πολύτιμη βοήθεια. Φθάσαν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, στὴν περιοχὴ ποὺ θρῖσκεται σήμερα τὸ Προσκύνημα, ὅπου, ὅμως, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἓνας δάλτος κά-

λυπτε τὸν γύρω χώρο. Ὁ τυφλός, ὅμως, δὲν μπορούσε νὰ προχωρήσῃ. Κυριολεκτικὰ, τὸν εἶχε ἀφανίσῃ ἡ ζέστη καὶ συνεχῶς ζητοῦσε λίγο νερό, γιὰ νὰ δροσίσῃ τὰ χεῖλη καὶ τὸ στόμα του. Ὁ Λέων, τότε, ἀφήνοντάς τιν ξαπλωμένο, ἄρχισε νὰ ψάχνῃ ὀλόγυρά του, πιστεύοντας πῶς, ὅλος αὐτὸς ὁ δάλτος ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀπὸ κάπου τὴν αἰτία καὶ τὴν πηγὴ του. Καὶ τότε, μέσα στὸ καταμεσήμερο, ὅταν στὰ μάτια του, ἀπὸ τὴ φλόγα τῆς ζέστης ὄλα χόρευαν καὶ πέρναν ἄλλη μορφή, ἀκούστηκε ξαφνικὰ μιὰ φωνὴ νὰ τοῦ λέγῃ:

—Λέων! Μὴν κοιτάζεις! Τὸ νερὸ θρῖσκεται δίπλα σου!

Ὁ Λέων, ἂν καὶ ξαφνιάστηκε, προσπάθησε νὰ διακρίνῃ, σὲ κάποια γωνιά, πηγὴ, ἀλλὰ καὶ πάλι τὸ συναίσθημα τῆς ἀπελπισίας ἐπνίξε τὴν προσπάθειά του. Καὶ τότε, καὶ πάλιν, ἡ φωνή, ποὺ δὲν ἦταν ἄλλη ἀπ' αὐτὴ τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου καὶ πάλιν τοῦ φώναξε:

—Βασιληᾶ Λέων!... Ἀκόμα λίγο προχώρησε καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ θολὸ νερὸ, πάρε καὶ δῶσε στὸν τυφλὸ γιὰ νὰ πιῇ καὶ νὰ ξεδιψάσῃ. Ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ νερὸ θὰ τοῦ πλύνης καὶ τὸ πρόσωπό του καὶ θὰ μάθης μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ποῖα εἶμαι ἐγώ, ποὺ ἀπὸ πολὺ καιρὸ κατοικῶ σ' αὐτὸν τὸν χώρο...».

Ὁ Λέων, κατάπληκτος, σαστιμένος ἀπὸ ὄλα αὐτὰ τὰ ἀσυνήθιστα, ἔκανε ὅ,τι τοῦ ὑπέδειξε ἡ φωνή, καὶ ὅταν ἔδωσε στὸν τυφλὸ νὰ πιῇ ἀπὸ τὸ θολόνερο καὶ τὸν ἔπλυνε μ' αὐτό, κατάλαβε πῶς τὸ θαῦμα τῆς ἀγάπης εἶχε συμπληρωθεῖ. Ἡ Θεοτόκος ἦταν αὐτὴ ποὺ βοήθησε κι αὐτὸν καὶ τὸν τυφλὸ, ὁ ὁποῖος «παραυτίκα ἦν βλέπων...».

Πέρασαν ἀπὸ τότε τὰ χρόνια καὶ στὰ 457, ὁ θρακιώτης στρατιωτικὸς, σὲ μιὰν ἐποχὴ ἀνωμαλίας, ἔγινε αὐτοκράτορας. Καὶ εἶναι ἀξισημεῖωτο πῶς αὐτὸς ἦταν ὁ πρῶτος βυζαντινὸς ποὺ ζήτησε, ὁ Πατριάρχης νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ. Καὶ τότε, ὅταν πῆρε στοὺς ὤμους τοῦ ὄλη τὴν ἐξουσία τοῦ ἀπέραντου κράτους, πάνω σ' αὐτὴν τὴν Πηγὴ, σύμφωνα πάντα μὲ τὴν παράδοση, ἔκτισε μεγαλοπρεπῆ ναὸ πρὸς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ναὸ, ποὺ τὸν ὠνόμασε τῆς Ζωοδόχου ἢ Ζωηφόρου Πηγῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 15 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ*

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Τονίσαμε και σε άλλες ευκαιρίες, ότι η επικοινωνία ως αίτημα, ως χρέος και ως κατόρθωμα είναι μια λειτουργία καθημερινής επαλήθευσης. Σε πολλές ώρες της εφήμερης ζωής του ο άνθρωπος, χρειάζεται να επικοινωνήσει, να χτίζει σχέσεις, να συνεννοείται, να συμφιλιώνεται, να καταργεί διαφορές και να πορεύεται, προσεγγίζοντας ολοένα, το συνάνθρωπό του και το Θεό. Είναι, δηλαδή, η επικοινωνία μια απόδοχή και μια προσφορά, που μπορεί να αρχίσει από κάποια υλική αφορομή, αλλά να φτάσει και σε κάποια σχέση. Σ' ένα δεσμό, ανάλογα με το σκοπό, τον τρόπο συμπεριφοράς, της πειθοῦς και της ειλικρίνειας, που καταθέτουν οι δυο ή περισσότερες πλευρές.

Πολύ περισσότερο, όμως, καλείται να επικοινωνήσει, καθημερινά, η Ἐκκλησία με τον καθένα χωριστά κι ὅλο τον κόσμο. Ἐξάλλου, αυτό είναι και το χρέος της και το ὄραμά της. «... δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαθηθῶσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται...» (Α' Κορ. 14,31). Και είναι ὅπωςδήποτε μέσα στην ἀποστολή της να προωθεῖ τὸ μήνυμά της και να ἐπαληθεύει, με τὴ μέθοδο τῆς διαλεκτικῆς και τῆς παλινδρομῆς κίνησης, τὴν πορεία τοῦ ἔργου της μέσα στὸν κόσμο. «Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ γνωρίζει τί σκέπτεται ἡ Κοινὴ Γνώμη, γι' αὐτήν», ἔγραψε ὁ Stanley I. Stuber. Ἐνῶ και ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ρώτησε τοὺς μαθητῆς του «τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;» (Μάρκ. 8,27) κι ἀκόμα, «ὕμεις τίνα με λέγετε εἶναι;» (Μάρκ. 8,29).

Ἐδῶ, ἴσως, πρέπει νὰ ποῦμε με δυὸ λόγια, τί ἐννοοῦμε με τὸν ὄρο Κοινὴ Γνώμη πὸ ἀπασχολοῦσε πάντα και τοὺς προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, και τοὺς Εὐαγγελιστῆς και τὸν Ἀπόστολο Παῦλο και τὸν ἴδιο τὸ Θεᾶνθρωπο.

«Κοινὴ Γνώμη, λοιπόν, θεωροῦνται οἱ δοξασίες, πεποιθήσεις ἢ ἀπόψεις τῶν ἀτόμων ἐπὶ ζητημάτων εὐρείας δημοσιότητας ἢ ἀφορόντων τὸ δημόσιο συμφέρον» (Πλ. Β. Σταματιάδης). Και Δημόσια Γνώμη, συνακόλουθα, εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς κοινωνικῆς θέλη-

σης, ὡς συνολικῆς, ἐνεργητικῆς βούλησης δημόσιου χαρακτήρα.

Γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ, ὅμως, αὐτή, ἡ συνεχῆς λειτουργικὴ σχέση τῆς ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στὰ άτομα ἢ τὶς ομάδες και τὴν Ἐκκλησία, ὑπάρχουν πάρα πολλὰ μέσα, σήμερα. Και εἶναι αὐτά, πὸ ὡς δῶρα ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο, πέρα ἀπὸ κείνα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦ ἤδη, και εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ θέσει στὴ φαρέτρα της.

«Σ' ἕνα κόσμο πὸ μεταβάλλεται ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεί νὰ μὲνη ἀνυπεράσπιστη και ἀποθαρρυσμένη σὲ ἀτελέσφορα συστήματα και μεθόδους. Ἡ ἀναμέτρησή της και ἡ συνεχῆς σύγκρουσή της με τὶς ἐσωφορικῆς δυνάμεις δὲν μπορεί νὰ γίνεταί μόνο με τὸ Ναό, τὸν Ἄμβωνα, τὶς καμπάνες, τὶς ἱερῆς τελετῆς, τὸ Κήρυγμα και τὸ Κατηχητικό.

Ἡ νέα στάση πὸ καλεῖται νὰ πάρη ἡ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ στάση δυναμικῆ, σκληρῆ, ἀποφασιστικῆ, σύγχρονη». (Δημ. Σ. Φερούση, Ἐκκλησία και σύγχρονα μέσα Ἐπικοινωνίας, Ἀθήνα, 1970). Ἀλλὰ και ἐπιβεβλημένη ἀπὸ τὰ πράγματα και τὶς καλπάζουσες ἐξελιξεις.

Ἐξάλλου, ποιὸς ὑποστήριξε, ὅτι τὸ Εὐαγγελικὸ μήνυμα εἶναι ἕνα ἡσυχὸ μήνυμα; Τὰ νέα πὸ ἐξαγγέλλει εἶναι τὰ «Καλὰ Νέα» τῆς ἀνθρωπότητας. Γιὰ νὰ φτάσουν, ὅμως, μέχρι τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης και νὰ συνειδητοποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς δέχτες τους, χρειάζεται σκληρῆ κι ἐπίπονη δουλειά. Και πάνω σ' αὐτὸ κάτι ἤξερε ὁ Ἰησοῦς, οἱ Μαθητῆς του και ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἰδιαίτερα, ὁ Παῦλος, ἦταν ἐκεῖνος πὸ χρησιμοποίησε κάθε δυνατὸ μέσο και ἔγινε «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα» προκειμένου νὰ μεταδώσει τὸ λόγο του και «ἵνα πάντας τινὰς» σώσει.

Γιὰ νὰ επικοινωνήσει με τοὺς ἀνθρώπους κατέστρωσε προσεκτικὰ σχέδια! Ὁργάνωσε, σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὶς συναγῆσεις του. Και πρόβλεπε ὅτι ἦταν μπορετὸ νὰ προβλεφεῖ. Ἀναζητοῦσε «σημεῖα ἐπαφῆς» γιὰ νὰ λειτουργήσει τὴν ἐπικοινωνιακὴ του «γραμμὴ» και ἔβαζε σὲ κίνηση ὀρισμένες ἀρχές. Χρησιμοποιοῦσε, δηλαδή, μιὰ καθορισμένη, προσωπικὴ μέθοδο και στρατη-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 95 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5 τεύχους.

γική, που μαζί με τον πλούτο των πληροφοριών, που είχε στη διάθεσή του, κατόρθωσε να φέρνει σε πέρας αίσιο το έργο του. (Δημ. Σ. Φερούση, 'Ο Άπ. Παύλος πρωτοπόρος της Έπικοινωνίας, Άθήνα 1987).

Έπιθεδαιώνοντας, κατά κάποιο τρόπο, τη μεθοδολογία αυτή του Άπόστολου Παύλου, ο Ν. Λούδαρις έγραψε:

«Η θρησκεία δεν έχει ιδιικήν της γλώσσαν, αλλά προσπαθεί να εκφράση έαυτήν διά τής χρησιμοποιήσεως όλων των εκφραστικών τρόπων, που έδημιούργησεν ή τέχνη. Προστρέχει, λοιπόν, εις την ποίησιν και την μουσικήν, την ζωγραφικήν και την αρχιτεκτονικήν. Δι' αυτών αγωνίζεται να δώση αισθητήν μορφήν εις τα περιεχόμενά της. Διότι συναισθάνεται ότι τα διώματά της είναι τόσοσ πολύπλοκα και τόσοσ βαθεία, ώστε μόνον διά τής συνεννόησεως όλων αυτών των εκφραστικών τρόπων καθίσταται δυνατόν το ψέλλισμά των». (Ν. Λούδαρι, Βίοι Όσιων, Άπ. Διακονία 1963).

Άλλά και στην Παλαιά Διαθήκη, ο Θεός, όσες φορές θέλησε να επικοινωνήσει με τους ανθρώπους στη γη, πάντοτε χρησιμοποίησε μέσον! Δηλαδή πρόσωπο, σημείο, σύμβολο, γεγονός ή πράγμα.

Ό Άδραάμ «παρά την δρυν την Μαμβρή» αντίκρουσε στους τρεις άνδρες, την πρώτη συμβολική παρουσία της Άγίας Τριάδος.

Ό Μωϋσής, έξάλλου, ή εικόνα με τη φωτιά και οι χαραγμένες πλάκες με το Δεκάλογο, γίνονται το μέσον επικοινωνίας ανάμεσα στο Θεό και στον άνθρωπο.

Οι Προφήτες, ακόμα, και οι Άπεσταλμένοι του Γιαχβέ, χρησιμοποιούν τον προφορικό και το γραπτό λόγο, καθώς και συμβολικά σχήματα, προκειμένου να κοινοποιήσουν στους ανθρώπους με τρόπο άπτό, κατανοητό, τα δύσκολα μηνύματα, τα όποια ο Θεός έπιθυμεί να διαβιβάσει στον κόσμο.

Όσπου, κάποτε, ο Θεός στέλνει, ως Μεσάζοντα και τον ίδιο τον Υίο του, για να επικοινωνήσει, ώσάν να είναι ο ίδιος, με τους ανθρώπους να τους μεταφέρει την «Ειρήνη και την Εϋδοκία», και να αποκτήσουν μαζί Του «κοινωνία» (Α' Ίω. 1,3).

Έξάλλου ο Ίησους, οι Μαθητές του, οι Άπόστολοι, ο Άπόστολος Παύλος ιδιαίτερα, οι πρώτοι χριστιανοί, οι Πατέρες της Έκκλησίας και ή Έκκλησία, ως θεός και ανθρώπινος οργανισμός, χρησιμοποίησαν διάφορα σημεία, σύμβολα, γράμματα, σχήματα, όπως ο άμνος, ο ίχθύς, ο ποιμήν, το πλοίο, ο σταυρός, το σταφύλι, διάφορα ζώα και πτηνά, για επικοινωνία, αναγνώριση, προσέγγιση και συνεννόηση.

Στά κατοπινά μάλιστα χρόνια, καθώς κυλούσαν οι αιώνες και ο ανθρώπινος νους, εδολογημένος από το Δημιουργό, έφερε στο φώς νέους τρόπους και νέες μέθο-

δες επικοινωνίας και αναστροφής των ανθρώπων, ή Έκκλησία, άδίσταχτα, τις χρησιμοποιούσε στο έργο της. Ό πάπυρος, το χαρτί, ή τυπογραφία, το ταχυδρομείο, ο τηλεγράφος, το τηλέφωνο, το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, ή τηλεόραση, οι δημόσιες σχέσεις, ή εφημερίδα, το βιβλίο είναι από κείνα τα δώρα, που έδωσε, ακριβώς, ο Θεός στον άνθρωπο, για να πετύχει, μέσα από την άδιάλειπτη επικοινωνία και συνεννόηση, την ένότητά του με τους άλλους ανθρώπους. Να κατακτήσει τον κόσμο του πνεύματος και την ειρήνη, δοθώντας, βασικά, την αγάπη, ως άσκηση και έπίτευγμα κατανόησης, να πληρώσει όλο το σύμπαν.

Έτσι, το πρώτο βιβλίο που τύπωσε ο Γουτεμβέργιος (1400-1468) ήταν ή Άγία Γραφή.

Το πρώτο μήνυμα που μετέδωσε ο Μαρκόνι (1874-1937), με τον τηλεγράφο που ανακάλυψε στα 1895, ήταν το «Πάτερ ήμων...».

Οι πρώτοι συγκινητικοί άναδαθμοί που ψελλίστηκαν μέσα στο σύμπαν από τα πολύπλοκα όργανα επικοινωνίας του Σεληγόπλοιου «Άπόλλων II» στα 1970, καθώς πλησίαζε στο φεγγάρι, ήταν ή προσευχή των άστροναυτών.

Χαρακτηριστικό υπήρξε ένα επίκαιρο δημοσίευμα της «Ουάσιγκτον Πόστ» κείνες τις μέρες. Έγραφε: «Όσο περνάει ο καιρός, όσο πιο ύλιστική γίνεται ή ζωή, τόσο παρατηρείται και πάλι μιá προσφυγή του ίδιου του ύλιστικού ανθρώπου στη στέγη των χριστιανικών ιδανικών. Σήμερα, υπάρχει ένα άλλο είδος πίεσεως, που κάνει δραματικά αναγκαία για την ανθρώπινη ψυχή την καταφυγή στη χριστιανική παρηγορία. Η μηχανή που αποσπá τον άνθρωπο από τη χριστιανική ιδέα, τον στρέφει και πάλι προς αυτήν, όμολογημένα ή άνομολόγητα. Έξω από τύπους, έξω από κανόνες, ο άνθρωπος αισθάνεται και πάλι, καθώς στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, την ανάγκη να αναπαύσει την ψυχή του».

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Ίδιαίτερα, οι Δημόσιες Σχέσεις, ως μέθοδος, ως τρόπος εργασίας και προγραμματισμού, χρησιμοποιήθηκαν συστηματικά και στο Βυζάντιο και στη μεσαιωνική Δύση. Η Έκκλησία, τότε, ήταν φορέας, ίσως μοναδικός, έπηρεασμού και προσεταιρισμού της Κοινής Γνώμης. Η δύναμη της Έκκλησίας, ως Όργανισμού και ή άπόδοση των δραστηριοτήτων της, ήταν άποτέλεσμα, σε ειρηνικές περιόδους, των Δημωσιών Σχέσεων. Οι έμπειρογνώμονες - σύμβουλοι προσπαθούσαν, συχνά, να

μεταστρέφουν την Κοινή Γνώμη, σύμφωνα με τις απόψεις τους.

Ἄκόμα και ἡ προπαγάνδα εἶναι προῖον τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη περίοδο.

Ὡς ὅρος «PROPAGANDA» εἶναι λατινικός. Καὶ σημαίνει τὴ διάδοση ἰδεῶν. Χρησιμοποιήθηκε γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἡ ἔξαρση τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Καθιερώθηκε, ὅμως, ἐπίσημα, στὶς 22 Ἰουνίου 1922 μὲ τὴ «βούλα» τοῦ Πάπα Κλήμη Ζ' καὶ εἶχε, πάντοτε, θρησκευτικὸ - ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα ἢ ἔννοια.

Στὴ Βυζαντινὴ Ἀνατολή, ὅμως, οἱ Δημόσιες Σχέσεις ἀναπτύχθηκαν ὡς Καλὲς Σχέσεις μὲ τεράστιο κλάδο τὶς Διεθνεῖς Δημόσιες Σχέσεις.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς συμβούλους καὶ τοὺς υπεύθυνους γιὰ τὴ μεγαλοπρέπεια καὶ πολυτέλεια τῶν τελετῶν ὑπῆρχε καὶ εἰδικὴ ὑπηρεσία τὸ «Σκρίνιον τῶν Βαρβάρων». Ἐπίσης ὑπῆρχε καὶ ὁ «MAGISTER OFFICIORUM» καὶ τὸ ἐπιτελεῖο του μὲ ἀρμοδιότητες ὑπουργοῦ, ὁ ὁποῖος μερμινοῦσε γιὰ τοὺς ξένους.

Ἐξάλλου ἡ «Ἐκθεσις τῆς Βασιλείου Τάξεως» τοῦ αὐτοκράτορα Κων)νου Πορφυρογέννητου, φανερῶναι τὴν ἐδραιωμένη ἀντίληψη τῶν Δημοσίων Σχέσεων στὸ Βυζάντιο.

Στὴν Ἐκκλησία, ὅμως, ἔχουμε καὶ εἰδικούς τῶν Δημοσίων Σχέσεων ἀξιωματούχους, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ τὸν τομέα αὐτὸ συστηματικὰ, ἀποκλειστικὰ καὶ εὐσυνείδητα.

Ὁ Μ έ γ α ς Χ α ρ τ ο φ ύ λ α ξ.

Πρῶτος καὶ κύριος σύμβουλος τῶν Δημοσίων Σχέσεων στὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, ἦταν ὁ «Μ έ γ α ς Χ α ρ τ ο φ ύ λ α ξ». Ἦταν προσωπικὸς βοηθὸς τοῦ Πατριάρχου καὶ ἀναλάβαινε, μὲ ἐντολὴ του, διάφορες, εἰδικὲς ἀποστολές, καθὼς καὶ νὰ ἐκφωνεῖ, σὲ ἐξαιρετικὲς περιστάσεις, πανηγυρισμούς καὶ τελετές, λόγους. Ἄκόμα ἐπόπτευε, ὡς τελετάρχης, τὴν πειθαρχία στὶς διατάξεις καὶ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης, φρόντιζε τὴν προσωπικὴ ἀλληλογραφία τοῦ Πατριάρχου. Ἀπαντοῦσε ὅπου χρειαζόταν, προηγεῖτο στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ τελετές, παρακολουθοῦσε τὴ συμπεριφορὰ τῶν κληρικῶν (τὴν εἰκόνα δηλ. τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἔξω), προετοίμαζε τὸν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων καὶ ὑπόγραφε ἔγγραφα, πού ἐκδίδονταν στὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου.

Ἡ ἐμφάνισή του εἶναι μεγαλοπρεπής. Φοράει χρυ-

σὴ τιάρα στὸ κεφάλι, κατὰ τὶς ἐπίσημες τελετές, καὶ περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς βοηθοὺς του.

Ὁ Ρ ε φ ε ρ ε ν δ ά ρ ι ο ς.

Ὁ «Ρ ε φ ε ρ ε ν δ ά ρ ι ο ς» ἦταν ἕνας ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς ἀξιωματοῦχος στὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία. Ἡ ἴδια ἢ λέξη Ρεφερενδάριος προέρχεται ἀπὸ τὸ λατινικὸ «REFERO» καὶ σημαίνει μεταφέρω καὶ ἐπαναφέρω εἰδήσεις καὶ πληροφορίες.

Αὐτὸς ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Πατριάρχου καὶ ἀναλάμβανε ἐμπιστευτικὲς ἀποστολές στὸ βασίλειο καὶ σὲ ἄλλες Ἐκκλησίες.

Στὰ κατοπινα χρόνια, ὅμως, οἱ ρεφερενδάριοι εἶχαν καὶ καθῆκον νὰ ἐρευνοῦν τὴν Κοινή Γνώμη καὶ νὰ διαβιβάζουν πρὸς τὸν βασιλέα ἢ τὸν Πατριάρχη τὰ αἰτήματα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μεταφέρουν τὶς ἀπαντήσεις ἢ τὶς λύσεις πού δίνονταν!

Ὁ Ἀ π ο κ ρ ι σ ι ά ρ ι ο ς.

Ἐνας τρίτος ὀφφικιάλιος τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὑπῆρξε καὶ ὁ «Ἀ π ο κ ρ ι σ ι ά ρ ι ο ς». Ἡ λέξη προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «ἀποκρίνεσθαι» καὶ ὡς θεσμὸς διατηρήθηκε στὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες.

Ἦταν κληρικὸς καὶ ἀντιπροσώπευε τὸν Πατριάρχη κοντὰ στὸν αὐτοκράτορα ἢ ἦταν μόνιμος ἀντιπρόσωπὸς του στὶς σχέσεις του μὲ τὶς ἄλλες Ἐκκλησίες. Συχνὰ ἐνεργοῦσε ἀφ'αυτοῦ του μὲ σκοπὸ τὸ διακανονισμὸ καὶ τὴν ἐναρμόνιση τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἢ στὶς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τοὺς αἰρετικούς.

Ἄκόμα, ὡς ἀποστολὴ εἶχαν οἱ Ἀποκρισιάριοι νὰ μεταφέρουν τὶς ἀπαντήσεις ἢ καὶ ἀποφάσεις διαφόρων θεμάτων στὴν Ἐκκλησία ἢ τὴν πολιτικὴ ἀρχή, στὴν ὁποία ἦταν ἐμπιστευμένοι.

Ἀποκρισιάριοι ὑπῆρχαν καὶ στ' ἄλλα Πατριαρχεῖα, πού διατηρήθηκαν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δουλείας τοῦ Γένους.

Ἔτσι, ἐγὼ κυλοῦν οἱ αἰῶνες, διαπιστώνει κανεὶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀναγεῖναι διαρκῶς τὰ μέσα καὶ τοὺς τρόπους ἐπικοινωνίας, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ, γιὰ νὰ ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς πληροφορήσει, νὰ τοὺς ἐνημερώσει, νὰ τοὺς κατατοπίσει, νὰ τοὺς προσεγγίσει καὶ νὰ τοὺς κατευθύνει.

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Θεανδρική προσταγή.

ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗ ή σιγμή. Ὁ φίλος δακρύζει γιὰ τὸ νεκρὸ φίλο Του. Ὡς ἄνθρωπος ποτιᾶ. Ὡς Θεὸς προστάζει! Ἡ ζωὴ ἐπαιτέρχεται. Τὸ αἷμα κυλᾷ ξανὰ σιὲς φλέβες τοῦ πρὶν ἀπὸ λίγο «ῥζοντος» σώματος. Ἡ κέρνιη χλωμάδα τοῦ τάφου ὑποχωρεῖ καὶ τὸ χρῶμα τῆς ὑγείας ἀπλώνεται στὸ πρόσωπο. Ἄς ἀκούσουμε ὅλοι τὴ Θεανδρική φωνή Του. Ἄς ἀνασηθοῦμε ἀπὸ τὸν τάφο τῶν ἁμαρτιῶν!

«Ῥσανά». Ὁχι «σταυρωθήτω».

Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ εἰσέρχεται. Ὁ λαὸς παραληρεῖ. Ὁ Χριστὸς ἀπλώνει τὴν ἀγάπη Του — ὅπως πάντα καὶ τοὺς ἀγκαλιάζει. Οἱ ὄχλοι ἀπλώνουν τὰ ὄφρασματά καὶ τὸν ὑποδέχονται. Αὐτοὶ κινοῦν τὰ βαῖτα τῶν φοινίκων. Ἐκεῖνος κινεῖ στοχαστικά τὸ κεφάλι. Αὐπάται. Ἐξέρει. Προχωρεῖ. Πολλὲς ἑκατοντάδες χρόνια ἀπὸ τότε, τὸν περιμένουμε σήμερα στὴν εἴσοδο τῆς πόλης ἢ τοῦ χωριοῦ. Θὰ τὸν ὑποδεχτοῦμε. Θὰ τοῦ φωνάξουμε ἀργότερα καὶ «σταυρωθήτω»!

Λίγο πρὶν...

ΤΟ ΣΟΥΡΟΥΠΟ χρωματίζει τοὺς λόφους τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἐλιές στὸν «κῆπο» τοὺς κοκκινίζουν. Μπορεῖ ἀπὸ τὸ ἡλιοδασίλεμα. Μπορεῖ ἀπὸ τὸ αἷμα ποὺ σιάζει ἢ πονεμένη καρδιά τους. Ὁ Χριστὸς προσεύχεται. Ἀγωνία καὶ ἀγώνας. Ἡ πρώτη δική Του. Ὁ δεῦτερος τῶν ἀξιωματιούχων ποὺ παρακινοῦν τὸν ὄχλο. Κι ἓνα φιλὶ πιερὸ ἀπὸ χεῖλη προδοτικά.

Ὁ Χριστὸς συλλαμβάνεται, δικάζεται, καταδικάζεται, μαστιγώνεται, ἐξευτελίζεται, φτύνεται, χαστουκίζεται, περιπαίζεται, καρφώνεται, λογχίζεται, πικραίνεται, χλευάζεται, ΣΥΓΧΩΡΕΙ!

Ἄκριβῶς!

«ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ». Κι ὕστερα σκοτάδι βαθύ. Ὁλ' ἀκίνητοποιοῦνται. Μόνο κάτι λευκοφόρες ὑπάρξεις περιφέρονται. Αἰωροῦνται νομίζεις στὸ χάος ποὺ δημιουργήσε ἢ ἁμαρτία. Εἶναι τὰ σαβανωμένα πτώματα ποὺ ζωντανέψαν, διὰ ἢ γῆ μὴ ἀπέχοντος τὴν ἀδικία σὲ βάρος τοῦ Δημιουργοῦ τῆς, σείστηκε συνθέ-

μελα καὶ τοὺς πέταξε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς. Τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἐκδηλώνονται μαρτυρούμενα. Ἡ γῆ συγκλονίζεται πῶς θὰ τὸν δεχτεῖ. Ὁ ἑκατονταρχὸς καὶ οἱ λοιποὶ καταλαβαίνουν... Τὸ Σῶμα στὸ σταυρὸ. Ὁ ληστής στὸν Παράδεισο. Ὁ Ἰούδας στὴν ἀρχόννη. Ἡ λύτρωση σιὸς ἀνθρώπους!

Λίγο μετὰ...

ΣΤΑ ΕΓΚΑΤΑ τοῦ Ἄδη ἀντηχεῖ ἡ θεία φωνή Του. Μέσα σιὸς νύσοκαρτους τάφους καὶ τοὺς παλιὸς χύνεται ἡ ἀγάπη Του. Τὸ κήρυγμά Του λιώνει τὰ δεσμά τοῦ Ἄδη. Ἄπλειο φῶς διαλύει τὸ ἔρεθός του. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ «κάτω κόσμου» συναρτιέται ὁ ταλαίπωρος Ἀδάμ μετὰ τὸ Δημιουργό. Ὑστερ' ἀπὸ πάμπολλα χρόνια. Πέφτει καὶ τοῦ ζητᾷ συγχώρηση. Ἀπὸ τότε ἔχουμε καὶ θὰ ἔχουμε σιὸς αἰῶνες τὴ δυνατότητα ἀπὸ τὴν ἐπίγεια ζωὴ νὰ λυτρωθῶμαστε ἀπὸ τὸν Ἄδη μετὰ τὴ θεία ἐνίσχυση. Ὁ Χριστὸς καὶ γιὰ σένα ποὺ διαβάσεις αὐτὲς τὶς γραμμὲς, ἀνέθηκε στὸν σταυρὸ καὶ κατέθηκε στὸν τάφο.

Πολύτιμη εὐλογία.

Ἡ ΑΝΑΣΤΑΣΗ τοῦ Θεανθρώπου διδάσκει καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀνάσταση. 1956 περίπου φορὲς ἡ ἀνθρωπότητα παρηγγύρισε μέχρι σήμερα τὴν Ἀνάστασή Του. 1956 φορὲς εἶχε τὴν πολύτιμη εὐλογία - εὐκαιρία νὰ παραδειγματισεῖ ἀπ' αὐτήν. Ἄν δὲν ἔγινε ὡς τώρα, ἄς μὴν ἀφήσουμε κι αὐτή, τὴ φεινὴ, νὰ χαθεῖ. Ἀπὸ τὶς 1956 50-60 εἶναι οἱ εὐκαιρίες ποὺ ἀναλογοῦν στὸν καθένα μας, νὰ τὶς γιορτάσει συνειδητά. Κάποτε, δίχως νὰ τὸ καταλάβουμε θὰ μᾶς συναρτήσῃ ὁ θάνατος, διακόπτοντας τὴ συμμετοχή μας στὸν παρηγγυρισμὸ τῆς Ἀναστάσεως στὴ γῆ.

40 δλόκληρα χρόνια...

ΠΡΙΝ ἀπὸ σαράντα δλόκληρα χρόνια, 11.4.1948, ἔξω ἀπ' τὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίας Βαρβάρας τοῦ ὁμώνυμου Δήμου τῆς Ἀττικῆς, βρέθηκε ἀπὸ ἓνα 17χρονο παιδί — ὕστερ' ἀπὸ θαυμασιὴ ὑπόδειξη τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου — ἡ εἰκόνα τῶν Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ὁ 17χρονος Βασίλειος Βιτάλης εἶδε σὶ ὄνειρό του τὸν ἅγιο Αὐτοκράτορα, ὁ

όποιος τού υπέδειξε τὸ ἀκριβὲς σημεῖο τῆς ἀνασκαφῆς. Ἔτσι κι ἔγινε! Μὲ τὸ γεγονός ἀσχολήθηκε ὁ ἡμερήσιος Τύπος Ἀθηνῶν - Πειραιῶς. Ἡ εἰκόνα φυλάχθηκε στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Βαρθάρας πὸν ἀνήκει στὴ δικαιοδοσία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Σήμερα, σαράντα χρόνια μετὰ τὸ θαῦμα, ἡ εἰκόνα παραδίδεται στὰ χέρια τοῦ 17χρονου τότε Β. Βιτάλη πὸν εἶν' ὁ σημερινὸς ἀρχιμανδρῆτης κ. Νεκτάριος Βιτάλης, ἰδρυτῆς καὶ προϊστάμενος τοῦ Προσκυνηματος τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου στὴν Καμάριζα Λαυρίου Ἀττικῆς. Τὸ Δ.Σ. τῆς Ἀπ. Διακονίας πὸν προεδρεύεται ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἱκανοποίησε τὸ αἶτημα τοῦ ἐν λόγῳ ἀρχιμανδρῆτου κι ἐνέκρινε τὴν παράδοση τῆς εἰκόνας, ἡ ὁποία καὶ πραγματοποιήθηκε ἡμειψίσημα ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ζακύνθου κ. Παντελεήμονα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας τῶν Β' Χαιρετισμῶν.

Στις 20 Ἀπριλίου πραγματοποιεῖται ἡ ἐπίσημη ὑποδοχὴ τῆς εἰκόνας, στὸ χῶρο τοῦ Προσκυνηματος τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Καμάριζας Λαυρίου, κατὰ τὴ διάρκεια Μεγάλου Πανηγυρικοῦ Ἑσπεριοῦ, σὶν ὁποῖο θὰ προεξάρχει ὁ οἰκεῖος ποιμενάρχης Σεβ. κ. Ἀγαθόνικος.

Οἱ Κάννες καὶ οἱ κῦνες

ἢ

Κῦνες καί.. ἀνθρωπάρια.

«ΜΕΤΑ τ' ἀποχωρητήρια γιὰ σκύλους πὸν ἐγκατέστησε ὁ Ἄγιος Κανῶν καὶ τὸ μπάγ —ἐπίσης γιὰ σκύλους— πὸν λειτουργεῖ στὴν εἰδυλλιακὴ αὐτὴ πόλη, ἰδοὺ τώρα πὸν τὰ συμπαθῆ τετράποδα ἐξυπηρετοῦνται καὶ σὲ ἄλλον τομέα: ἄνοιξε ἕνα μαγαζί, κάτι μεταξὺ γραφείου συνοικεσίων καὶ οἴκου..., πὸν προσφέρει στὰ μοσχοαναθρεμμένα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μοναχικὰ σκυλάκια τὸ ταῖρι τῶν ὄνειρων τους, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς φυσιολογικὲς τους ἀνάγκες».

Ἡ εἶδηση μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει πὼς ἡ κτηνίατρος - ἐπιχειρηματίας πὸν διαφημίζει τὴν ὅλη ἱστορία, θησανορίζει γιὰτὶ οἱ ἰδιοκτῆτες τῶν σκυλιῶν πολυτελείας πληρώνουν 2.000 δραχμὲς γιὰ τοὺς «γαμ-προὺς» καὶ 1.500 γιὰ τὶς «σύφες».

Δὲν ξέρω ἂν στὴ Γαλλία ὑπάρχουν ἄπορα παιδιὰ, οὔτε πάλι γνωρίζω ἂν καὶ μὲ ποιὸ τρόπο συντηροῦνται. Ἄν ὅμως κανένας διεθνῆς Ὄργανισμὸς μοῦ ζητήσῃ τὴ συνδρομὴ μου γι' αὐτὰ, θὰ τὸν παραπέμψω στὴ «φωτισμένη» κτηνίατρο (σ.σ. στὴ διάθεση ὁποιοῦδήποτε τ' ὄνομά της καθὼς καὶ τὸ τηλέφωνο).

Γιὰ νὰ ἀλύνει κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ «προβλήματα» τῶν σκυλιῶν, σίγουρα θὰ ἔχει φροντίσει πρῶτα γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῶν ἀνθρώπων. Ἡ μήπως αὐτὰ εἶναι γράμματα ψιλὰ;

Πρωτιές...

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ πὸν στὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς ΕΟΚ ἢ κατανάλωση τσιγάρων μειώνεται, στὴν Ἑλλάδα συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Ὅπως ἀναφέρεται στὴν τελευταία ἔκθεση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τ' ἀγροτικά, ἡ κατανάλωση τσιγάρων αὐξήθηκε τὸ 1986 κατὰ 1,50)ο ἐνῶ μειώθηκε στὴ Δ. Γερμανία κατὰ 1,20)ο, στὴν Ἰταλία κατὰ 6,80)ο, στὴν Γαλλία κατὰ 1,70)ο, στὴν Ἰσπανία κατὰ 1,30)ο, στὴν Πορτογαλία κατὰ 2,10)ο, στὴν Ἰρλανδία κατὰ 20)ο καὶ στὴν Δανία κατὰ 2,70)ο. Παρὰ τὴ μείωση ὅμως τῆς κατανάλωσης σ' ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες τῆς ΕΟΚ, οἱ κάτοικοί της κάπνισαν τὸ 1986 περισσότερα ἀπὸ 580 δισεκατομμύρια τσιγάρα!

—Νὰ καταπιασθοῦμε νὰ ὑπολογίσουμε ποιὸ εἶναι τὸ οἰκονομικὸ κόστος, σὲ πόσα φάρμακα καὶ εἶδη τροφίμων ἀντιστοιχεῖ κ.λπ. κ.λπ.; Ἀπλὰ καὶ μόνο θὰ παραδιάζαμε... ἀνοιχτὲς θύρες. Ὁ καθένας γιὰ λογαριασμό του ἂς προβληματιστεῖ...

«Ἀναστήθηκε, 33χρονος Βέλγος!»

ΤΗ ΖΩΗ του ὁ 33χρονος Βέλγος Μισὲλ Ντελεπίν, τὴν ἀφείλει ὄχι στὴν ἐδουλειά του γιὰ τῶν του, ἀλλὰ στὴν παρατηρητικότητα τοῦ... παρ' ὀλίγον νεκροθάφτη του! Εἶχε ἤδη παραδοθεῖ σὲ γραφεῖο κηδεῶν τὸ σῶμα του, ὅταν ὁ ὑπάλληλος πὸν ἀνέλαβε τὴν ἐτοιμασία του παρατήρησε ὅτι τὸ «πιῶμα» δὲν παρουσίαζε συμπτώματα νεκρικῆς ἀκαμψίας. Δὲν προχώρησε στὴν ταρίχευση, εἰδοποιώντας τὸ πλησιέστερο νοσοκομεῖο. Μέσα στὴ μονάδα ἀνανήψεως ὁ νεαρὸς Βέλγος «ξαναγύρισε» στὴ ζωὴ.

Ὁ δημοσιογράφος πὸν δίνει τὴν εἶδηση δὲν μᾶς κάνει γνωστὸ —ἴσως καὶ νὰ μὴ τὸ γνωρίζει— τὸ πὼς «ἔφυγε» ἀπὸ τὴ ζωὴ. Αὐτὸ βέβαια πὸν σίγουρα δὲν θὰ γνωρίζει εἶναι ἡ πνευματικὴ του εἰκόνα πρὶν ἀπὸ τὴν «ἀναχώρηση» αὐτῆ.

Ὅλοι ἐμεῖς τώρα πὸν ἐνημερωνόμαστε γιὰ τὸ ἀξιοπεριεργὸ αὐτὸ περιστατικὸ, σκεφτόμαστε ἄραγε —ὅσο μακάθριο κι ἂν εἶναι— ὅτι δὲν θὰ ἔχουμε ἀπὸ ἴνα σημεῖο κι ἔπειτα τὴ δυνατότητα «ἀνανήψεως»; Συλλογιζόμαστε ἄραγε πὼς κάποτε θὰ θρηνήσουμε, σὶν ἄλλο κόσμῳ, ὅπου «οὐκ ἔστι μετάνοια»;